ŞEVVAL 1443

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZÜMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | MAYIS '22 | YIL: 11 | SAYI: 113 | FİYATI: 20₺ | ISSN: 2148-4635

YÜCE ALLAH'IN YENİLENLERE SESLENİŞİ

· HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHÂL'04 ·

İtikadi kafa karışıklıklarının, amelî ölçüsüzlüklerin kol gezdiği ve yolların karıştığı bir dünyada yolumuzu aydınlatacak Rahmet Peygamberi'ne salât ve selam olsun.

Cennetin anahtarı "Lailaheillallah"ın ayrılmaz bir parçası "Muhammedun Resûlullah" şahitliğimizin ifadesi olan yeni marşımızı dinlemek için karekodu okutabilirsiniz.

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Arınmamız ve istikamet bulabilmemiz için bir lütuf olarak gelen mübarek Ramazan ayını tamamlayıp bizleri bayramımıza eriştiren Rabbimize hamdolsun.

Halis Bayancuk Hoca'mız, Yüce Allah'ın cephede yenilmiş bir Müslim topluluğuna nidasından yola çıkarak bugün neredeyse her anlamda yenilgi yaşayan kalbi kırık ve yorgun Müslimlere sesleniyor. Sahip olduklarımızı hatırlatıyor, kurtuluşa giden yolun hazırlığını yapmaya çağırıyor.

Özcan Yıldırım, Kâf Suresi'nin on altı ila on sekizinci ayetlerini, şirk ehlinin uzak ve ilgisiz ilah anlayışına karşın göklerin ve yerin rabbi olan Allah'ın (cc), kullarına her anlamda yakın olduğunu farklı açılardan değerlendirerek tefsir ediyor ve yazısını her birimizi bir kez daha kulluk muhasebesine götürecek bir soru sorarak tamamlıyor.

Enes Yelgün, Uhud Savaşı'nın hezimetle sonuçlanmasının zahirî sebebinin altındaki hakikat olan mülk ile imtihan hakkında yol gösterici mülahazalarda bulunuyor.

Enes Doğan, Sünnet Üzerine isimli yazı dizisinde bu ay farklı bir konuya geçiyor ve sünnetin günümüze kadar nasıl korunarak geldiğini anlatmaya başlıyor.

Emre Acar, Allah Resûlü'nün (sav) önemle üzerinde durduğu ve ashabını dikkatli olmaları hususunda uyardığı, "kalbin kirlenmesi ve bu kirliliğin nasıl temizleneceği" konusunu işliyor.

Ömer Akduman, "Öncelikler" başlıklı yazısıyla İslam dinindeki asıllardan bahsediyor, bu pak ve eksiksiz dinin ehlinden olabilmemiz için şart olan esasların altını çiziyor.

Salim Kandemir, seçkin sahabilerimizin hayatlarını bizlere perde perde sunduğu yazı dizisinde bu ay, Kur'ân-ı Kerim'e olan bağlılığıyla nam salmış, bu uğurda kendisine atılan okları umursamamış, Kur'ân okuyuşuyla Nebimizin (sav) hayır dualarına nail olmuş sahabisi Abbad ibni Bişr'i (ra) konuk ediyor.

Kerem Çağlar, dünya klasiklerinden olan Madam Bovary isimli kitaptan yola çıkarak Batı'da kadının ne anlama geldiğini ve toplumdaki rolünü çarpıcı bir şekilde gözler önüne seriyor.

Mahi, Damdaki İnek isimli çocuk kitabındaki evli çifti örnek göstererek genel anlamda kadınların evde keyif sürdüğü şeklindeki bakış açısının gerçekçiliğini sorguluyor.

Dr. Gözde Tercuman, bu defa "Doyduğunda Sen!" başlıklı yazısıyla bizleri vücudumuzda düşündürücü bir yolculuğa çıkarıyor.

Şükriye Öztürk, öğrenme konusuyla ilgili serimizi yetişkinler için kolay öğrenmek temasıyla sürdürüyor.

Konuk Yazarımız Zeynep Uçar, evlerinin orta yerinde açan tevhid güneşinin tüm aileyi adım adım aydınlattığı hidayet öyküsünü bizlerle paylaşıyor.

Muhammed İbrahim Topçu, içinde bulunduğumuz yüzyılın en önemli felsefelerinden biri hâline gelen transhümanizm ideolojisini tanıtıyor, bu felsefenin ileriki dönemlerde bizleri nasıl etkileyebileceğiyle ilgili öngörülerini zikrediyor.

Osman Sadıkoğlu, Türkçe bilmeyen Kürt kardeşlerimiz için Tevhid Meali'nden Kürtçeye çevirmeye başladığı Bakara Suresi'nde, sırası gelen 135-142. ayetleri tercüme ediyor.

Bu ayki kitap köşemizde, "En'âm Suresi başından sonuna kadar İslam akidesinin temellerini işleyen bir akide müfredatıdır," diyen Halis Hoca'mızın, Vahyin Aydınlığında En'âm Suresi Tefsiri kitabı yer alıyor. Rabbimizden bu kitabın tüm okurlarımıza faydalı olmasını ve bizleri hak ve batıl mücadelesinde hakkın safındaki sebat ehlinden kılmasını diliyoruz.

Bir aylık aranın ardından siz değerli okurlarımızla buluşmanın sevincini yaşıyor, tüm kardeşlerimizin Ramazan Bayramı'nı tebrik ediyoruz. Sahabe-i Kiram'ın söylediği gibi, Rabbimiz sizden ve bizden kabul buyursun.

Editör

tevhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
Şenyıldız Yayıncılık, 45097
Gümüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sitesi C Blok
No. 19/102 Topkapı/İSTANBUL 0 212 483 47 91

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Kaynartepe Mah. Gürsel Cad. No. 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Mezopotamya Mah. 327. Sok. Seval Kent Sitesi A Blok No. 1/A Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. Nilüfer Cad. 2. Fırın Sok. No. 4 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA

Mayıs 2022 | Şevval 1443
Yıl: 11 | Sayı: 113 | Fiyat: 20₺
ISSN: 2148-4635

teuhid

İÇİNDEKİLER

HASBİHÂL

Halis BAYANCUK HOCA
halisbayancuk@tevhiddergisi.org

YÜCE ALLAH'IN YENİLENLERE SESLENİŞİ

Yenilen bir ümmetin nasıl daraldığı ve utanç yaşadığı izahtan vareste olsa gerektir. Böyle bir ruh hâlindeki toplumun, taşıdığı imani ve amelî potansiyeli gerçekleştirmesi mümkün değildir. Yüce Allah, yenilgiyle gelen o ölü toprağını yarmak ve iman tohumlarının yeniden çatlayıp filiz vermesini istemektedir. Yeniden neşvünema bulmanın da sabır, musabere, ribat ve takvayla mümkün olduğunu haber vermektedir.

Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah (cc) her birinize af ve afiyet ihsan eylesin. Ramazanı arınmaya, affa ve O'na yakınlaşmaya; bayramı da sevinç ve huzura vesile kılsın. Bayramınız mübarek olsun.

Yüce Allah'ın Yenilenlere Seslenişi

"Ey iman edenler! Sabredin, sabırda yarışın/birbirinize sabrı tavsiye edin ve nöbet tutun. Allah'tan korkup sakının ki kurtuluşa eresiniz."[1]

Okuduğumuz ayet, Uhud Savaşı'nda yenilgiye uğramış sahabeye hitap etmektedir. Hâliyle tüm yenilmiş toplumlara, birinci dereceden de bizlere seslenmektedir. Zira ümmet olarak bizler, yenilmiş durumdayız. Yenilgi aldığımızın farkında ve çıkış yolu aramaktayız. Ayet önce dört aşamalı bir yola dikkat çekmekte, sonra dört aşamalı yolun bizleri ulaştıracağı neticeyi göstermektedir. O da felah, yani kurtuluştur. Şimdi ayete yakından bakalım:

Ey İman Edenler!

Ayet-i kerime, "Ey iman edenler!" hitabıyla söze başlar. Yenilmiş bir ümmete felahın yolunu gösteren bir ayetin, "Ey iman edenler!" nidasıyla söze başlaması, önemli hikmetler ihtiva eder. Bunlardan bazılarına şöyle işaret edebiliriz:

– Bir ümmetin yenilmiş olması, onlardan iman vasfını zail etmez. Yüce Allah'ın sancağını yere düşürmek bir kusur olsa da Allah (cc) kullarını dergâhından kovmaz. Yeter ki iman vasfını terk etmesin, O'ndan yüz çevirmesinler.

– Yüce Allah'ın yanındaki değerimiz; başarılarımız veya yenilgilerimizle değil, iman vasfımızla belirlenir. İmanımızı koruduğumuz müddetçe yenilmiş veya zafer kazanmış olmamızın bir önemi yoktur.

– Bu nida, aynı zamanda tesellidir. Allah Resûlü'ne (sav) itaat etmedikleri için yenilen ve her şartta onu koruyacaklarına dair verdikleri sözü çiğneyen ashaba, Yüce Allah'ın uzattığı rahmet elidir. Bu, O'nun (cc), kullarına olan rahmet ve şefkatinin tecellisidir. Ne yaparlarsa yapsınlar onların ellerini bırakmamakta ve Rabblerine dönecekleri açık bir

1. 3/Âl-i İmran, 200

kapı bırakmaktadır. Bu önemlidir. Zira yenilenler, kaçma/saklanma eğilimi gösterirler. Kendilerini suçlar görünüp gerçekte dinlerini, yenilgiyi takdir eden Yüce Allah'ı suçlarlar. Şayet bu evrede onlara geri dönüş fırsatı sunulmazsa şeytanın iğvasıyla savrulurlar.

– Sahabeden İbni Mesud (ra) şöyle der:

" 'Ey iman edenler!' nidasını duyduğunda can kulağıyla dinle. Ya bir emre ya da nehye muhatap olacaksın."[2]

"Ey iman edenler!" nidasının ardından dört ayrı emir gelmiştir. Müminlerin bu emirleri cankulağıyla dinlemesi gerekir.

Sabredin!

"S-b-r" kökünden türeyen sabrın, üç ayrı kök anlamı vardır. İlki engel olmak, hapsetmektir. İkincisi bir şeyin zirvesi, tepesidir. Üçüncüsü bir taş cinsidir. Sert ve yılmaz kayalara, bu kökten türeyen "sabura" denilir.[3] Yüce Allah'ın emrettiği sabır, insanı nefsî arzularından alıkoyması ve Yüce Allah'ın emir, nehiy ve kaderine karşı gelmekten menetmesidir. Bu yönüyle sabır, insanın, kendisine karşı verdiği kulluk mücadelesidir. Bir yanda insanın nefsi ve zaafları; diğer yanda Rabbinin buyrukları ve takdiri vardır. İnsan nefsi isyandan, fücurdan, tembellikten, boşvermişlikten… yanadır. Şeriat ve kader ise insanı sorumluluk altına almaktan, onu eğitmekten ve onu zorlayarak potansiyelini açığa çıkarmaktan yanadır. Bu çekişmede sabır, kulun kendi nefsine ve arzularına karşı direnmesidir. Yine sabır insanın kendi zirvesine, en yüce kulluk ufkuna yücelmesidir. Zira her insanın bir içinde bulunduğu hâl, bir de ulaşabileceği bir kulluk zirvesi vardır. Bu zirveye ulaşmanın yollarından biri sabırdır. İnsanın potansiyelini kullanması için sabra ihtiyacı vardır. Zira insan zorlanmadan, direnmeden, mücadele vermeden Yüce Allah'ın bahşettiği potansiyeli kullanamamaktadır. Son olarak sabır, insanın direnç ve mücadele azmi kazanması, bir kaya gibi çetin olmasıdır. İnsana mücadele ve direnme azmi kazandıran vesilelerden biri de sabırdır.

İnsan/Toplum, hayatın her ânında, sürekli imtihan hâlindedir. Yüce Allah ya verdiği bir nimetten onun şükrünü ya da bir mahrumiyetten dolayı onun sabrını sınamaktadır. Yine insan, her ân Yüce Allah'ın bir emrine veya nehyine muhataptır. Yani, her ân emre ve nehye icabet etmeyen nefsini yola koymak, sabretmek zorundadır. Hâliyle sabır, müminin hayatının parçası, şeriat ve kader imtihanına karşı en güçlü azığıdır. Kur'ân ve Sünnette sık sık tekrar emredilmesinin bir hikmeti de budur. Evet, sabır bu davanın takvayla birlikte en önemli azığıdır.

"Sabır, bir azıktır. Bu davanın yol azığıdır. Uzun ve meşakkatli yol… Kan ve cesetlerle dolu yol… Belâ ve musibetlerle yüklü yol… Ve bu yolda sabır… İşte bu davanın azığı!

Sabır, sabır, sabır… Her şeye sabır!.. Nefsin istek ve şehvetlerine sabır!.. Heves ve arzularına sabır!.. Zayıflık ve noksanlığına sabır!.. Bıkkınlık ve aceleciliğine sabır!..

Sabır!.. İnsanların şehvet ve arzularına, zayıflık ve noksanlıklarına, cehalet ve sû-i niyetlerine sabır!.. Fıtrî sapıklıklarına sabır!.. Tekebbür ve tefâhürlerine sabır!.. Hakikatten inhiraflarına sabır!.. Hemen neticeye ulaşmak için aceleciliklerine sabır!..

Sabır!.. Bâtılın dalaverelerine, isyan sertliğine, inkârın utanmazlığına, kötülüğün tetikte bekleyişine, şehvetin galebesine, gurur ve iftiharın kudurganlığına sabır!.. Yardımcıların zayıflığına, tutacak ellerin azlığına, yolun uzunluğuna, zorluk ve sıkıntı anlarında şeytan vesveselerine sabır!..

Sabır!.. Bütün bunlara karşı mücâhedenin zorluğuna sabır!.. Nefislerde ihdâs ettiği sayısız infiallere; gayz ve gadaba, ızdırap ve sıkıntıya, bazen hayır hususunda itimadın zayıflamasına, bazen beşerî tabiatte ümidin azalmasına sabır!.. Usanç ve bıkkınlığa, yeis ve ümitsizliğe sabır!..

Sabır!.. Nefsini zapt etmeye sabır!.. Zafer ve galebe anlarında, kudret ve hâkimiyet demlerinde kendine hâkim olmaya sabır!.. Bolluk ve bereket günlerinde şükür ve tevâzuya sabır!.. Güçlü olduğu zamanlarda, intikama teşebbüs etmemeye, tekebbür ve tefâhürde bulunmamaya sabır!.. Hak olan kısası, düşmanlık vesilesi yapmamaya sabır!..

Sabır!.. Zorlukta da kolaylıkta da Allah ile olan irtibatı devam ettirmeye sabır!.. Takdir-i ilâhîye teslim olmaya sabır!.. Her şeyi huzurla, güvenle, huşû ile Allah'a havale etmeye sabır!..

Bütün bunlara sabır!.. Ve benzerlerine sabır!.. Bu uzun ve zorlu yolda tesadüf edilecek her şeye sabır!.. Kelimelerin, tasvirini yapmaktan âciz kaldıklarına sabır!.. Zaten kelimeler, başa gelen şeylerin asla hakiki bir medlulü olamazlar. Ancak bu yolun meşakkatlerini anlatmaya yararlar. Istıraplara, infiallere, tecrübelere vesile olurlar!..

Îman eden yiğitler, bu meşakkatlerin hakikî medlullerinden birçoklarını bizzat tatmışlar, ıstıraplarına bizzat katlanmışlar. Çünkü onlar, yukardaki ilâhi nidânın tadını tatmışlardı. Allah'ın, kendilerinden istemiş olduğu sabrın mânasını biliyorlardı."[4]

Dedik ki bu ayet, yenilmiş bir ümmete sesleniyor. Öyleyse buradaki sabır emrinin özel bir mahiyeti vardır. O da yenilgiden sonra ortaya çıkan duruma sabretmektir. Kaybedilen imkânlara, alınan yaralara, düşmanın küçümsemesine, nefsin bıkkınlığına, tükenmişlik duygusuna… karşı sabretmek. Sahabenin bir yenilgi sonrası yaşadığı duyguları, bugün biz, her cephede ve sayısız yenilgi nedeniyle çok daha baskın şekilde yaşıyoruz. Hâliyle

2. Tefsîru İbni Ebî Hâtim, 3/903, 5027 No.lu rivayet
3. bk. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 3/329-330, s-b-r maddesi
4. Fî Zılâl-il Kur'ân, 2/612-613, Âl-i İmran Suresi, 200. ayetin tefsiri

çok daha fazla sabra muhtacız. Nefsimizin bu manzara karşısında ürettiği bitmişlik, tükenmişlik ve ümitsizliğe karşı sabretmek durumundayız. Kendimizi öz nefsimizin ve şeytanın iğvalarından korumak, yenilgiyle gelen yıkıcı atmosferden uzaklaşmak zorundayız.

Burada önemli bir gerçekliğe işaret etmek istiyorum: Sabretmek için sabrın tanımını, faydalarını ve hükmünü bilmek yeterli değildir. Sabır, evrensel bir değerdir. Hemen her insan, sabrın önemine dair bir şeyler bilir. Şayet bilmek yeterli olsaydı tüm yeryüzünün sabırlı olması gerekirdi. Öyleyse sabır için ihtiyacımız olan güç, bilmekten fazlasıdır. Evvelemirde ihtiyacımız olan şey farkındalıktır. Yani insanın akışa kapılmadan ne yaşadığının, başına gelenin farkında olması. Sonra yaşadığı duruma isim koyacak bilinçtir. "Benim başıma gelen şu şey, bir musibettir. Yüce Allah musibet ânında sabrı emreder." diyebilmektir. Sonra ihtiyacımız olan, şer'i ilimdir. "Başımıza gelen musibetin sabrı nedir?" sorusuna verilecek şer'i bilgidir. Zira her musibetin sabrı, kendine özeldir. Savaşta yenilenin sabrı ile hastalıktan yatağa düşenin sabrı veya iflas eden bir tüccarın sabrı ile yakınlarıyla sorun yaşayanın sabrı birbirinden farklıdır. Son olarak iradeye ihtiyacımız vardır. Sabır iradesi ve kararlılığı, imamımız olan enbiyanın sünnetidir. Onlar bir sorunla karşılaştıklarında sabırlı olacaklarına dair sözlü irade ortaya koyar ve fiilî olarak onun gereğini yaparlardı:

"...Elbette bize yaptığınız eziyetlere sabredeceğiz..."[5]

Bu cümle, şirk ehlinin tehdit ve teklifleri karşısında resûllerin cevabıdır. Bu cümle, resûllerin kendi nefislerine nasihati, kendi öz nefislerini motive/teşvik etmeleridir. İnsan, başkasının sözleriyle motive olduğu gibi kendi sözleriyle de motive olabilen bir varlıktır. İnsanın ağzına en yakın kulak, kendi kulaklarıdır. Söyledikleri ilk olarak kendi kulaklarına, oradan da kendi kalbine ulaşmaktadır. İnsanın sözleri sabır ve kararlılık aşılamalı, hem kendini hem de dinleyenleri umutlandırmalıdır. Elbette bu; gerçeklikle bağını koparmış, romantik hayaller satan afili sözler değildir. Resûllerin metodunda olduğu gibi gerçekliğin farkında, içinde bulunulan durumu resmeden ve insanı o gerçeklik karşısında kararlı kılan samimi sözler olmalıdır.

Musabere Edin/Sabırda Yarışın!

Yenilen ümmete Yüce Allah'ın ikinci emri, musaberedir. Sabırla aynı kökten türeyen bu siga/kalıp, mücerred olarak sabretmekten fazlasını anlatır. Musabere kelimesinin türediği mufaale kalıbı; sabrın iki kişi, iki taraf, iki cephe arasında cereyan ettiğine işaret eder. Burada iki tarafın da gösterdiği bir sabır vardır ve Yüce Allah müminlerin daha çok sabreden taraf olmasını istemektedir. Sabır gösteren iki taraftan kasıt kimlerdir?

• Ayetin nüzul ortamı ve bağlamı, bir tarafın yenilen müminler, diğer tarafın ise Uhud Savaşı'nı kazanan kâfirler olduğunu göstermektedir. Onların batılı savunma uğruna bir sabır ve kararlılık ortaya koymaları gibi müminlerin de hakkı savunma uğruna bir sabır ve kararlılık içinde olması istenmektedir. Dahası, müminlerin bu yarışta öne geçmesi, davalarına dört elle sarılması gerekmektedir.

• Ayet, dil kuralları ve mufaale kalıbı esas alındığında, müminler arası sabır yarışına da işaret edebilir. Bir yenilgide müminler topluca sabır gösterir. Yüce Allah sabır konusunda birbirleriyle yarışmalarını emreder. Bu, hayırda yarışmaktır ve Yüce Allah hayırda yarışmayı genel olarak emretmiştir.[6]

• İnsanın kendi nefsine karşı sabır yarışı içinde olmasıdır. Şöyle ki; nefis, insanı Allah'tan uzaklaştırmak için sürekli bir çaba içindedir. Yani, arzulara uyma isteğinde sabırlı ve kararlıdır. Buna mukabil mümin de Allah'a (cc) itaat etmek, O'nu razı etmek ve O'nun sabır emrine uymak hususunda sabırlı ve kararlı olmalı, kendi nefsiyle yarış içinde olmalıdır.[7]

Kur'ân kelimeleri, El-Hakîm olan Allah (cc) tarafından seçilmiştir. Bazı yerlerde öyle kelimeler kullanır ki o kelime, konuyu tüm yönleriyle ihata eder. Yukarıda bizim yarım sayfada anlattığımız manaları birkaç harfle anlatır, ki bu da Kur'ân'ın fesahat ve belagatine bir örnektir. Zaten sabrın ne hakkında olacağı (mef'ulün hazfedilmesiyle) zikredilmeyerek ayette genel anlamda bir umumileştirmenin murad edildiği anlaşılmaktadır. Yani Yüce Allah özelde yenilgiye karşı, genelde hayatın her alanında sabır ve musabere ehli olmamızı ister.

Yukarıdaki açıklamalardan sonra şu çıkarımları yapabiliriz:

• Bildiğimiz gibi sabır, yani bir şeye karşı direnmedeki kararlılık, bir duygu hâlidir. Her duygu gibi beslenmeye, korunmaya ve yerli yerinde kullanılmaya ihtiyacı vardır. Musabere, yani sabırda yarışmak, sabrı besleyen kaynaklardan biridir. Gerek düşmanla giriştiğimiz sabır yarışı gerek kardeşlerimizle girdiğimiz sabır yarışı gerek de nefsimize karşı sabır yarışımız, sabır kaynaklarımızı besleyen yardımcılardır. Sabrı besleyen kaynakların bilincinde olmazsak sabır stoklarımızı tüketiriz. Bir imtihanda sabırla dururken diğer imtihanlarda yalpalarız. Çünkü imtihana göstereceğimiz sabır tükenmiştir.[8]

5. 14/İbrâhîm, 12

6. bk. 2/Bakara, 148; 5/Mâide, 48
7. bk. Tefsîru Kurtubî, 4/537; Tefhîmu'l Kur'ân, 1/320, Âl-i İmran Suresi, 200. ayetin tefsiri
8. Sabrı besleyen kaynakların başında sabırda yarışmak gelir, sonra dua gelir. Allah'ın dostları şu duayı çokça yaparlar:
"Rabbimiz üzerimize sabır yağdır." (bk. 2/Bakara, 250; 7/A'râf, 126)
Bir diğeri namazdır. Namaz, sabrı besleyen kaynaklardan biridir:
"Ey iman edenler! Sabır ve namazla (Allah'tan) yardım dileyin. Şüphesiz ki Allah, sabredenlerle beraberdir." (2/Bakara, 153)
Bir diğeri de "sabredin" başlığında anlattığımız, sabırda kararlılık sözü vermek ve insanın öz nefsini teşvik etmesidir.

• Yüce Allah sabır duygusuna bir istikamet çizerek insanı öz nefsinin şerrinden korur. Şöyle ki; insanoğlu geçmişin hüznü ve geleceğin kaygıları arasında örselenir. Geçip gitmiş güne üzülerek ve ne olacağı belli olmayan yarına kaygılanarak, sabrını gereksiz yere harcar; hem de bir hiç uğruna. Rabbimiz, insanın elinden tutar ve onu bugüne getirir, bugünün sorunlarıyla yüzleştirir. Geçmişe dair pişmanlıklarını tevbeyle, geleceğe dair kaygılarını ise bugünü doğru inşa ederek aşmasını sağlar. Hüzün geçmişi değiştirmez, ancak tevbe değiştirir. Yanlışı ve yanlıştan kaynaklı olumsuzluğu siler. Kaygı, geleceğin daha iyi olmasına yardımcı olmaz. Ancak bugünü inşa etmek, geleceğe yapılan bir yatırımdır. Zira bugün yaptıklarımız, yarın yapacaklarımızın teminatıdır. Sabra çizilen bir diğer istikamet, sabra hedef göstermektir. İnsan büyük meselelere karşı sabır göstermezse gündelik basit şeylere harcar sabrını. Trafiğe, toplu taşımaya, sofraya geç gelen yemeğe, çocuk gürültüsüne, çalışma arkadaşının kapıyı sert kapatmasına... sabrettiğini zanneder. Oysa bunlar basit şeylerdir; akıllı insanlar bunlara karşı sabırla değil; geniş yüreklilikle, anlayışla, daha hayırlı şeylerle meşgul olmayla ve daha büyük sorunlara zihin yormayla mücadele ederler. İnsan, Yüce Allah'ın gösterdiği gibi düşmana, musibete ve nefse karşı sabretmezse yukarıda saydığımız basit şeylere harcar sabrını. Harcar ve kendisi de basitleşir... Sabra çizilen bir diğer istikamet sabırda yarışmaktır. İnsan fıtratında yarışma hasleti vardır. İnsan sürekli birileriyle yarış ve rekabet hâlindedir. Şayet bu fıtri hasleti hayırda yarışmaya yöneltmezse ev işinde, giyside, maaşta, daha güzel sofra kurmada, daha iyi arabaya binmede, daha yüksek titri (unvanı) almada... yarışa dönüşür. Rekabet hırsı, hırs çekememezliği, çekememezlik hasedi, haset zarar verme arzusunu tetikler ve insanı yıkıma uğratır. Hayırda ve sabırda yarış ise insanın gönlünü genişletir, kulluktan lezzet almasını sağlar. Bizleri öz nefsimizin şerrinden koruyan Allah'a (cc) hamdolsun.

Nöbet Tutun!

Yenilen bir ümmete üçüncü tavsiye nöbet tutmaları, yani ribat etmeleridir. Kelimenin kökü olan "r-b-t", bir şeyi bağlamak anlamında kullanılır.[9] Daha sonra Araplar bu kelimeyi bir şeyi sürdürmek, devamlılık göstermek gibi ameller için kullanmıştır. Bir şeyi sürdüren, âdeta kendini o amele bağlamış, o amelle bütünleşmiştir. Yüce Allah, sahabeye ribat edin/nöbet tutun diye buyurduğunda, sahabenin nöbet tutacağı bir serhat yoktu. Hâliyle buradaki ribat, bugün bizim anladığımız, "serhatlerde, sınırlarda ve karakollarda nöbet tutmak"tan daha geniş bir anlama sahip olmalıdır. Ayette geçen ribat/nöbet emrini anlamak için, şeriatın bu kelimeye yüklediği anlamlara bakmak durumundayız. Araştırdığımızda, şeriatın ribat kelimesine üç anlam yüklediğini görürüz:

9. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 2/478; El-Mufredât, s. 338-339, r-b-t maddeleri

• Savaşa hazırlık:

"Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve (cihad için tahsis edilmiş) besili atlar hazırlayın. Onunla Allah düşmanlarını, kendi düşmanlarınızı ve sizin bilmediğiniz Allah'ın bildiği (gizli düşmanlarınızı) korkutursunuz. Allah yolunda infak ettiğiniz her ne varsa, size eksiksiz ödenir ve siz zulme de uğramazsınız."[10]

Ayette geçen "ribatu'l hayl"; savaşa tahsis edilmiş, savaş için bağlanan atlardır. Bundan yola çıkarak bir grup âlim, ribattan kastın savaşa hazırlık olduğunu söylemişlerdir.

• Allah yolunda nöbet tutmak:

Sehl ibni Sa'd Es-Saidî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah yolunda bir günlük nöbet tumak, dünyadan ve içindekilerden daha hayırlıdır..."[11]

Selman'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah yolunda bir gün ve bir gece ribat etmek/nöbet tutmak, bir ay boyunca gündüz oruç tutmaktan ve gece namazı kılmaktan daha hayırlıdır. Eğer kişi (nöbette) ölürse dünyadayken yapmış olduğu amel (nöbet ve onun sevabı) devam eder. Bu amelin karşılığı kendisine verilir. (Kabirdeki) fitneden de emin olur."[12]

• Namazın ardından bir sonraki namazı beklemek:

Ebu Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav), 'Allah'ın onunla günahları sildiği, dereceleri yükselttiği şeyi size bildireyim mi?' buyurdu.

Oradakiler, 'Evet bildir, ey Allah'ın Resûlü!' dediler.

O da, 'Zorluklara rağmen abdesti tam ve eksiksiz, güzel bir şekilde almak; mescidlere giden adımları çoğaltmak ve namazdan sonraki namazı beklemektir. İşte bu ribattır. İşte bu ribattır.' buyurdu."[13]

Yukarıda okuduğumuz üç anlam da ribatın şer'i anlamıdır. Bir nas gelip anlamlardan birini tahsis etmedikçe her üç anlam da sahihtir. Konumuza dönecek olursak, Yüce Allah Uhud'da yenilen sahabeye bir emirde bulunuyor; bu emir onların zihninde üç ayrı anlam çağrıştırıyor.

– Düşmana karşı hazırlık yapmak: Yenilmiş olmak, mücadeleyi bırakmak anlamına gelmez. Allah'ın (cc) cari sünnetlerinden biri, tedavül sünnetidir.[14] Yüce Allah, günleri insanlar arasında döndürüp durur, bazen onlar kazanır bazen biz kazanırız. Kazandığımızda mücadele bitmediği gibi yenildiğimizde de bitmez. Yalnızca boyut değiştirir.

10. 8/Enfâl, 60
11. Buhari, 2892; Müslim, 1881
12. Müslim, 1913
13. Müslim, 251
14. bk. 3/Âl-i İmran, 140

İslami mücadelenin üç ayağı olan sabır, musabere ve ribat; kulluğumuzdan bağımsız değildir. İslami mücadeleyi sloganikleşmekten, mesleki bir işe dönüşmekten ve intikam aparatına evrilmekten alıkoyan şey takvadır. Şöyle ki; insan, bir nefis taşımaktadır. Nefis namazımızı, infakımızı, ilim talebimizi... bulandırdığı gibi mücadelemizi de bulandırmakta; onu beşerî kavgaya dönüştürmektedir. İnsanı nefsin fücurundan koruyan şey, takva bilincidir.

– Nöbet tutmak: İman pınarı yürekte çağladığı müddetçe Müslimler tüm cephelerde savaşı kaybetmezler. Her şeylerini yitirseler dahi imanları olduğu sürece manevi üstünlüklerini yitirmezler. Yenilen bir ümmete bir başka ayette şöyle seslenir Rabbimiz (cc):

"Gevşemeyin, üzülmeyin! Şayet inanıyorsanız üstün olan sizlersiniz."[15]

Müminler bir cephede yenilseler de mutlaka başında nöbet tutacakları bazı kazanımları vardır. Şayet Medine'de olduğu gibi bir devletleri varsa topraklarının kalan kısmı için nöbet tutarlar. Şayet bugün olduğu gibi bir devletleri yoksa imanlarının, davetlerinin, ailelerinin, mücadele ruhlarının; kısacası tüm değerlerinin nöbetlerini tutarlar. Hiçbir şeyleri kalmadığında ise kalplerindeki buğzun, dillerindeki duanın ve ümitle beklemenin nöbetini tutarlar.

– Bir namazın ardından bir sonraki namazı beklemek: İslam'ın temel hedeflerinden biri kalpleri Allah'ın evlerine bağlamak, Müslim ile mescid arasında ünsiyet kurmaktır. Zira mescidler; iman eden kalplerin inşa edildiği, arındığı ve onarıldığı mekânlardır. Mescidler, Allah'ın nurunun tecelli ettiği yerlerdir:

"Allah, göklerin ve yerin nurudur. O'nun nurunun misali, içinde kandil bulunan bir oyuk(tan yayılan ışığa) benzer. Kandil de bir camın içindedir. Cam, inciyi andıran bir yıldız gibidir. Doğuya da batıya da ait olmayan, mübarek bir zeytin ağacından yakılır. Onun yağı, neredeyse ateş ona dokunup (tutuşturmasa dahi) ışık verir. Nur üstüne nurdur. Allah, dilediğini nuruna hidayet eder. Allah, insanlara misaller verir. Allah, her şeyi bilir."[16]

"Ayetin son kısmından da anlaşıldığı gibi bu misalde Allah'ın (cc) hidayeti ve bunun mümindeki tecellisi anlatılmıştır. Allah'ın (cc) iman, Kur'ân ve ilimle aydınlattığı kalpler böyledir işte... 'Bu nur ve hidayet nerelerde ve nasıl aranmalıdır?' sorusuna bir sonraki ayet cevap vermektedir."[17]

"(O nur) Allah'ın yüceltilmesine ve içerisinde Allah'ın adının anılmasına izin verdiği evlerde (mescidlerdedir). Orada, gece ve gündüz O'nu tesbih ederler."[18]

Mescidler; zulüm altında inleyen müminlerin sığınağı, karargâhı ve mektebidir. Mescidler o kadar önemlidir ki onları inşa edecek imkân yoksa evler mescidlere dönüştürülür:

"Biz Musa'ya ve kardeşine şöyle vahyetmiştik: 'Kavminiz için Mısır'da evler hazırlayın. Evlerinizi (içinde namaz kılınan) kıblegâh hâline getirin. Namazı dosdoğru kılın. Müminleri de müjdele.' "[19]

Bir namazın ardından bir sonraki namazı beklemek, kalpleri Allah'a bağlamaktır. Yenilen birey ve toplumların en çok ihtiyaç duydukları şey, Allah (cc) ile bağlarının güçlü olmasıdır. Zira yenilen toplumlar yaralıdır. Şayet yaralarını sarmazlarsa ümitsizliğe kapılabilirler. Yüce Allah'a yakınlık onların yaralarını sarar, toparlanmalarını sağlar.

Dikkatinizi çekmiş olmalıdır, ribatla ilgili amellerin ecri büyüktür. Bunun hikmetlerinden biri insanın ayran gönüllü olması, bir işte sebat edememesidir. Çünkü onun hamurunda acelecilik vardır, insan aceleden yaratılmıştır.[20] İnsanın aceleciliği onu ayran gönüllü, sürekli farklı bir amele gönül eğen bir tabiata sokmaktadır. Bir insan ribat gösteriyorsa, yani amelinde sürekliyse kendi nefsine karşı mücadele ediyor demektir. Nefsin aceleciliğini sabır, bilinç, irade, olgunluk/hikmet ve teenniyle terbiye ediyor demektir. Allah'a (cc) en sevimli amel, az da olsa sürekli olandır.[21] Ribat ahlakı, insanı sürekli amele muvaffak kıldığından ecri büyüktür.

Takva!

Yenilen ümmete Yüce Allah'ın dördüncü emri takvadır. Takva; sakınmak ve korunmak, Yüce Allah'ın gazabı ile kendi aramıza bir kalkan koymaktır. Bu da O'nun istediği gibi inanmak ve O'nun istediği gibi yaşamakla mümkündür. "Takva kalptedir."[22] Bir his, bir duyuş, bir ruh hâlidir. Takva hassasiyettir. Kişinin dikenli bir yolda yürüyormuşçasına dikenler elbisesini yırtmasın diye gösterdiği çaba ve dikkattir:

Ubey ibni Ka'b (ra) takvayı şöyle tarif etmiştir:

"Ömer, Ubey ibni Ka'b'a şöyle sorar: 'Ey Ubey, takva nedir?'

15. 3/Âl-i İmran, 139
16. 24/Nûr, 35
17. Tevhid Meali, s. 353, Nûr Suresi, 35. ayetin açıklaması
18. 24/Nûr, 36
19. 10/Yûnus, 87
20. bk. 21/Enbiyâ, 37
21. bk. Müslim, 783
22. bk. Müslim, 2564

O da, 'Ey Emiru'l Müminin, sen hiç dikenli bir yolda yürüdün mü?' diye soruyla karşılık verir.

Ömer, 'Evet, yürüdüm.' deyince Ubey, 'Ne yaptın?' diye sorar.

Ömer, 'Dikenler benim ayağıma batmasın, elbiseme takılmasın diye paçalarımı katladım.' cevabını verir.

Ubey de, 'İşte takva, dikenli bir yolda yürüyormuş gibi dikkatli bir şekilde Allah'a kulluk etmendir.' der."[23]

Sabır, musabere ve ribat emrinin takvayla hitama ermesi, önemli iki noktaya işaret eder:

• İnsan sabır, musabere ve ribatı birçok nedenle gerçekleştirebilir. Çünkü her üç haslet de birer erdemdir. İslam üzere olsun veya olmasın her insan bu üç haslete sahip olmak ister. Kimisi şan için kimisi kahramanlık için kimisi de dünyevi bir çıkar için bu üç haslete sahip olabilir. Ancak Yüce Allah'ın istediği, kendi zatı için sabır, musabere ve ribat ahlakıdır. Yalnızca O'nun (cc) rızasını elde etmek için mezkûr üç ahlaka sahip olmaktır:

"Onlar ki; Rabblerinin rızasını elde etmek için sabreder, namazı dosdoğru kılar, onlara rızık olarak verdiklerimizden gizli açık (sürekli) infak eder, kötülüğü iyilikle savarlar. Böylelerine (ahiret) yurdunun (güzel) akıbeti vardır."[24]

Bu üç hasletin Allah için olması, takvayla mümkündür. Takva kalbin amelidir ve Allah'ın gazabından sakınmak için gösterilen hassasiyettir. Takvalı bir kalbin tüm eylemlerindeki gaye, O'nun rızasını elde etmek ve gazabından korunmaktır.

• İslami mücadelenin üç ayağı olan sabır, musabere ve ribat; kulluğumuzdan bağımsız değildir. İslami mücadeleyi sloganikleşmekten, mesleki bir işe dönüşmekten ve intikam aparatına evrilmekten alıkoyan şey takvadır. Şöyle ki; insan, bir nefis taşımaktadır. Nefis namazımızı, infakımızı, ilim talebimizi... bulandırdığı gibi mücadelemizi de bulandırmakta; onu beşerî kavgaya dönüştürmektedir. İnsanı nefsin fücurundan koruyan şey, takva bilincidir. Nefis, mücadeleyi istikametten saptırmaya başladığında devreye takva girer, "Sen, Allah'a (cc) kulsun, mücadelen de namazın gibi O'nun buyruklarına göre ve O'nun elçisinin sünnetine uygun olmalıdır." der. Örneğin beşerî bir mücadelede mücadelenin şiddet ve yumuşaklığını düşmanın tavrı belirler. İslam'da ise düşmanlar Müslimlerin ölçüsü ve öğretmeni değildir. Onlar haddi aştı diye müminler haddi aşmazlar:

"Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda savaşın. Haddi aşmayın. (Çünkü) Allah, haddi aşanları sevmez."[25]

İslami mücadeleyi akamete uğratan iki temel faktör vardır: İlki insan nefsinin zaafları, diğeri mücadele ortamının duygusallığıdır. İnsani zaaf ve mücadele duygusallığından insanı koruyacak olan takvadır.

Kurtuluşa Ermek

Yukarıda zikredilen dört emrin gayesi kurtuluşa ermektir. Kurtuluş, felah kelimesiyle ifade edilmiştir. Felah kelimesinin kök anlamı, yarıktır/açıklıktır.[26] Daha ziyade toprağın çapalanarak yarılmasına felah, bu işi yapan çiftçiye de fellah denmiştir. Gaye, toprağın hava almasını sağlamak ve toprağın altındaki tohumun serpilmesini kolaylaştırmaktır.[27]

Yenilen bir ümmetin nasıl daraldığı ve utanç yaşadığı izahtan vareste olsa gerektir. Böyle bir ruh hâlindeki toplumun, taşıdığı imani ve amelî potansiyeli gerçekleştirmesi mümkün değildir. Yüce Allah, yenilgiyle gelen o ölü toprağını yarmak ve iman tohumlarının yeniden çatlayıp filiz vermesini istemektedir. Yeniden neşv-u nema bulmanın da sabır, musabere, ribat ve takvayla mümkün olduğunu haber vermektedir.

Okuduğumuz ayeti kandil bilip kulluk güzergâhımıza asabiliriz. Bireysel veya toplumsal yenilgilerimizde ayetteki tavsiyelere uyabilir, yenilgiden sonra toparlanabiliriz... Sahabe de böyle yapmıştır. Onlar Âl-i İmran Suresi'nin 200. ayetini yalnızca savaş yenilgisi için değil, her türlü sıkıntı için rehber bilmişlerdir:

"Ubeyde ibni Cerrah, Ömer ibni Hattab'a mektup yazarak Bizans ordusunun büyük kalabalığından ve onlardan çekindiğinden söz etti. Ömer ona yazdığı mektubunda şöyle cevap verdi: 'İmdi, mümin herhangi bir kula herhangi bir sıkıntı gelip çatacak olursa mutlaka Allah ondan sonra ona bir kurtuluş yolu açar ve hiç şüphesiz tek bir zorluk iki kolaylığı yenemez. Çünkü Yüce Allah Kitab-ı Kerîm'inde şöyle buyurmaktadır: 'Ey iman edenler. Sabredin, sebât gösterin, ribat yapın ve Allah'tan korkun ki felah bulasınız.' ' "[28]

23. Tefsîru'l Kur'âni'l Azîm, 1/164, Bakara Suresi, 2. ayetin tefsiri; Ez-Zuhdu'l Kebîr li'l Beyhakî, 963
24. 13/Ra'd, 22
25. 2/Bakara, 190

26. bk. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 4/450, f-l-h maddesi
27. bk. Tefsîru'ş Şa'râvî, 1/1972, Âl-i İmran Suresi, 200. ayetin tefsiri
28. Tefsîru'l Kurtubî, 4/538, Âl-i İmran Suresi, 200. ayetin tefsiri

Özcan YILDIRIM
ozcanyildirim@tevhiddergisi.org

İNSANA İNSANDAN YAKIN OLAN

Geçmişteki ve günümüzdeki tutumu hiçbir zaman değişmemiştir şirk zihniyetinin… Allah'ı "ilk muharrik" olarak bilmiş, ancak hayata da müdahale ettirmemeye çalışmışlardır. Allah'ı göklere, mabedlere, vicdanlara hapsedilen; fakat hayata, kanunlara, devlete karışmayan bir ilah olarak kabul etmişlerdir. İşte bu sapkın anlayış, şirkin çıkış noktalarından biri olmuştur.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِه۪ نَفْسُهُۚ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَر۪يدِ(١٦)

16. "Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona verdiği vesveseleri de biliriz. Biz, ona, şah damarından daha yakınız."

اِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَم۪ينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَع۪يدٌ(١٧)

17. "Onun sağında ve solunda oturmuş, kaydeden (iki melek vardır)."

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ اِلَّا لَدَيْهِ رَق۪يبٌ عَت۪يدٌ(١٨)

18. "Bir söz telaffuz ettiği an, yanında hazır bulunan bir gözetleyici vardır."

* * *

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun…

Kâf Suresi'ndeki yolculuğumuza devam ediyoruz.

İnsanı yaratanın ve onu en iyi tanıyanın Allah (cc) olduğundan bahsetmiş, ayetteki şahdamarı ifadesi üzerinde durmuştuk geçtiğimiz yazımızda.

Kâf Suresi'ndeki bu ayete kadar yeniden dirilişi/ahireti inkâr eden müşriklere, yaratılış üzerinden verilen cevapları okumuştuk. Üzerinde durduğumuz bu ayetler de aynı bağlamda devam etmektedir: Yeniden yaratılış, yaratıcı olan Allah (cc) için kolaydır. İnsanın kendi yaratılışına ve çevresinde gördüğü mahlukatın o muazzam yaratılışlarına bakması yeterlidir. Bununla da kalmaz. İnsanı sadece yaratmamıştır Allah… Aynı zamanda onu ondan daha iyi bilip ona en yakın olandır. Hem de kendi düşünce ve duygularını ondan daha iyi bilecek kadar!

Şirk Zihniyeti: Uzak Bir İlah!

Şurası da bir gerçek ki bir şeye yakınlık/yakın olma, insanın ihtiyaç duyduğu bir duygudur. Çünkü zayıftır insan. Zayıf olduğunda, yardımsız bırakıldığı yerde yardımına koşacağı ve desteğini hissedeceği bir şey arar.

Müşriklerin de bu anlamda Allah'ın yakınlığını umduğunu, fakat Allah'ı (cc) hakkıyla tanımadıklarından[1] ve O'na farklı bir tasavvurla iman ettiklerinden dolayı saptıklarını görürüz:

"Dikkat edin! Halis olan din Allah'ındır. O'nun dışında veliler edinenler (derler ki): 'Bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye bunlara ibadet ediyoruz.' Allah, ihtilaf ettikleri konularda aralarında hükmedecektir. Şüphesiz ki Allah, yalancı ve kâfir olan kimseyi hidayet etmez."[2]

"Allah'ı bırakıp, kendilerine hiçbir zarar ve fayda vermeyecek şeylere ibadet ediyor ve: 'Bunlar, bizim Allah katındaki şefaatçilerimizdir.' diyorlar. De ki: '(Allah bu varlıklara ibadeti meşru kılmamış ve bunlara şefaat yetkisi vermemiştir. Buna rağmen böyle iddia ederek) Allah'a göklerde ve yerde bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?' O (Allah), onların şirk koştuklarından münezzeh ve yücedir."[3]

Geçmişteki ve günümüzdeki tutumu hiçbir zaman değişmemiştir şirk zihniyetinin... Allah'ı "ilk muharrik" olarak bilmiş, ancak hayata da müdahale ettirmemeye çalışmışlardır. Allah'ı göklere, mabedlere, vicdanlara hapsedilen; fakat hayata, kanunlara, devlete karışmayan bir ilah olarak kabul etmişlerdir. İşte bu sapkın anlayış, şirkin çıkış noktalarından biri olmuştur.

Şirk zihniyeti, uzak bir ilah anlayışından hareketle egosunu merkeze alıp hayatta dilediği gibi tasarruf etmek istemiştir. Hayatlarına müdahale edilmesine şiddetle karşı çıkan bu anlayış, Allah'ın mülkünde, Allah'ın yarattığı mahlukatı, kendi nakıslıklarıyla yönetmeye kalkışmışlardır:

"Demişlerdi ki: 'Ey Şuayb! Atalarımızın ibadet ettiği (putları) ve mallarımızda dilediğimiz gibi tasarruf etmeyi bırakmayı, namazın mı sana emrediyor? Şüphesiz ki sen, yumuşak huylu ve olgun/aklı başında bir adamsın.' "[4] [5]

1. "Onlar, Allah'a gerektiği gibi/şanına yakışır şekilde saygı göstermediler! (Allah'ın kudret ve yüceliğini gereği gibi anlayıp kavrayamadılar.) Oysa Kıyamet Günü, yer bütünüyle O'nun kabzasındadır. Gökler ise O'nun sağ eliyle dürülmüştür. O (Allah), şirk koştuklarından münezzeh ve yücedir." (39/Zümer, 67)
2. 39/Zümer, 3
3. 10/Yûnus, 18
4. 11/Hûd, 87
5. "Müşrikler Allah'a (cc) inanmakla beraber, laik olmaları nedeniyle Allah'ın (cc) dünya işlerine karışmasını istemezler. Örf ve âdetlere, malların nasıl kazanılacağına ve nereye harcanacağına insanların karar vermesini isterler. Borsaya, bankaya, ekonomiye müdahale eden bir Allah'ı (cc) garipserler. İbadetler ise kişiyle Rabbi arasında olan tamamen vicdani bir konudur. İbadetler kamusal alana taşınmamalı, sosyal hayat içinde belirleyici durumda olmamalıdır. Peygamberlerin daveti ise; Allah'ın (cc) göklerin ve yerin sahibi olduğu, mutlak otoritenin Allah'a (cc) ait olduğu ve Allah'ın (cc) hayatın her alanına yasalarıyla müdahale ettiği esasına dayalıdır. (bk. 6/En'âm, 3)

Allah'ın kullarına yakın oluşu, kul için dünyadaki en büyük nimettir. İnsan, nefsinin kötü fısıldamalarına maruz kaldığında, zayıf düştüğünde Allah'ın El-Karîb oluşunu idrak ettiği zaman O'na sığınır ve O'nun yardımıyla bu kirli düşünce sarmalından ve acziyetten kurtulur.

Görüldüğü gibi kendi mallarına karışılmasını istemeyen bu sapkın anlayış, Allah'ın (cc), onların herhangi bir şeyine dahi müdahale etmesine tahammül edemiyorlar.

Bugün de aynı değil midir? Kendi yaşam standartları, sapkın yaşantıları, kurdukları tezgâhlar ve kaymağını yedikleri makamlar yerle bir olacak diye değil midir bu karşıt duruşları? Evet, karşı çıkıyorlar... Çünkü makamlarının altında ezdikleri, köleleştirdikleri ve doymak bilmeyen nefisleri için denek olarak kullandıkları mustazaflara aynı muameleyi yapamayacaklar. Onlar da aynı düstur önünde yaptıklarının hesabını verebilecekler, dilediği gibi çalıp oynayamayacaklar...

Sırça Köşk adında meşhur bir öykü vardır. Öykünün konusu ilginçtir: İşi gücü olmayan, tembelliği ve rahat yaşamayı seven üç kişi bir şehre gelir. Şehirde bir sırça köşkün gerekli olduğunu söyleyip buna dair söylentiler çıkarırlar. Bu durum tüm şehrin konusu hâline gelince halk da işi gücü bırakıp bir srça köşk inşa eder. Bu üç kişi ve hizmetkârları, bu köşkte yaşamaya başlar. Tabii bu rahat yaşamın tadına varınca da tüm halkı bu köşkün gerekliliğine dair inandırırlar. Halk da bu köşk için tüm varlığını ortaya koyar. Elde avuçta bir şey kalmaz. Her bir ihtiyaç için farklı söylemlerle ikna edilir halk...

Zamanla halkta onları doyuracak, semirtecek maddi durum ve hâl kalmamıştır. Fakat sırça köşkün doyurulması gerekiyordu... Köşkün adamları, halktan zorla yiyecek almaya, karşı çıkıp vermeyenleri de cezalandırmaya başlar. Kimse de itiraz etmeye cesaret bulamaz.

Müşriklerin, tevhid davetçilerine İslam ahlakını hatırlatmaları da dikkat çekicidir. Onlara göre yumuşak huylu ve olgun olmak, etliye sütlüye karışmamak; hakka şahitlik etmemek ve toplumu uyarmamak demektir. Bunları yapan olsa olsa kaba, sert, aşırı, radikaldir.

Peygamberler Allah'ın (cc) şahitliğiyle güzel ahlak sahibi, yumuşak huylu ve olgun insanlardır. Bu, onların şirke şirk, müşrike müşrik, masiyete masiyet demelerine ve topluma iyiliği emredip kötülüğü menetmelerine engel olmamıştır." (Tevhid Meali, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s. 230, Hûd Suresi, 87. ayetin açıklaması)

Aslında halkları zayıflaştıran "beyaz kafalar"ın/müstekbirlerin durumu da bu öyküdeki gibidir. Onların altlarındaki makamları, şaşaalı piramitleri her daim mazlumların sırtında yükseltilmiştir. Bu yüzden "uzak ve hayata müdahale etmeyen bir ilah" inancını tahkim edip, diledikleri gibi yasalar belirlemekte ve riayeyi de bununla avutmaktalardır. Hâlbuki bir koyun kellesinin tuzla buz edeceği derecede çürük tahtlarının olduğu gerçeğini tarihten okusalar da onu uzak görmektelerdir!

Gel zaman git zaman, bu durum da çok uzun sürmez. Sağmal hâle dönüştürülen halktan, ellerindeki son koyunu da isterler. Bu durum halk içerisinde ciddi bir huzursuzluğu da beraberinde getirir. Sırça köşkün sakinleri bunu anlayınca koyunların kellelerini halka dağıtma kararı alır. Kelleler halka dağıtılır. Fakat kellelerde ne beyin ne dil ne de göz vardır... Halk sebebini sorunca da "Siz bunları ne yapacaksınız? Beyni pişiremezsiniz. Dili yemeyi beceremezsiniz. Göze de ihtiyacınız yok." derler. Bunun üzerine halk beyinsiz, dilsiz ve gözsüz kelleleriyle dağılmak üzereyken aralarında canından bezmiş biri, "Böyle başın da bana lüzumu yok!" diyerek boynuzundan tuttuğu kelleyi fırlatıverir. İşte o zaman herkesin şaştığı bir şey olur; hızla gidip sırça köşke çarpan kelle, orada "şangır!" diye koskocaman bir gedik açar. Halk her şeyden sağlam, hiçbir zaman yıkılmaz, kırılmaz bildiği o koskoca sırça köşkün bu kadar çürük olduğunu görünce elindeki kelleleri birbiri ardınca ona fırlatmaya başlar, göz açıp kapayıncaya kadar kısa bir sürede tuzla buz olan sırça köşk yıkılır. Tüm şehir böylece bu beladan kurtulur.

Aslında halkları zayıflaştıran "beyaz kafalar"ın/müstekbirlerin durumu da bu öyküdeki gibidir. Onların altlarındaki makamları, şaşaalı piramitleri her daim mazlumların sırtında yükseltilmiştir. Bu yüzden "uzak ve hayata müdahale etmeyen bir ilah" inancını tahkim edip, diledikleri gibi yasalar belirlemekte ve riayeyi de bununla avutmaktalardır. Hâlbuki bir koyun kellesinin tuzla buz edeceği derecede çürük tahtlarının olduğu gerçeğini tarihten okusalar da onu uzak görmektelerdir!

Yerin ve Göğün İlahı, Kullarına Yakın Olan Allah!

Kur'ân'a göre ise Allah (cc), göğün ilahı olduğu gibi, yerin de ilahıdır:

"O, gökte de ilah olandır yerde de ilah olandır. O, (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm, (her şeyi bilen) El-Alîm'dir. Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin yalnızca kendisine ait olduğu (Allah) ne yücedir. Kıyametin bilgisi O'nun yanındadır ve O'na döndürülürsünüz."[6]

"Göklerde ve yerde (kulluk edilen) Allah O'dur. Sizin gizlinizi de açığınızı da bilir. Kazandıklarınızı da bilmektedir."[7]

"Bilmez misin ki göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği Allah'a aittir. Allah'tan başka ne bir dostunuz ne de bir yardımcınız vardır."[8]

"Göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği Allah'a aittir. Ve dönüş yalnızca Allah'adır."[9]

"(O Allah) ki; göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği O'na aittir. O, çocuk edinmemiştir. Mülkünde/hâkimiyetinde/egemenliğinde ortağı yoktur. Her şeyi yaratmış (yarattıklarını bir düzen ve ölçü içerisinde) takdir etmiştir."[10]

Yine Kur'ân'a göre Allah (cc), kullarına uzak değildir! Açıklamasını yaptığımız Kâf Suresi'ndeki ayet, insana, en çarpıcı benzetmesiyle bu hakikati göstermektedir:

"Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona verdiği vesveseleri de biliriz. Biz, ona, şah damarından daha yakınız."[11]

Kur'ân'ın geneline baktığımızda Allah'ın (cc), kullarına olan yakınlığının iki türlü olduğunu görürüz. Biri; Allah'ın (cc), ilmi ve gözetlemesiyle tüm kullarına yakın olmasıdır. Buna Allah'ın, kullarına olan genel/mutlak yakınlığı da diyebiliriz:

"Gökleri ve yeri altı günde yaratıp sonra da arşa istiva eden O'dur. Yere giren, ondan çıkan, gökten inen ve ona çıkan her şeyi bilir. Nerede olursanız O, sizinle beraberdir. Allah, yaptıklarınızı görendir."[12]

Diğeri ise Allah'ın (cc), kullarına olan özel yakınlığıdır. Allah'ın bu yakınlığı sevgi, yardım ve kullarının yaptığı amelleri kabul etmesiyle onların yanında olmasıdır:

"Kullarım sana, benden soracak olurlarsa, şüphesiz ki ben onlara yakınım. Dua edenin duasına icabet ederim. (Öyleyse) onlar da benim davetime icabet etsinler ve bana iman etsinler ki (akıl, doğruluk ve olgunluk sahibi olan) rüşt ehlinden olsunlar."[13]

"Semud'a da kardeşleri Salih'i (gönderdik). Demişti ki: 'Ey kavmim! Allah'a ibadet/kulluk edin! Sizin O'ndan

6. 43/Zuhruf, 84-85
7. 6/En'âm, 3
8. 2/Bakara, 107
9. 24/Nûr, 42
10. 25/Furkân, 2
11. 50/Kâf, 16
12. 57/Hadîd, 4
13. 2/Bakara, 186

başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilahınız yoktur. Sizi yerden (topraktan) yaratan ve orayı imar edip, orada ömür süresiniz diye (sizi var eden) O'dur. (Öyleyse) O'ndan bağışlanma dileyin, sonra O'na tevbe edin. Şüphesiz ki Rabbim, (kullarına en yakın olan) Karib ve (dualara ve isteklere icabet eden) Mucîb'dir.' "[14]

"Siz ona (Resûl'e) yardım etmezseniz, muhakkak Allah ona yardım etmiştir. Hani kâfirler iki kişiden biri olarak onu (Mekke'den) çıkarmışlardı ve ikisi mağaradayken arkadaşına (Ebu Bekir'e): 'Üzülme! Allah bizimle beraberdir.' demişti. Allah onun üzerine (güven veren ve kalbini yatıştıran) sekinetini indirmiş, görmediğiniz ordularla onu desteklemiş ve kâfirlerin sözünü (şirke davetlerini) en alçak kılmıştı. Allah'ın sözü (tevhid daveti) ise en yüce olandır. Allah (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir."[15]

"De ki: 'Şayet sapıtacak olsam, kendi aleyhime sapıtmış olurum. Hidayeti bulacak olsam bu, Rabbimin bana vahyettiği ile olur. Şüphesiz ki O, (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (kullarına en yakın olan) Karib'dir.' "[16]

"Yeryüzü (Allah tarafından düzenlenip) ıslah edildikten sonra orada bozgunculuk yapmayın. O'na korkarak ve umarak dua edin. Elbette ki Allah'ın rahmeti, muhsinlere/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanlara pek yakındır."[17]

Muvahhid ile Müşrik Arasındaki Fark!

Elbette ki Allah'ın (cc), hakkında hiçbir delil indirmediği batıl bir ilah tasavvuru ile vahyin öğrettiği ilah tasavvuru arasında sonuç itibarıyla bir fark olacaktır:

"Muvahhid; Rabbinin El-Karîb olduğunu, ilmi ve ihatasıyla her ân kuluyla beraber olduğunu, insanla düşünceleri arasına girecek kadar ve insana şahdamarından daha yakın olduğunu bilir. Buna binaen ibadetlerini, kulluğunu, duasını, namazını, adağını, kurbanını... yalnızca Allah'a (cc) sunar.

Müşrik ise Allah'ı (cc) uzak ve ulaşılmaz görür. Kendisinin çok günahkâr olduğunu, Allah'ın çok yüce olduğunu, bu hâliyle Allah'a el açacak yüzünün olmadığını iddia eder. Bazen de Yüce Allah'ı bir krala ya da şirket müdürüne kıyas eder. Onlara ulaşmak için bir aracıya ihtiyaç olduğu gibi, Allah'a ulaşmak için de bir aracıya ihtiyaç olduğunu düşünür. Kimi zaman melekleri, kimi zaman peygamberleri, kimi zaman salih insanların ruhaniyetini, kimi zaman ise Allah'ın kendileri hakkında hiçbir delil indirmediği varlıkları aracı kabul eder. Bunların Allah ile (cc) arasında vesile/şefaatçi/aracı olduğuna inanır. Allah'a ulaştırsınlar diye kulluğunu bu varlıklara sunar. Onlara dua eder, onlardan medet umar, onların dehaletine sığınır ve onlardan şifa ister.

Allah (cc) bu hastalıklı mantığı ortadan kaldırmak için şu ayeti indirmiştir:

'Kullarım sana, benden soracak olurlarsa, şüphesiz ki ben onlara yakınım. Dua edenin duasına icabet ederim. (Öyleyse) onlar da benim davetime icabet etsinler ve bana iman etsinler ki (akıl, doğruluk ve olgunluk sahibi olan) rüşt ehlinden olsunlar.'[18]

Unutmamak gerekir ki Allah (cc) yücedir ve tüm eksikliklerden münezzehtir; ancak O, yüceliğiyle beraber kullarına yakındır. Allah, kendini yüce olarak tanıttığı gibi yakın olarak da tanıtmıştır. Allah'ı tazim ve takdis, insanı uzak ve ulaşılmaz bir Allah inancına götürüyorsa, bunun şer'i bir tazim olmadığı, şeytani bir iğva ve vesvese olduğu bilinmelidir. Ki şeytan birçok insanı sureten tazim, hakikatte tahkir olan bir yolla Allah'tan (cc) uzaklaştırıp şirk bataklığına düşürmüştür."[19]

Dünyadaki En Büyük Nimet!

Allah'ın kullarına yakın oluşu, kul için dünyadaki en büyük nimettir. İnsan, nefsinin kötü fısıldamalarına maruz kaldığında, zayıf düştüğünde Allah'ın El-Karîb oluşunu idrak ettiği zaman O'na sığınır ve O'nun yardımıyla bu kirli düşünce sarmalından ve acziyetten kurtulur.

Dünyevi korkulara, endişelere, kaygılara ... bakıldığında hepsinin, kulun az veya çok Allah'tan uzak oluşundan kaynaklandığını görürüz. Buna karşılık Allah'ın umumi yakınlığını hisseden, O'nun (cc) bu yakınlığına amelleriyle karşılık verip yakınlaşan ve özel yakınlığını elde eden kimsenin dünyevi herhangi bir korkusu, endişesi yahut kaygısı olabilir mi?

Veya şu soruyla hitama erdirelim yazımızı: Acaba amellerimiz bizi Allah'a yaklaştırıyor mu yoksa uzaklaştırıyor mu?

"Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun." duamızla...

14. 11/Hûd, 61
15. 9/Tevbe, 40
16. 34/Sebe', 50
17. 7/A'râf 56

18. 2/Bakara, 186
19. El-Esmau'l Husna, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 2/920

Enes YELGÜN
enesyelgun@tevhiddergisi.org

MÜLK İLE İMTİHAN NASIL KAZANILIR?

Peygamber'in haber verdiği bu zorlu mücadeleyi kazanmanın diğer bir yolu ise cahiliye değerler sistemini elinin tersiyle itip Rahmani ölçüleri kriter kabul etmektir. Cahiliyede nesep, cinsiyet, makam, zenginlik, diploma... birer kriterdir. Bu değerler asra göre güncellenebilir, ama asıl adı değişmez. Rahmân'ın katındaki değer ölçüsü ise nettir: Takva.

Hamd, Allah'a; salât ve selam, O'nun Resûlü'ne olsun...

Uhud Savaşı'nda müminleri zaferden hezimete savuran zahirî sebep okçuların, Peygamber'in (sav) emrine ittiba etmemeleriydi. Ancak bir adım daha geriye gittiğimizde, okçuların itaatsizliğinin altındaki nedenin çok daha derin bir meseleye işaret ettiğini göreceğiz: Mülk ile imtihan.

Bedir Savaşı sonrası inen Enfâl Suresi, ganimetlerin paylaşımı sırasında ihtilafa düşen müminler arasındaki çekişmeyi sonlandırmıştı. Uhud Savaşı'nda ise, henüz ganimet paylaşımını konuşmaya fırsat bile bulamadan, okçular tepesindeki müminlerin dünyalık bazı şeylerden mahrum olma korkusuyla emîrlerine itaatsizlik etmeleri ve sonrasında gelen büyük hezimeti görmekteyiz.

Her iki savaş da hak ile batılın mücadelesinin en üst safhada görüldüğü, imanların zirve yaptığı, Peygamberimizin (sav) dizinin dibinde yetişmiş, vahiyle beslenen müminlerin yer aldığı mücadele sahalarıydı. Ancak buna rağmen mülk/dünyalık sevgisi kalplerde etkisini gösterdi. Uhud Savaşı'nın bu bölümünden çıkarılacak en büyük ders, mülk ile imtihandan kimsenin azade olmadığı gerçeğidir. Öyleyse sorulması gereken soru şudur: Bu imtihan nasıl bir imtihandır? Kazanmak için ne yapılmalıdır?

Peygamber (sav), âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir. Rahmetin bir parçası, insana kendisini tanıtmak ve karşılaşacağı tehlikelere karşı uyarmaktır. Mülk ile imtihan hususunda Peygamber (sav), üzerine düşen vazifeyi hakkıyla yerine getirmiştir:

Misver ibni Mahreme'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Peygamber (sav), Ebu Ubeyde ibni Cerrah'ı, cizyeleri toplaması için Bahreyn'e gönderdi. Ebu Ubeyde, Bahreyn'den birtakım mallarla geri döndü. Ensar, Ebu Ubeyde'nin geldiğini duyunca sabah namazında Peygamber'in (sav) huzuruna toplandı. Peygamber (sav) sabah namazını kıldırdıktan sonra kendilerini Peygamber'e arz etmeye başladılar.

Peygamber (sav) dedi ki: 'Galiba sizler Ebu Ubeyde'nin Bahreyn'den bir şeyler getirdiğini duydunuz.'

Sahabe, 'Evet, ya Resûlullah!' dedi.

Bunun üzerine Peygamber (sav) şöyle buyurdu: 'Sizi sevindirecek şeyleri ümit ederek sevininiz. Allah'a yemin olsun ki sizin için fakirlikten korkmuyorum. Ben dünyanın, önceki milletlere açıldığı gibi size açılmasından; onların dünya malında rekabet ettiği gibi sizin de rekabete düşmenizden ve onları helak ettiği gibi sizi de helak etmesinden korkuyorum.' "[1]

Amr ibni As'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir gün Peygamber (sav), ashabına dedi ki: 'İran ve Bizans fethedildiği zaman sizler nasıl bir kavim olacaksınız?'

Abdurrahman ibni Avf dedi ki: 'Biz, Allah'ın bize emrettiğini yapacağız, ya Resûlullah!'

Peygamber (sav) dedi ki: 'Başka bir şey yok mu? Bilakis sizler önce mal konusunda rekabete düşeceksiniz. Sonra birbirinize hased edeceksiniz. Sonra birbirinize sırt çevireceksiniz. Sonra da birbirinize buğzedeceksiniz (kardeşlik duygularıyla yaklaşmayacaksınız) veya buna benzer şeyler yapacaksınız.' "[2]

Abdurrahman ibni Avf (ra) şöyle demiştir:

"Biz, Allah Resûlü ile birlikte zorlukla imtihan olduk ve sabrettik. Sonra rahatlıkla/zenginlikle imtihan olduk, sabredemedik."[3]

Bununla beraber Kur'ân ve sünnet teorik bilgiyi pratiğe dökmüş, bu imtihanı kaybedenlerin ve kazananların portresini çizmiştir. Tâ ki insanlar takip edecekleri ve seçecekleri tarafı net bir şekilde anlasınlar:

"Dedi ki: 'Bu (servet), bende var olan bilgi/tecrübe/maharet sebebiyle bana verilmiştir.' Bilmez mi ki Allah, ondan önce kendisinden daha güçlü ve yığdıkları servet çok daha fazla olan kimseleri helak etmiştir. Mücrimlerden günahları sorulmaz.

(Zenginliğini açığa çıkaran şatafat ve) süsü içerisinde kavminin karşısına çıktı. Dünya hayatını isteyenler: 'Keşke Karun'a verilenin benzeri (bir zenginlik) bize de verilseydi. Şüphesiz ki o, çok büyük bir şansa sahiptir.' dediler.

Kendilerine ilim verilenler dediler ki: 'Yazıklar olsun size! İman edip salih amel işleyenler için Allah'ın sevabı daha hayırlıdır.' (Dünyanın geçici süs ve şatafatı karşısında bu tavrı sergilemeye) ancak sabredenler muvaffak olurlar.

Onu da konağını da yerin dibine geçirdik. Allah'a karşı ona yardım edecek bir topluluğu olmadı. Hem kendi kendisine de yardım edenlerden değildi.

Dün onun yerinde olmayı isteyenler, sabah şöyle demeye başlamışlardı: 'Vay be! Demek ki Allah, kullarından dilediğine rızkı genişletip (dilediğine) daraltıyor. Şayet Allah bize ihsanda bulunup (Karun gibi olmaktan korumasaydı), bizi de yerin dibine geçirecekti. Vay be! Demek ki gerçekten kâfirler kurtuluşa ermiyormuş!'

İşte (bu) ahiret yurdudur. Biz, onu yeryüzünde üstünlük taslamayan ve bozgunculuk istemeyenlere veririz. (Güzel) akıbet muttakilerindir."[4]

Her iki savaş da hak ile batılın mücadelesinin en üst safhada görüldüğü, imanların zirve yaptığı, Peygamberimizin dizinin dibinde yetişmiş, vahiyle beslenen müminlerin yer aldığı mücadele sahalarıydı. Ancak buna rağmen mülk/dünyalık sevgisi kalplerde etkisini gösterdi. Uhud Savaşı'nın bu bölümünden çıkarılacak en büyük ders, mülk ile imtihandan kimsenin azade olmadığı gerçeğidir. Öyleyse sorulması gereken soru şudur: Bu imtihan nasıl bir imtihandır? Kazanmak için ne yapılmalıdır?

Ebu Said El-Hudri'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Peygamber (sav), bir gün hutbe verdi ve dedi ki: 'Allah, bir kulu dünya ile kendi katında olanlar arasında muhayyer bıraktı. O kul, Allah'ın yanında olanı tercih etti.'

Bunun üzerine Ebu Bekir ağlamaya başladı.

Ben kendi içimden dedim ki: 'Bu ihtiyarı ağlatan şey de nedir? Allah, bir kula dünya ile kendi katında olanlar arasında bir seçim hakkı vermiş, o da ahireti seçmiş.' Sonradan ben de anladım ki o kul, Resûlullah imiş. Ebu Bekir ise bizim içimizde en bilgili ve fakih olandı. (Bu nedenle Peygamber'in vefat edeceğini hemen anladı.)

Peygamber (sav) dedi ki: 'Ey Ebu Bekir, ağlama! Şüphesiz ki insanlar arasında arkadaşlığı ve malı konusunda bana en çok yardımcı olan ve emeği geçen Ebu Bekir'dir. Şayet ben ümmetim arasında bir halil/dost edinmek isteseydim Ebu Bekir'i dost edinirdim. Fakat İslam kardeşliği ve sevgisi daha geniştir.' "[5]

Mülk ile imtihanı kazanmak isteyen mümin öncelikle bunun bir istidrac mı, yoksa nimet mi olduğunu tespit etmeli ve ona göre tedbir almalıdır.

İstidrac, kulun kendisini hayır üzere olduğunu zannetmesine rağmen aslında Allah'ın (cc) onu adım adım azaba yaklaştırmasıdır. Bu konudaki ölçü net bir şekilde Nebimizin (sav) dilinden bize ulaştırılmıştır:

1. Buhari, 3158; Müslim, 2961
2. Müslim, 2962 34; Tirmizi, 2464
3. Tirmizi, 2464
4. 28/Kasas, 78-83
5. Buhari, 466; Müslim, 2382

“ ‘Birinin masiyetlerine rağmen, sevdiği şeyleri Allah’ın ona verdiğini görürsen bil ki bu, istidracdır. (Allah onu adım adım azaba çekiyordur.)’

Sonra Peygamber (sav) şu ayeti okudu: ‘Kendilerine hatırlatılan (öğüdü) unuttuklarında, üzerlerine her şeyin kapılarını açtık. Kendilerine verilenlerle sevinmeye/şımarmaya başlayınca da onları ansızın yakalayıverdik. (Azabı gördüklerinde kurtulmaya dair) tüm ümitlerini yitirdiler.’[6] ”[7]

Mülkü elde eden; malın hakkı olan zekâtı veriyor, sadakalarla amellerini çoğaltıyor, kendisini ayrıcalıklı görmüyor, mülkün asıl sahibini hatırından çıkarmıyor... ise o zaman dünyanın ona açılmasını bir şükür sebebi olarak görmelidir. Tam tersi durumda ise azabın her ân kendisine isabet edebileceğinin endişesiyle bir ân önce kendine çekidüzen vermelidir.

Bu imtihanı kazanmanın ikinci adımı da mülkün asıl sahibini hatırdan çıkarmamaktır. Rabbimiz (cc) ayet-i kerimelerde mülklerden infak etmekten bahsederken “size verdiklerimizden” diyerek aslında insanoğluna kendisini hatırlatır. Ne yazık ki şeytan unutturucudur ve unutulan her şeyin yeri asıl olmayanla dolar. Elde ettiklerinin El-Melik olan Allah’a ait olduğunu unutan insan; kazandıklarını patronuna, aşiretine, miras bırakan babasına, diplomasına, pazarlamacı ruhuna, ticari dehasına, ekonomiyi iyi okumasına... bağlar. Böylece âlemlerin Rabbi olan Allah’a şükretmez, onun yerine ikame ettiklerini memnun etmeye ve büyütmeye uğraşır.

Peygamber’in (sav) haber verdiği bu zorlu mücadeleyi kazanmanın diğer bir yolu ise cahiliye değerler sistemini elinin tersiyle itip Rahmani ölçüleri kriter kabul etmektir. Cahiliyede nesep, cinsiyet, makam, zenginlik, diploma... birer kriterdir. Bu değerler asra göre güncellenebilir, ama asıl adı değişmez. Rahmân’ın katındaki değer ölçüsü ise nettir: Takva.

Şayet kişi Allah’ın (cc) ona verdikleri nedeniyle diğer insanlardan daha üstün olduğuna inanıyorsa bu zaten kibirdir ve imtihanı kaybettiğinin işaretidir. Dünyanın Allah katındaki değeri nedir ki ona sahip olanların değeri ne olsun:

“Bilin ki; dünya hayatı bir oyun, eğlence, süs, aranızda övünme (aracı), malları ve evlatları çoğaltma (yarışından) ibarettir. (Bitirdiği) ekin çiftçilerin hoşuna giden yağmur gibi. (Göz alıcı tazelik ve canlılıktan sonra) kuruyuverir, onun sapsarı olduğunu görürsün. Sonra da etrafa saçılan kırıntılara dönüşür. Ahiretteyse çetin bir azap, Allah’tan bağışlanma ve razılık vardır. Dünya hayatı, aldatıcı bir faydalanmadan başka bir şey değildir.”[8]

6. 6/En’âm, 44
7. Ahmed, 17311
8. 57/Hadîd, 20

“Bu dünya hayatı, bir eğlence ve oyundan başka bir şey değildir. Asıl (yaşanılacak ve ebedî olan) ahiret hayatıdır. Keşke bilselerdi.”[9]

Sehl ibni Es-Saidi’den (ra) rivayet edildiğine göre Peygamber (sav) şöyle buyurmaktadır:

“Şayet dünyanın Allah katında bir sinek kanadı kadar değeri olsaydı kâfire bir yudum su dahi içirmezdi.”[10]

İslam’ın belirlediği ölçü ise şu ayet ve hadiste özetlenmiştir:

“Ey insanlar! Şüphesiz ki sizleri bir erkek ve dişiden yarattık. Karşılıklı olarak tanışıp kaynaşmanız için sizleri halklara ve kabilelere ayırdık. Gerçek şu ki Allah katında en değerliniz, en takvalı olanınızdır. Şüphesiz ki Allah, (her şeyi bilen) Alîm, (her şeyden haberdar olan) Habîr’dir.”[11]

Sehl ibni Es-Saidi’den (ra) rivayet edildiğine göre Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:

“Bir gün Peygamber’in (sav) yanından bir adam geçti.

Peygamber (sav), yanında oturan bir adama dedi ki: ‘Bu adam hakkında ne düşünüyorsun?’

Adam dedi ki: ‘Vallahi bu adam, insanların en şereflilerindendir. Öyle ki kız istese kız verilir, aracı olmak istese aracılığı kabul edilir.’

Peygamber (sav) sustu. Sonra bir adam daha geçti.

Peygamber (sav), yanında bulunan kişiye sordu: ‘Bu adam hakkında ne dersin?’

Adam dedi ki: ‘Bu adam Müslimlerin fakirlerindendir. Öyle ki kız istese kız verilmez, aracı olmak istese aracılığı kabul edilmez, söz söylese sözü dinlenmez.’

Peygamber (sav) dedi ki: ‘Bu (fakir) adam, (önceki) diğer adam gibi yeryüzü dolusu kişiden daha hayırlıdır.’ ”[12]

Zengin olan bir kul, elindekiler nedeniyle kibirlenmeyecek, böbürlenmeyecek ya da içten içe bir saygı ve ayrıcalık beklemeyecektir. Rabbinin ona verdiklerini, asıl değer ölçüsü olan takvayı elde etmeye birer vesile görecek, bunun için Rabbinden (cc) yardım isteyecektir.

Allah Resûlü’nün (sav) ashabının iki büyük savaşta da ayaklarını tökezleten mülk ile imtihan, basite alınacak bir husus değildir. Az ya da çok, Rabbinin nimetine mazhar olmuş her kul, öncesinde hazırlık yapmalı ve bu vesileyle imtihanın şiddetlendiği günlerde Rabbini yanında bulmayı ummalıdır.[13]

Duamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah’a hamdetmektir.

9. 29/Ankebût, 64
10. Tirmizi, 2320; İbni Mace, 4110
11. 49/Hucurât, 13
12. Buhari, 5091
13. Bu bölüm Halis Bayancuk Hoca’mızın “El-Esmau’l Husna” kitabındaki El-Melik isminden özetlenmiştir.

İKTİBAS

BAKKAL AMCA

Bakkal amca, bir din ver, bana şöyle yüz gram;
İçinde hem komedi, hem de birazcık dram.
Öyle bir din olsun ki; bizi fazla sıkmasın,
Her yerde “ahlâk” diye, karşımıza çıkmasın...

Ramazan’da otuz gün, vücut girsin bakıma,
Ama bayram gelince, karışmasın rakıma(!)
Bırakalım insanlar, her tür haltı yesinler,
“Ne yani... Biz müslüman değil miyiz?” desinler..

Bir din ver ki; içinde, birazcık kahve falı,
Ve üstünde bir kaşık, sosyetik mevlid balı,
Arasında bir dilim, Kaşar Yaşar olmalı,
Böylece kalplerimiz, hidâyetle(!) dolmalı...

Bir de şu kurbanlıklar, sorun çıkardı biraz,
Neden dersen bütçemiz, bu sene hepten ayaz.
Eğer fetvâ verirse, şu senin ‘Süper Beyaz’,
Belki biz de keseriz, ya bir tavuk, ya bir kaz...

Bakkal amca bir din ver; zorda ‘Allah’ diyelim,
Açılınca kapılar, ‘Haydi Yallah’ diyelim.
Âlimler ehli cümbüş, fetvâlarda varyasyon,
Biraz Budist felsefe, biraz reenkarnasyon...

Bir din ki; insanları, hayallere daldırsın,
Tüm cinsel yasakları, yürürlükten kaldırsın.
Eroslar, Afroditler, sokaklarda çıldırsın,
Ve bu çılgın tanrılar, şeytanları yıldırsın...

Açılsın sahillerde, beş yıldızlı mâbedler,
Diskolarda, ruflarda, yapılsın ibadetler...
Bir din ver ki; her akşam, sofraları kuralım,
Kadehleri duayla, birbirine vuralım...

Ahlak mahlak üstüne, biraz kafa yoralım(!)
Memleketin şu hali, ne olacak soralım.
İlerleyen saatte, dansöz çıksın masaya,
Allah rızası(!) için, pamuk eller kasaya...

Ne kadar yardımsever, olduğumuz görülsün,
Ellerimiz dansöze, merhametle sürülsün.
Cinsiyetler arası, ortak pazar kurulsun,
Böylece irticaya, büyük darbe vurulsun...

* * *

Bakkal amca, bir din ver; açık olsun tâvize,
Rahatlatsın bizleri, tatlı baksın fâize.
Madem ki fâiz dedik, hazır girdik damardan,
Bir din ver ki; bizleri, men etmesin kumardan...

Piyangolar, totolar, birer hayır kurumu,
Bazı yobaz kafalar, görsünler bu durumu,
Gece gündüz borsada, hayal kursun alıklar,
Yesinler küçükleri, bazı büyük balıklar...

Bir din ver ki; bıraksın, şu rüşvetin peşini,
Âmir, memur, sekreter, herkes bilsin işini.
Bu bilimsel metodla, çözersek biz bu işi,
Korkarım kalmayacak, zekât verecek kişi...

Lûgatlerden silinsin, artık şeref, şahsiyet,
Dalgalı kura geçsin, edep, hayâ, haysiyet.
Körler ile sağırlar, koltukları kapsınlar,
Ellerinde yağdanlık, birbirine tapsınlar...

Bakkal amca, bir din ver; kaşlarını çatmasın,
Kubbesi, minaresi, aman derim batmasın,
Temizlensin camiler, tabut mabut kalmasın,
Bundan sonra Azrail, kapımızı çalmasın(!)...

Dostlarım! Sanmayın ki; taş devrinden gelirim,
Bakkaldan din istenmez, bunu ben de bilirim.
İstedim ki; bu şaka, sizi biraz güldürsün,
Güldürürken, biraz da, gerçeği düşündürsün...

Cengiz Numanoğlu, 1997

SÜNNET ÜZERİNE

Enes DOĞAN
enesdogan@tevhiddergisi.org

SÜNNETİN MUHAFAZASINI KOLAYLAŞTIRAN ETKENLER

Teknolojik kolaylıklarla zihni tembelleşen, karışık, kalabalık ve gürültülü yaşamında kendisini kaybeden günümüz insanında ezber melekesi dumura uğramıştır. Dolayısıyla Arapların ezber kabiliyetlerine dair zikrettiklerimizin anlaşılması zor olabilir. Ancak bu çok uçuk ve uzak bir ihtimal değildir.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Önceki makalelerimizde "Sünnetin İslam'daki Yeri" konusunu işlemiştik. Bu sayımızla birlikte ise "Sünnet Üzerine" isimli yazı dizimizde Sünnet günümüze nasıl ulaştı, Sünnetin muhafazasını kolaylaştıran etkenler nelerdir sorularına cevaplar bulacağız, inşallah.

Arapların Ezber Kabiliyeti[1]

Kur'ân ve Sünnetin öğrenimini, aktarımını ve korunmasını sağlayan en önemli sebeplerden biri, kuşkusuz o dönemin Araplarındaki ezber kabiliyetidir. Bu kabiliyet, günümüz insanıyla veya o dönemdeki diğer milletlerle kıyaslanamayacak üstünlüktedir. Elbette bu kabiliyet sadece Araplara özgü ve her Arap'ta aynı derecede bir kabiliyet değildir. Başka milletlerden olup ezber kabiliyeti çok iyi olan veya Arap olmasına rağmen ezberi pek iyi olmayan istisnai şahsiyetler olagelmiştir.

Cahiliye Dönemi'nde şiir, hutbe ve kıssa gibi edebî faaliyetlere çok önem verilirdi. Çünkü Araplar yazılı değil, sözlü kültüre sahiplerdi. Her kabilenin mutlaka bir şairi olmalıydı ve yeni bir şairin yetişmesi şeref sebebiydi. Zira bu, Arap kültürünü ve örfünü sonraki nesillere ulaştırmak, kaynaşabilmek ve düşmana karşı soğuk savaş yürütebilmek için önemliydi. Edebî faaliyetleri icra ettikleri toplantılar ve müsabakalar vardı. Şairler onlarca beyitten oluşan şiirlerini söyler, bir defa işitmesine rağmen orada bulunanlar bunu ezberlemiş olur, müsabakanın jüri üyeleri oracıkta ezberledikleri şiirleri değerlendirir ve en güzel bulduklarını Kâbe'nin duvarına asarlardı.

Risaletten önceki Haniflerden Kuss ibni Saide iyi bir şair ve hatiptir. Birçok beldeyi dolaşmış ve oralarda şiir ve hutbe okumuştur. Allah Resûlü (sav), ashabına Kuss ibni Saide'nin hutbe ve şiirlerini ezberleyenin olup olmadığını sorunca, onun Ukaz Panayırı'nda bulunduğu sırada okuduğu hutbesini ve şiirlerini dinleyenler arasında bulunanlar, ezberlerinden aktarımlar yapmışlardır.[2] Bir defa dinlenilmesine ve aradan seneler geçmesine rağmen...

1. bk. Sünnetin Delil Oluşu, Abdulgani Abdulhalık, s. 226; Tarihu Tedvini's Sünne, Hâkim El-Mutayri, s. 10; El-İstişrak ve Mevkifuhu mine's Sünneti'n Nebeviyye, Falih ibni Muhammed Es-Sağir, s. 75
2. bk. Delailu'n Nubuvve, Beyhaki, 1/431

Şerid ibni Suveyd'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir gün Resûlullah'ın (sav) terkisindeydim.

Kendisi bana, 'Ümeyye ibni Ebu Salt'ın şiirlerinden yanında bir şeyler var mı?' buyurdu.

'Var.' dedim.

'Söyle.' buyurdu.

Kendisine bir beyit okudum, 'Devam et.' buyurdu.

Bir beyit daha okudum, 'Devam et.' buyurdu.

Neticede kendisine yüz beyit okudum.' "[3]

İbni Abbas (ra), Amr ibni Ebu Rebia'nın yetmiş beş beyitlik kasidesini dinlemiş ve bir defa işitmiş olmasına rağmen ezberlemiştir.[4]

İbni Şihab Ez-Zühri şöyle demiştir:

"Ben El-Baki'den geçerken, çirkin ve kötü sözlerden bir şey girer korkusuyla kulaklarımı kapatıyorum. Allah'a yemin ederim ki kulağıma girip de unuttuğum hiçbir şey yoktur."[5]

Bu kabiliyetin sebepleri şunlar olabilir:

a. Araplar genel olarak ümmi/okuma yazması olmayan bir toplumdur. Yazıyla kayda alma becerisi yaygın değildir. Allah Resûlü (sav), "Biz ümmi bir topluluğuz. Yazı bilmez, hesaplama yapamayız..."[6] buyurmuştur. Sadece bazı ticari işlemler, kölelik anlaşmaları, siyasi mektuplaşmalar, divan yazımı... gibi bazı alanlarda yazının kullanıldığı olmuştur. Ümmi olmaları, ezber kabiliyetlerini geliştirmiştir. Çünkü bilgi genellikle ezberlenerek kayda alınmakta ve bu, ezber melekesini çalıştırıp güçlendirmektedir.

Okuma yazma oranı fazla olan toplumlarda yazıya dayanma/güvenme daha yaygındır. Yazıya geçirilen bilginin kalıcılığı ve sonradan müracaat imkânı sağladığı düşünüldüğünden ezbere ihtiyaç duyulmaz. Böylece egzersizden uzak kalan zihin/hafıza zamanla zayıflamaya başlar ve ezber körelir. İlk dönemde hadislerin yazımını tavsiye etmeyen muhaddislerin temel gerekçesi de budur. Ancak rağbetin azalması ve hafızanın zayıflaması sebebiyle ilmin zayi olması tehlikesi, yazıyı gerekli hâle getirmiştir. Benzer durum Antik Dönem'de de olmuştur. Okuma yazma faaliyetleri başlayınca Platon gibi bazı filozoflar buna karşı çıkmış ve bunun hafızayı zayıflatacağını söylemişlerdir.

b. Arapların ümmi/okuma yazma bilmeyen bir toplum oluşu, lisan ilimlerinde daha fazla gelişmelerini sağlamıştır. Bu beceriye sahip oldukları için onlara mucize olarak başka bir şey değil, Kur'ân-ı Kerim gönderilmiş ve onlar da Kur'ân'ın eşsiz belagatini görüp acziyetlerini itiraf etmişlerdir.

3. Müslim, 2255
4. Camiu Beyani'l İlmi ve Fadlih, İbni Abdilberr, Polen Yayınları, s. 94
5. Camiu Beyani'l İlmi ve Fadlih, İbni Abdilberr, Polen Yayınları, s. 94
6. Müslim, 1080

Allah'ın seçtiği bu neslin, ezber kabiliyetini verdiği bir toplumdan olması, O'nun El-Hakîm olmasının bir tecellisidir. Şöyle ki, Resûl'üne vahyettiklerinin sadece diğer nesillere nakli yeterli değildir. Aynı zamanda doğru ve eksiksiz bir şekilde kıyamete kadar gelecek tüm insanlığa da ulaşması gereklidir.

Ümmi olan bu toplum, geneli yazıya veya yazıyla/tercümeyle intikale dayanan tıp, mantık ve felsefe gibi ilimlerle pek fazla meşgul olmamış ve bu ilim dallarıyla tanınacak biçimde ileri bir seviyeye ulaşamamışlardır. Bu ilimler okuma yazma kabiliyeti yüksek olan toplumlarda daha ön plandadır ve onları meşgul etmiştir. Dolayısıyla Arapları meşgul edecek pek fazla bir şey yoktur. Tek meşguliyetleri lisan/sözlü iletişim olmuştur. Bu açıdan Araplar zihnen berraktır ve bilgi depolayıp taşıma becerisine sahiptir.

c. Cahiliye Arapları genel olarak ümmi olsa da aralarında okuma yazma bilen az sayıda kişi vardı. Ancak yazıyı bilenler çok güzel bir surette yazamazdı. Yazsalar bile okuma bilenler okumakta zorluk çekiyor ve yanlış anlaşılmalar oluyordu. Çünkü Arap yazısı henüz gelişimini tamamlamamış, harekesiz ve noktasızdı. Sonraki devirlerde de yazıdan kaynaklı olan ve bir süre devam eden bu problem, Arapça yazı hattının gelişmesine ve şu ân kullandığımız son hâlini almasına vesile olacaktı. Okuma yazma zorluğu ve yanlış anlaşılma tehlikesi, Arapların ezbere itimadını arttırmıştı. Kişinin sadece yazması ve yazdığına dayanıp yetinmesi bir kusur olarak görülürdü. Araplardaki "İlim sadırlarda (ezberde) olandır, satırlarda olan değil." deyimi ile bir bedevinin, "Kalbindeki bir harf, tomarındaki on harften daha iyidir."[7] sözü buna işaret eder. Bu da ezberlerinin daha çok gelişmesini sağlıyordu.

d. Araplar, sade bir coğrafya ve sade bir gündelik yaşama sahiptir. Bir gün içerisinde duydukları sesler, gördükleri cisimler ve renkler sınırlıdır, bellidir. İnsan zihninde yer kaplayıp ağırlaştıracak kalabalık, karmaşık ve gürültülü bir hayata sahip değillerdir. Bu, onların kavrama ve ezberleme kabiliyetlerini arttırmıştır.

Teknolojik kolaylıklarla zihni tembelleşen, karışık, kalabalık ve gürültülü yaşamında kendisini kaybeden günümüz insanında ezber melekesi dumura uğramıştır. Dolayısıyla Arapların ezber kabiliyetlerine dair zikret-

7. Camiu Beyani'l İlmi ve Fadlih, İbni Abdilberr, Polen Yayınları, s. 93

tiklerimizin anlaşılması zor olabilir. Ancak bu çok uçuk ve uzak bir ihtimal değildir. Örneğin; Moritanya, coğrafi özellikleri ve yapısı itibarıyla yukarıda zikrettiğimiz özelliklere yakın bir Afrika ülkesidir. Bu şartlarda yaşayan ve ezbere önem veren bu insanların ezber kabiliyeti çok iyidir. Bazı öğrenciler ezberleyecekleri metni bir defa dinleyip levhalarına yazar ve ertesi gün silerler. Çünkü ezberlemiş olurlar. Bazıları ise levhalarına yazmadan ezberlemiş oldukları için yazmaya dahi ihtiyaç duymazlar. Birçoğu, kütüphanelerimizde kaynak olarak bekleyen ciltlerce kitabı ezberleyebilmektedir; Fethu'l Bari, El-Mudevvene, El-İtkan Fi Ulumi'l Kur'an, Lisanu'l Arab, El-Kamusu'l Muhit, isnatlarıyla beraber Kutub-i Sitte ve Muvatta... gibi. İlim dalları hakkındaki metinler, nazımlar ve elfiyyeleri ezber olduklarını zikretmeye gerek bile yoktur.

Dolayısıyla Arapların ezber melekesi hakkında zikrettiklerimiz veya hafız muhaddislerin ezberlerine dair sabit nakiller abartılı değildir.

✻ ✻ ✻

Allah (cc), risalet görevinin kime layık olacağını bilir ve seçer:

"...Allah, risaleti kime vereceğini en iyi bilendir..."[8]

Müşriklerin, Nebimizin (sav) seçilmesine dair itirazlarına ve başkalarının seçilmesi gerektiği düşüncesine Allah (cc) şöyle cevap verir:

"Dediler ki: 'Bu Kur'ân'ın, iki beldenin büyüklerinden birine inmesi gerekmez miydi?' Rabbinin rahmetini onlar mı paylaştırıyorlar? (Oysa) dünya hayatında geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık. Onların bir kısmı diğer bir kısmına iş gördürsün/hizmet ettirsin diye, bazısını bazısına derecelerle yükselttik. Rabbinin rahmeti, onların toplayıp yığdıklarından daha hayırlıdır."[9]

Allah (cc), risaleti kıyamete kadar geçerli olacak son elçisini seçtiği gibi, ona ashab olacak kimseleri de seçmiştir. Çünkü bu nesil, kıyamete kadar gelecek insanların vahyi işitmesinde zincirin ilk halkası gibidir. Bu halka diğer halkalar için hayati öneme sahiptir:

İbni Mesud'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah (cc) kulların kalplerine baktı ve Muhammed'in (sav) kalbini kullarının en iyisi olarak bulunca onu kendisine seçti, risaletiyle peygamber olarak gönderdi. Ardından diğer kulların kalplerine baktı ve sahabilerinin kalplerini diğer kullarının kalplerinin en üstünü bulunca onları dini için savaşan Peygamber yardımcıları kıldı. Dolayısıyla Müslimlerin iyi gördükleri Allah katında da iyidir, kötü gördükleri Allah katında da kötüdür."[10]

8. 6/En'âm, 124
9. 43/Zuhruf, 31-32
10. Ahmed, 3600

Allah'ın seçtiği bu neslin, ezber kabiliyetini verdiği bir toplumdan olması, O'nun (cc) El-Hakîm olmasının bir tecellisidir. Şöyle ki, Resûl'üne vahyettiklerinin sadece diğer nesillere nakli yeterli değildir. Aynı zamanda doğru ve eksiksiz bir şekilde kıyamete kadar gelecek tüm insanlığa da ulaşması gereklidir. Çünkü o (sav) tüm insanlara gönderdiği elçisidir. Bu da ancak kavrama ve ezberleme gücü iyi olan kimselerle gerçekleşebilir. Allah (cc) şöyle buyurmuştur:

"Sen, bundan önce kitap okuyor değildin. Hem onu sağ elinle de yazmıyordun. (Öyle olsaydı) işte o zaman batıl ehli şüpheye düşerdi. (Hayır, öyle değil!) Bilakis o (Kur'ân), kendilerine ilim verilenlerin göğsünde apaçık ayetlerdir. Ayetlerimizi zalimlerden başkası inkâr etmez."[11]

İyad ibni Himar El-Mucaşi'i'nin (ra), Allah Resûlü'nden rivayet ettiği kudsi bir hadiste Allah (cc) şöyle buyurmuştur:

"...Ben sana, suyun kendisini yıkayamayacağı (kâğıttan silerek yok edemeyeceği) bir kitap indirdim..."[12]

✻ ✻ ✻

Bir sonraki sayımızda buluşmak duasıyla...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

11. 29/Ankebût, 48-49
12. Müslim, 2865

HİKMET PARILTILARI

HAYATTA KALMAK

Yeryüzünde yaşam mücadelesi veren bir sürü canlı vardır, Rabbimiz (cc) tüm canlıları birtakım özelliklerle yaratmıştır. Kimisi kimine av olmuş, kimisi kimini avlamıştır. Tüm evreni bir düzen içerisinde yaratan Allah'a hamdolsun.

Allah (cc) tüm hayvanları yaratırken, onların hayatta kalma mücadelesinde kendilerine fayda sağlaması için birtakım refleksler vermiştir. Bazısı soğuktan korunmak için kürklerle bezenmiş, bazısı sıcaklar karşısında su kaybetmez bir yapıda yaratılmış. Kimi çok hızlı koşmuş, avcıdan kaçmış; kimisi kamufle olmuş, avcı fark edememiş. Avcı konumunda yaratılan hayvanlara da güç, hızlı koşma gibi özellikler vermiş. Suda olana yüzgeç, uçana kanat, karadakine ayaklar vermiş. Hepsini farklı fıtratlarda yaratmış ve içgüdüleri sayesinde hayvanlar bunları kullanabilmiştir.

Tüm canlılar bir yana, öyle bir canlı var ki yaşam mücadelesi bambaşkadır: İnsan!

Zira insan, hayvanlar gibi değildir. Ne soğuğa dayanıklı bir derisi vardır ne de sıcağa. Ne avcı olabilecek kadar güçlüdür ne de avcıdan kaçabilecek kadar hızlı. Ne kamufle olup saklanabilir ne de rahatça doğada dolaşabilir. Ne uçacak kanatları vardır ne de yüzecek yüzgeçleri. Hayatta kalabilmek için hayvanların fıtri olarak sahip olduğu birçok şeyi sonradan edinmek durumundadır.

Allah (cc), insana hayatta kalması için akıl nimetini vermiştir. Bu öyle bir nimettir ki insan, kendisinden kat kat güçlü hayvanları idare edebilmiş, en hızlısı olmadığı hâlde en hızlı olan araçları üretebilmiştir. Soğukta üşüdüğünde giyecek, sıcağa dayanamadığında kendisini sıcaktan koruyacak, hatta serin tutacak cihazlar üretebilmiştir. Suda yürüyemediğinden denizleri, okyanusları aşacak vesileler bulabilmiş. Uçamadığından uçağı keşfedebilmiş...

Tüm bunları Allah'ın (cc) verdiği akıl nimetiyle yapabilir olmuş.

Ancak, Allah'ın (cc), yeryüzünü insanoğlunun emrine verdiğini unutarak yaşamaya başladığında bütün bu nimetleri kaybetmeye başlamış. İşte o gün bugündür kazanıyor gibi görünse de aslında hep kaybeden olmuş:

"Geceyi, gündüzü, Güneş'i ve Ay'ı emrinize amade kılmış (hizmetinize sunmuştur). Yıldızlar da O'nun emriyle boyun eğdirilmiş (insanlara hizmetkâr kılınmıştır). Şüphesiz ki akleden bir topluluk için bunda ayetler vardır. Yeryüzünde sizin için yaratıp yaydığı türlü renklerdeki (bitkiler de sizin hizmetinizdedir). Şüphesiz ki öğüt alan bir toplum için bunda ayet vardır. Taze et yemeniz ve giyecek süsler çıkarmanız için denizi emrinize amade kıldı. Gemilerin, (suyu) yararak onda (seyrettiğini) görürsün. (Bunlar) Allah'ın ihsan ve lütfunu arayıp şükredesiniz diyedir."[1]

İnsanoğlu bu kadar aciz ve zayıf oluşuna rağmen yeryüzünü kendi istediği ölçüde düzenleyip imar ediyor. Öyle bir yaşıyor ki o, doğaya uymuyor, tüm doğayı kendine uyduruyor.

Kendisinden çok güçlü olup da normal şartlar altında baş edemeyeceği canlılara hükmediyor; fakat tüm bunları, Rabbimizin yeryüzünü insana boyun eğdirdiğini unutarak yapıyor.

Üstelik bu nimetlere de şükretmeyi unutup hepsini kendisinden bilip haddi aşıyor.

Rabbimiz (cc), evreni bize boyun eğdirmiş, biz de O'na boyun eğelim diye. Çokça nankör olan insan ise Rabbinden değil, aklından bilmiş bunca nimeti göz göre göre.

Rabbimiz (cc), insanoğluna akıl vermiş, itaat etsin diye. İnsan ise aklını itaatin önüne geçirip isyankâr olmuş, acziyetini bile bile...

1. 16/Nahl, 12-14

Emre ACAR
emreacar@tevhiddergisi.org

KİRLİ KALPLERİ TEVBE PAKLAR

Kalbin yıkanması ve pak hâle getirilmesi tevbeyle mümkündür. Günahkâr kul, Allah'a yönelmeli ve pişmanlıkla, yalvara yakara, kalbi korku dolu bir hâlde bağışlanma dilemeli, dilinden istiğfarı düşürmemelidir. Kul üzerine düşeni yaptığında Rabbimiz kullarına karşı merhametli olan, kulu bağışlamayı seven Ğafûr'dur. O, kulunu bağışlayacak, kalbini temizleyecektir.

Allaha hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Kıymetli Kardeşim, kalbinin kirlendiğini biliyor muydun?

Kirliliğin madde üzerinde olduğunu düşünmeye meyilli olsak da kalp, manevi olarak bedenin kirlendiği gibi kirlenir, katılaşır ve hastalanır.

Kalp, günahlarla kirlenir. Gözümüzle, dilimizle, kulağımızla, kalbimizle işlediğimiz günahlar kalbi kirletir. Bu kirlenme yavaş yavaş olur. İlk etapta her günahla birlikte siyah bir nokta kalbe yerleşir. İkinci günahta da ikinci nokta kalbe yerleşir. Artık her günahla noktaların sayısı artar. Arttıkça kalpteki kirlilik de artar. O kadar ki artık kalp ölecek seviyeye gelir ve kullukta yapması gereken işlevi kaybeder. Hakkı hak, batılı batıl olarak göremez. Tam zıddı olur. Batılı hak olarak görmeye başlar ve onun için mücadele eder. Hakkı da batıl olarak görür ve ona karşı mücadele eder.

Yaşadığımız coğrafyanın vakıası buna örnek değil midir? Bugün insanlara İslam'ı anlatmaya başladığımız zaman Allah Resûlü'ne söylendiği gibi kimisi yobaz kimisi gerici ve çağdışı kimisi de terörist diye hitap ediyor. İslam'a, bu söylemleriyle ön yargılı yaklaşıyor veya karşı geliyorlar. Toplumu, inandığı İslam'a karşı bunları söylettiren durum, kalplerinin günahlarla kirlenmesi ve işlevini kaybetmesidir:

"Kul bir hata işlediği zaman kalbine siyah bir nokta vurulur. Şayet günahtan vazgeçer, istiğfar ve tevbe ederse kalbi cilalanır. Böyle yapmaz da tekrar hatalara yönelirse siyah nokta arttırılır ve neticede bütün kalbini kaplar."[1]

"Asla (onların söylediği gibi değil)! Bilakis işledikleri (günahlar), kalplerinde pas tutmuş (hakkı anlamalarına engel olmuştur)."[2]

Peki, kalbin manevi olarak kirlendiğini nasıl anlarız?

Evet, kalbin kirliliğini fark etmek çok önemlidir. Çünkü insan kirlendiğini fark ederse temizlenme ihtiyacı duyar. Kalbinin temiz olduğunu düşünen bir kimse onu temizlemek için bir mücadeleye girmeyecektir.

Kalbin kirliliğini fark etmeye gelince, bunu uzuvlarımızın bozukluğundan anlayabiliriz. Nasıl ki kalp, hasta olduğunda diğer organlarda bozukluk başlıyorsa manevi

1. Tirmizi, 3334; İbni Mâce, 4244
2. 83/Mutaffifîn, 14

olarak da durum aynıdır. Kalbi kirli olan, gözünü harama bakmaktan alıkoyamaz; dilini kötü kelamdan, gıybetten, nemimeden alıkoyamaz; kulağını kötü seslerden, kendisini ilgilendirmeyen konulardan uzak tutamaz. Bunu fark ettiğimizde bilmeliyiz ki kalbimiz kirlenmiştir. Temizlenmeye ihtiyacı vardır.

Allah Resûlü (sav) bizlere bu ölçüyü şöyle bildirmiştir:

"Şunu da bilin ki insan vücudunda bir et parçası vardır. O düzgün olursa bütün beden düzelir, o bozuk olursa bütün beden bozulur, âzalar ona tabidir. Dikkat edin, o et parçası kalptir."[3]

Kalbini ıslah etmek ve temiz hâle getirmek isteyen kişilerin en önemli işi, uzuvlarının muhasebesini yapmaktır. Gözünü, dilini, kulağını ve diğer uzuvlarını koruma altına aldığı zaman kalp, temizliğini koruyacaktır. Aksi durumda ise kirlenmeye devam edecek ve sorumluluğu artacaktır:

"Bilgin olmayan şeyin peşine düşme! Çünkü kulak, göz ve kalp (gördüğünden, duyduğundan, niyetlenip azmettiğinden) bunların hepsinden sorumludur."[4]

Kalp kirliliğinin zararları nelerdir?

Hepimiz Allah'a (cc) kul olmak için yaratıldık ve dünyada var oluşumuzun asıl sebebi budur. Kalbin kirliliği kulluğumuza zarar verir, Rabbimiz ile aramızda kalın duvarlar oluşturur.

Hakeza hak ve hakikate karşı gözlerimizi kör, kulaklarımızı sağır, kalbimizi mühürlü kılar. Allah'a (cc) karşı sorumluluklarımızı yerine getirmemize engel olduğu gibi amellerimizden tat almamıza da engel olur. Namaz kılmak, zikir yapmak istersin, ancak kalbin kirlendiği için bu ameller sana ağır gelmeye başlar.

Kalbin kirliliği sadece Allah'a (cc) karşı sorumluluklarımızda pürüz çıkmasına sebebiyet vermez. Davamıza, ailemize, kardeşimize, komşumuza karşı sorumluluklarda sorun yaşamamıza da sebebiyet verir.

Kıymetli Kardeşim, kalbin kirlendiyse ne yapmalısın?

İnsan bedeni kirlendiği zaman onu güzel bir şekilde yıkar, sonra kokular sürerek onu üzerine elbise giyilebilecek en güzel hâle getirir. Kalp de kirlendiği zaman yıkanmalı, temizlenip kullanılır hâle getirilmelidir.

Kalbin yıkanması ve pak hâle getirilmesi ise tevbeyle mümkündür. Günahkâr kul, Allah'a (cc) yönelmeli ve pişmanlıkla, yalvara yakara, kalbi korku dolu bir hâlde bağışlanma dilemeli, dilinden istiğfarı düşürmemelidir. Kul üzerine düşeni yaptığında, Rabbimiz kullarına karşı merhametli olan ve kulu bağışlamayı seven Ğafûr'dur. O, kulunu bağışlayacak, kalbini temizleyecektir:

3. Buhari, 52; Müslim, 1599
4. 17/İsrâ, 36

"Ey iman edenler! Allah'a nasuh bir tevbeyle (günaha dönmeme azmiyle) tevbe edin. Umulur ki Rabbiniz, kusurlarınızı örter ve sizi altından ırmaklar akan cennetlere sokar. O gün Allah, Nebi'yi ve beraberindeki müminleri rezil etmeyecektir. Onların nuru önlerinde koşup (parıldar). Sağlarından (amel defterlerini almışlardır). Derler ki: 'Rabbimiz! Nurumuzu tamamla, günahlarımızı bağışla. Çünkü sen, her şeye kadîr olansın.' "[5]

"Kul bir hata işlediği zaman kalbine siyah bir nokta vurulur. **Şayet günahtan vazgeçer, istiğfar ve tevbe ederse kalbi cilalanır.** Böyle yapmaz da tekrar hatalara yönelirse siyah nokta arttırılır ve neticede bütün kalbini kaplar."[6]

Tevbeyle ilgili birçok nas zikredebiliriz. İnşallah ileriki yazılarımızda bu nasların üzerinde durmuş olacağız.

Rabbim bizleri günahının farkında olan, bağışlanmak için mücadele eden, kalbi pak olan kullarından eylesin. (Allahumme âmin.)

Davamızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşme ümidiyle...

5. 66/Tahrîm, 8
6. Tirmizi, 3334; İbni Mâce, 4244

KIRK HADİS ŞERHİ

Ömer AKDUMAN
omerakduman@tevhiddergisi.org

ÖNCELİKLER

Bu anlamda tevhid, insanın öz nefsinin kulluğuna şahitlik ederken, diğer taraftan Allah'ı mâbud olarak kabul ettiğini de hiçbir kapalılık olmayacak şekilde ispat ve itiraf etmesidir.

"Ben insanlarla; Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in de O'nun resûlü olduğuna şahitlik edip namazı ikame edinceye ve zekâtı verinceye kadar savaşmakla emrolundum. Bunu yaparlarsa mallarını ve canlarını benden korumuş olurlar. Hesapları ise Allah'a aittir."[1]

Bu hadis, mütevatir hadislerdendir. Hadisi her tabakada, yalan üzere toplanması âdeta imkânsız bir topluluk rivayet etmiştir. Mütevatir hadisler, dinin Kur'ân'dan sonra en sağlam kaynağı olmanın yanı sıra, sahih hadislerin de zirvesinde yer almaktadır. Bu denli kuvvet ve öneminden olsa gerek, İslam âlimleri mütevatir hadisleri inkâr edenlerin İslam üzere olup olmadıklarına dair konuşmuş ve kimi âlim bu kimselerin tekfir edilmesi gereken, İslam'ın dışına çıkmış kişiler olduklarını söylemişlerdir.

Bu hadisin temel olarak bize anlattığı konu şudur: Tevhid, risalet, namaz ve zekât İslam'ın asıllarındandır. Bu sıralamaya dikkat edilerek sorumlulukların yerine getirilmesi gerekir. Sorumluluklarını yerine getirmeyenler, İslam milletinden olamazlar.

Tevhid, hadisteki ifadesiyle "Allah'tan başka ilah kabul etmemek, yalnız ve tek ilah olarak Allah'a kulluk etmek"tir. Bu anlamda tevhid, insanın öz nefsinin kulluğuna şahitlik ederken, diğer taraftan Allah'ı (cc) mâbud olarak kabul ettiğini de hiçbir kapalılık olmayacak şekilde ispat ve itiraf etmesidir.

Tevhid, davetin ilk konusu, en önemli gündem maddesidir. Zira nebilerin gönderilişlerindeki asıl hedef, semadan kitapların indirilmesindeki esas gaye ve dahi insanın yaratılışındaki en mühim mevzu; "Allah'a ibadet etmek, O'ndan başkasını ilah olarak kabul etmemek" cümlesinde özetlenir.

Resûllerin, nebilerin ve salihlerin kutlu ve mübarek mücadelesinin ana mihveri tevhiddir. Ahlaki kurallar, toplumsal düzen, ekonomik ve iktisadi gelişim bu insanların ana gündemi olarak kendisini göstermez. Bu maddelerin hepsi aslında tevhidin, tevhide tabi olmuş salih ve muttaki insanların mücadelesinin sonucudur.

Muhammedun Resûlullah, bu dinin ikinci ayağıdır. Tevhidi kabul ettiğini söyleyen, ancak risalet konusunda sorun

1. Buhari, 25; Müslim, 22

yaşayan kimse iman etmiş sayılmaz. İmanın, tevhidle beraber tevhidi getiren nebilere eksiksiz imanı da kapsaması zorunludur. Aksi hâlde iman tam manasıyla tahakkuk etmiş olmaz.

Tevhid ve risaletin ardından Nebi (sav) üçüncü esası zikretmektedir: Namazı ikame etmek. Namaz ibadeti Allah Resûlü'nün ifadesiyle; "dinin direği", "göz aydınlığı", "kıyamette ilk hesaba çekileceğimiz amel", "insanları bir nehirde temizlenir gibi her defasında günahlardan temizleyen" bir ibadet olarak belirtilmektedir. Namazın faziletine dair pek çok ayet ve daha nice hadisler zikretmemiz de mümkündür. Ancak bizim buradaki asıl gayemiz; namazın faziletinden evvel, namazın farziyetidir. Namaz; Allah'ın, kullarına farz kıldığı, kılmayana büyük bir vebal ve sorumluluk yüklediği bir ibadettir. Bu farziyet ve önemi çok açık şekilde ifade etmesi bakımından şerhi sadedinde olduğumuz hadis üzerinde düşünülmelidir. Allah Resûlü (sav) namazı terk eden ve bu ibadeti yerine getirmeyen topluluklara karşı savaş ilan edeceğini vurgulamaktadır. Bu tehdit, namazın anlam ve önemini idrak etmemiz için önemli bir vurgudur.

Namazın ardından Allah Resûlü (sav) zekât ibadetini zikretmektedir. Zekât ibadeti, mallarımızı kendisiyle temizlediğimiz mali bir ibadet olmasının yanı sıra, toplumsal dayanışma ve kardeşliğin önemli sembollerindendir. Bu ibadet İslam'ın, "ben"den çok "biz" anlayışını önceleyen bir din olduğunu gösterir.

Nebi (sav), zekât ibadetini terk eden insanlarla savaşacağını ifade etmiştir. Nitekim Nebi'nin -bu hadisinden olmalı- vefatının ardından zekâtı terk edenlere karşı Ebu Bekir (ra) amansız bir mücadele başlatmıştır. Mallarının zekâtını verinceye kadar onlarla bu savaşı sürdürmüştür.

İslam'ın Özgürlük Yaklaşımı

Burada üzerinde durulması gereken önemli bir diğer nokta ise şudur: Şer'i naslar, bir taraftan dinde zorunluluk olmadığını açıkça ifade ederken, diğer taraftan bu hadis ve buna müteallik naslar, dinî anlamda İslam dışında bir tercih koymuş olan insanları da tehdit etmektedir. Bunu nasıl anlamalıyız?

Cevaben diyebiliriz ki: İslam her insana istediğini tercih etme, dilediği şekilde inanma ve dilediğince yaşama özgürlüğü tanır. Ancak bu özgürlük ve tercih hakkı, yapılanı doğru ve meşru hâle getirmez. İnsan, tercihinin sonucuna göre dünyada ve/veya ahirette hesap verecek, karşılığını görecektir. Bu hususta karıştırılan nokta tam olarak burasıdır. İnsanlar kendilerine verilen tercih hakkının sonucu olarak yargılanmamayı, dünyada veya ahirette hesap vermemeyi arzulamaktadır. Oysa Rabbimizin tercihi ve iradesi bunun aksi yönünde tecelli etmektedir. Biz Rabbimizin iradesine boyun eğen ve razı olanlarız. Zira O (cc), adildir. O'ndan gelen de yalnızca adalettir.

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

OKLARIN KUR'ÂN OKUMAKTAN ALIKOYAMADIĞI SAHABİ: ABBAD İBNİ BİŞR

Müslimler, Kur'ân-ı Kerim'i okumanın böylesine tadına varıp iyiye doğru köklü bir değişime gitmek istiyorlarsa öncelikle modernitenin ağlarından kurtulup kendilerini Allah'ın ayetlerine teslim etmeli, sonra vahiy ekseninde bir yörüngeye oturup hakka doğru adım adım seyretmelidir. Yüzlerini ekranların ışığıyla değil, Kitab'ın nuruyla aydınlatmalıdır. Aksi hâlde gaflet uykusundan ahiret gerçekliğiyle uyandıktan sonra her şey için geç olabilir. Yoksa Abbad'ın yaşadığı bu durum, hissettiği bu duygu, aldığı bu tat imkânsız değildir. Bütün mesele, inandığımız bu kitabı hakkıyla okumak, okumak, okumaktır.

Ebu'r Rebi Abbad ibni Bişr ibni Vakş ibni Zuğbe ibni Zeura ibni Abduleşhel El-Bedrî El-Ensarî

Allah Resûlü'ne (sav) bahşedilen en büyük mucizelerden biri Kur'ân-ı Kerim'dir. Çünkü diğer peygamberlere verilen mucizeler ölümleriyle birlikte sonlanmış, ancak Allah Resûlü (sav) son elçi olup risaleti kıyamete kadar geçerli olduğundan, mucizesi olan Kur'ân'ı Kerim kendisinden sonra da baki kalmıştır. İnsanlar bu mucizeyi görüp iman etsinler diye varlığı Allah (cc) tarafından korunmuştur. Dolayısıyla bugün bu kitap tıpkı Musa'nın asası,[1] İsa'nın nefesi[2] gibi, bir mucize olarak elimizde bulunmaktadır.

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Bütün nebilere, insanların iman ettiği benzer mucizeler verilmiştir. Bana verilen mucize ise Allah'ın bana ilka ettiği vahiydir. Bu nedenle, Kıyamet Günü kendisine en çok uyulan nebi olmayı umuyorum."[3]

Kur'ân-ı Kerim'in mucizevi özelliklerinden bir tanesi, belki de en önemlisi insanı cahiliyenin bataklığından kurtarıp hidayete eriştirmesidir. Küfrün karanlıklarından alıp vahyin aydınlığına iletmesidir. Günahlarla ölen kalplere ruh olup hayat vermesidir. Kısacası en doğruya iletmesidir:

"Şüphesiz ki bu Kur'ân, en doğru olana iletir..."[4]

Bu olağanüstü niteliğinin en büyük delili sahabe neslidir.[5] Onlar en sefih itikad ve ahlaka sahiplerken Allah Resûlü'yle (sav) buluşmuşlar ve kendilerine okunan ayetlerle katre katre arınmışlardır.[6] Her bir ayet onları esfelden eşrefe yükseltmiştir. Vahiy onlardan, tüm zamanların en hayırlı toplumunu meydana getirmiştir. Herkesin kıyamete dek övgüyle bahsedeceği öncü ve örnek bir nesil çıkarmıştır.[7]

Bu kutlu nesle tek tek mercek tutulduğunda, Kur'ân-ı Kerim'in o dağları yerinden oynatan etkisi daha net mü-

1. bk. 7/A'râf, 160; 26/Şuarâ, 32; 26/Şuarâ, 63
2. bk. 3/Âl-i İmran, 49; 5/Mâide, 110
3. Buhari, 4981; Müslim, 152
4. 17/İsrâ, 9
5. Bu manada Ahmed ibni İdris Şehâbeddin El-Karafi şöyle der: "…Öyle ki bazı usul âlimleri, 'Şayet Allah Resûlü'nün (sav) ashabından başka bir mucizesi olmasaydı nübüvvetinin ispatı için yeterli olurdu.' demiştir." (bk. En-Vârü'l-Burûk Fî Envâi'l-Furûk, Alimu'l Kitab, 4/170)
6. bk. 2/Bakara, 151
7. bk. 9/Tevbe, 100

şahede edilecektir. Her biri vahiyle buluştuktan sonra icra ettikleri amellerle, Kitab'ın o muazzam gücünü aksettirmiştir.[8]

İşte Kur'ân-ı Kerim'in bu etkisini yansıtanlardan biri de Abbad ibni Bişr'dir (ra). Kendisi Sa'd ibni Muaz gibi yiğitlerin bulunduğu Ben-i Abduleşhel Kabilesi'ne mensuptur. Allah Resûlü'nün (sav) biricik sahabisi ve talebesi olan Musab ibni Umeyr'den (ra) Kur'ân-ı Kerim'i duymuş ve hemen teslim olup iman etmiştir. Medine'nin ilk günlerinde, hatta Sa'd ibni Muaz'dan ve Useyd ibni El-Hudayr'dan (r.anhuma) önce hidayete kavuşmuştur.[9]

Yalnız iman etmekle kalmamış, paha biçilemez fedakârlıklar sergilemiştir. Akabe Biatı'na katılıp Nebi'nin eline el vererek canı üzerine biat etmiştir. Bedir'e, Uhud'a, Hendek'e ve Resûl'ün olduğu tüm savaşlara katılmıştır. Kendisinin (sav) daimî fedaisi olmuştur. Allah Resûlü onu yeri gelmiş koruması olarak, yeri gelmiş komutan olarak, yeri gelmiş zekât memuru olarak... bazı topluluklara göndermiştir. Kendisine verilen her işi hakkıyla yerine getirmiş, zorlukta veya kolaylıkta nice görevlerin üstesinden gelmiştir.[10]

Kur'ân-ı Kerim ve Abbad ibni Bişr

Sahabenin en dikkat çekici özelliklerinden bir tanesi de Kur'ân-ı Kerim'e bağlılıklarıdır. Onlar bu kitabı öyle okumuşlar ki bir ayet duyduklarında nefsî arzularının tümüne dur deyip hemen kötülükten el çekmişlerdir.[11] Öyle okumuşlar ki azap ayetlerine geldiklerinde etkisinden dolayı günlerce hastalanmışlardır.[12] Öyle okumuşlar ki "Rabbimin kelamı! Rabbimin kelamı!" diyerek öpüp yüzlerine sürerek göğüslerine bastırıp ağlamışlardır.[13] Öyle okumuşlar ki Allah Resûlü (sav) bile Kitap kendisine inmesine rağmen onlardan dinlemiştir.[14] Öyle okumuşlar ki kıraatinin güzelliğinden dolayı gökten melekler inmiştir.[15] **Öyle okumuşlar ki okurken bedenlerine saplanan oklara dahi aldırış etmemişlerdir. İşte Abbad ibni Bişr (ra) böyle bir Kur'ân aşığıdır.**

Cabir'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Zatu'r Rika' Savaşı'na Resûlullah'la (sav) birlikte çıkmıştık. Müslimlerden biri, müşriklerden birisinin karısını esir aldı. O müşrik kimse de Muhammed'in (sav) ashabından birinin kanını dökmedikçe Müslimlerin peşini bırakmayacağına dair yemin etti ve Resûlullah'ın (sav) izini takibe başladı.

Resûlullah (sav) bir yerde konaklamıştı ve bize, 'Bizi kim bekleyip koruyacak?' buyurdu.

Biri Muhacirlerden diğeri de Ensar'dan iki kişi fırladı. Bu ikisi; Muhacirlerden olan Ammar ibni Yasir, Ensar'dan olan ise Abbad ibni Bişr'di.[16]

Resûlullah (sav), 'Şu boğazın ağzını bekleyin.' buyurdu.

Bu iki kişi dağ yolunun ağzına geldiklerinde Muhacir olan kimse uzanıp yattı. Ensar'dan olan da kalkıp namaza durdu. O müşrik gelip namaz kılan kimseyi görünce, onun ordunun nöbetçisi olduğunu anladı ve bir ok attı. Ok da ona saplandı. Ensar, oku saplandığı yerden çıkardı ve namazına devam etti. Müşrik, bu şekilde üç kere ok attı. O, üçünü de çıkardı ve namazına devam etti, rükû ve secdelerini yaptı. Sonra arkadaşı uyandı. Müşrik kimse onların nöbet tuttuklarını anlayınca hızla kaçtı.

Muhacir, Ensar'dan olan kişinin üzerindeki kanı görünce hayretle, 'Subhanallah! İlk ok attığında beni uyandırsaydın ya!' dedi.

Ensar'dan olan, 'Bir sure okuyordum, onu bölmek istemedim.' dedi."[17]

"...Ben öyle bir sure okuyordum ki bitirmeden kesmek istemedim. Ok saplanıp diz çökünce zaten sana gösterildim. Allah'a yemin olsun ki Allah Resûlü'nün (sav), şu geçidi koruma emrini yerine getirememe korkusu olmasaydı okuyuşumu tamamlamadan kesmezdim."[18]

Düşünebiliyor musunuz... Abbad (ra) namaza duruyor, Kur'ân'ı Kerim okuyor, üç defa bedenine ok saplanıyor, yine de namazını bozup okuyuşunu kesmiyor. Çünkü Allah'la (cc) konuştuğunu çok iyi biliyor. Onu hakkıyla okuduğu için bedeni dünyada olsa da ruhu arşın altında. Kalbini semaya öyle bağlamış ki dünyayla tüm bağını kesmiş. Okuduğu ayetlerin etkisiyle bedenindeki acıyı hissetmez olmuş. İşte Kur'ân-ı Kerim böyle okunmalıdır.

Şu zamanda insanlar Abbad'ın (ra) bu örnekliğinden ne kadar da uzaklar. Bugün ne yazık ki Kitab'ın o dağları sarsan, ölüleri dirilten tesiri kayıplara karışmak üzeredir. Bunun sebebi, Kitab'ın mucizevi özelliğini yitirmesi değildir, hâşâ. Mesele okunanda değil okuyandadır. Mesele Kitab'ı kendilerine, kendilerini de Kitab'a açmamalarıdır. Kitab'ın ayetlerine kör, sağır, lal olmalarıdır.[19] Hakkıyla okumayarak, anlamayarak, yaşamayarak sırtlarının gerisine atmalarıdır. Resûl'ün (sav) davalısı olmayı göze alıp Kur'ân'ı terk etmeleridir.[20]

Müslimler, Kur'ân-ı Kerim'i okumanın böylesine tadına varıp iyiye doğru köklü bir değişime gitmek istiyorlarsa

8. Anlamak ve Yaşamak İçin Kur'ân Okumaya Çağrı, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s. 9-37
9. Kitabü't-Tabakati'l-Kebir, İbni Sa'd, Siyer Yayınları, 3/509
10. bk. Hâkim, 5065; Kitabü't-Tabakati'l-Kebir, İbni Sa'd, Siyer Yayınları, 3/510;
11. bk. Buhari, 4642
12. bk. İbni Kesîr Tefsîri, İmam Hafız İbni Kesîr, Polen Yayınları, 10/371
13. bk. El-Bidâye ve'n-Nihâye, İbni Kesir, İhyau't Turas, 7/41 ; Es-Sünne, Abdullah ibni Ahmed, Daru İbnu'l Kayyım, 1/140
14. bk. Buhari, 4582; Müslim, 5049
15. bk. Müslim, 796
16. Es-Siretü'n-Nebeviyye, İbni Hişâm, Mektebetu ve Matbuatu Mustafa, 2/209; El-Bidâye ve'n-Nihâye, İbni Kesir, İhyau't Turas, 4/98
17. Ebu Davud, 198; Darekutni, 869
18. Ahmed, 14704; Hâkim, 557
19. bk. 2/Bakara, 18; 2/Bakara, 171; 6/En'âm, 39
20. "Resûl der ki: 'Rabbim! Şüphesiz ki benim kavmim, bu Kur'ân'ı terk edilmiş olarak bıraktılar.' " (25/Furkân, 30)

öncelikle modernitenin ağlarından kurtulup kendilerini Allah'ın (cc) ayetlerine teslim etmeli, sonra vahiy ekseninde bir yörüngeye oturup hakka doğru adım adım seyretmelidir. Yüzlerini ekranların ışığıyla değil, Kitab'ın nuruyla aydınlatmalıdır. Aksi hâlde gaflet uykusundan ahiret gerçekliğiyle uyandıktan sonra her şey için geç olabilir. Yoksa Abbad'ın (ra) yaşadığı bu durum, hissettiği bu duygu, aldığı bu tat imkânsız değildir. Bütün mesele, inandığımız bu kitabı hakkıyla okumak, okumak, okumaktır:

"Kendilerine verdiğimiz Kitab'ı hakkıyla (içindekilere inanıp, gereğiyle amel ederek) okuyanlar; işte bunlar Kitab'a hakkıyla iman ederler. Kim de ona karşı kâfir olursa, işte onlar hüsrana uğrayanların ta kendileridir."[21]

Kur'ân'ın "refiu'd deracat/dereceleri yükselten"[22] sıfatı, Abbad'ın üzerinde böyle tecelli etmiştir. O (ra) artakalan vakitlerde değil, her zaman her yerde, tüm içtenliğiyle kendisini Kitab'a vermiştir. Bu dünyadaki okuyuşuyla rıza mertebesine doğru kademe kademe yükselerek ahiretteki makamını inşa etmiştir:

Abdullah ibni Amr'dan (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet Günü, Kur'ân okuyan kimseye, 'Oku ve yüksel.' denilecektir. 'Dünyada tertil üzere okuduğun gibi burada da tertil üzere oku. Şüphesiz senin makamın, okuyacağın son ayetin yanındadır.' denilir."[23]

Abbad da (ra) okumuş ve yükselmiştir. Öyle yükselmiştir ki Allah Resûlü'nün (sav) övgüsüne ve duasına mazhar olmuştur:

Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi (sav), Mescid'de Kur'ân okuyan bir adamın[24] sesini duydu ve 'Allah ona merhamet etsin. Bana falanca sureden unuttuğum şu şu ayetleri hatırlattı.' buyurdu.

Abbad ibni Abdullah, Aişe'nin (r.anha) şu sözünü de eklemiştir: 'Resûlullah (sav) benim evimde teheccüd namazı kıldı, o sırada Mescid'de namaz kılan Abbad'ın sesini işitti.'

Bana, 'Ey Aişe! Bu Abbad'ın sesi mi?' buyurdu.

'Evet' dedim.

'Allah'ım! Abbad'a merhamet et.' buyurdu.' "[25]

Sadece bu makbul, mübarek duaya nail olmakla da kalmamış, Kur'ân-ı Kerim'in eşsiz nitelikleri de bir keramet olarak hayatına yansımıştır. Hani Kur'ân-ı Kerim, En-Nûr olan Rabbimizin manevi ışık kaynağıdır ya, kendisine tutunanların yollarını aydınlatır ya, Abbad'ın da (ra) nuru olup yolunu aydınlatmıştır. Kitab'a olan bağlılığından olsa gerek manevi nuru maddi boyuta ulaşmış, zifiri karanlık gecelerde önünü tenvir etmiştir.

Enes'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü'nün (sav) ashabından iki adam karanlık bir gecede Allah Resûlü'nün (sav) yanından ayrıldılar. Sonra önlerinde kandile benzer bir nur oluştu. Birbirlerinden ayrıldıklarında o nur da ayrıldı. Ailelerinin yanına varıncaya kadar önlerini aydınlatmaya devam etti."[26]

"Hammad dedi ki: 'Sabit Enes'den bize, Allah Resûlü'nün (sav) yanında bulunan (bu iki kimsenin) Useyd ibni Hudayr ile Abbad ibni Bişr olduğunu haber verdi.' "[27]

Abbad ibni Bişr'i (ra) ve diğer sahabileri böylesine değerli kılan, Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet-i Seniyye ile arınmalarıdır:

"Andolsun ki Allah müminlerin içinde, kendilerinden olan bir Resûl göndermekle onlara iyilikte bulunmuştur. Onlara O'nun ayetlerini okur, onları arındırır ve onlara Kitab'ı ve hikmeti öğretir. Hiç şüphesiz, (Resûl gelmeden) önce apaçık bir sapıklık içindeydiler."[28]

İşte onlar gibi yeniden öncü ve örnek bir nesil olmak istiyorsak onların sıkı sıkıya sarıldığı bu iki kaynağa bizim de sarılmamız gerekir. Şu ân İmam Malik'in (rh), "Bu ümmetin evveli neyle ıslah olduysa, ahiri de ancak onunla ıslah olur."[29] dediği yerdeyiz. Onların ıslahı ayet ve hadisle olmuşsa bizim ıslahımız da ancak bunlarla mümkündür.

Ne yazık ki bugün bizleri Kitab'ımızdan kopardılar. Nurumuzu çaldılar ve karanlıklar içinde kaldık. Bir karış ötemizi göremiyoruz. Ruhsuz bedenlerle dolaşıyoruz âdeta. Nefislerimizi kamçılayan şehvetlerle çepeçevre abluka altına alınmışız. Bu çevreden öyle hızlı seyrediyor ki hayat, menzilemizi göremiyoruz. Ağır çekim bir yaşama hiç olmadığı kadar muhtacız. Sakin sakin, yavaş yavaş, tane tane... tüm benliğimizi kendisine açarak ve arz ederek vahyi okumaya açız. Hayatın zehrinden kurtulmak için Kur'ân'ı bir panzehir olarak ayet ayet yudumlamamız şart. Asude bir son, ancak böyle mümkündür:

"İman edenlerin, Allah'ın zikrine ve (Kur'ân ayetlerinden) inen hakka karşı kalplerinin yumuşamasının zamanı gelmedi mi?.."[30]

Devam edecek, inşallah...

21. 2/Bakara, 121
22. bk. 40/Mü'min, 15; Hüküm ve Hikmetleriyle Ramazan ve Oruç, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s. 136
23. Ebu Davud, 1464; Tirmizi, 2914
24. İbni Hacer (rh) şöyle der: "Mescid'de Kur'an okuyan bir adam, sözündeki kimse daha önce şahitleri geçtiği üzere ve Kur'ân'ın faziletleri metninin şerhinde de anlatıldığı gibi Abbad ibni Bişr'dir." (bk. Fethu'l-Bari, İbn Hacer El-Askalani, Darul-Marife, 11/138) Zaten rivayetin kalan kısmında geçen Aişe'nin (r.anha) sözü, bu kimsenin Abbad (ra) olduğuna delalet etmektedir.
25. Buhari, 2655; Müslim, 788
26. Buhari, 3639; Ahmed, 12404
27. Buhari, 3805
28. 3/Âl-i İmran, 164
29. Eş-Şifa, Kadı Iyad, Daru'l Fikri, 2/88; Müsnedü'l Muvatta, Muhammed El-Cevheri, Daru'l Garbi'l İslami, s. 584
30. 57/Hadîd, 16

OKUMA PARÇASI

SOKAK DÜZENİ VE MADAM BOVARY'NİN[1] KIZLARI

Kerem ÇAĞLAR
keremcaglar@tevhiddergisi.org

"Aile de ne? Baba evini derhâl terk edin kızlar! Baba evlerinin çoğu tehlikenin merkezidir. Evlilikte mutluluk olmaz, aramayın. Evlerinizden kaçın ve kendinizi sokağın özgürlüğüne bırakın..."

Beniâdem suretindeki iblisler, fonlandırılıp semirtildikleri fesat merkezlerinden talimatlandırıldıkları gibi on yıllardır durmadan usanmadan kızları aileye, babaya ve evliliğe karşı bilerek ve planlı bir şekilde soğutup kışkırtarak meydan okumaya çağırıyorlar. Bu vahşi çağrı ve çabaların adına da kadın hakları savunuculuğu ve feminizm diyorlar.

Bu ucube ideoloji artık, kadın hakları yerine kadının tüm yerleşik değerlere karşı isyanını tertipleyen bir fesat dalgasına çoktan dönüşmüş vaziyette. Başıbozukluk, ilkesizlik, fıtri ve ahlaki değerleri hiçe sayma bu isyan ruhunun özüdür.

Şeytanın suflesini, "kadın hakları" diye kızlara, kadınlara fısıldar:

"İnanç, ahlak, ibadet, örf ve değerler... Bunlar seni sınırlayan ve özgür ruhunu köleleştiren köhnemiş prangalar! Evlenme. Sen, babadan kocaya teslim edilen bir kargo paketi değilsin. Doğurma. Unutma ki beden senin, karar da senin. Hiç kimse senin hayatına karışamaz. İstediğini yapabilirsin. Kanunlar, kurumlar, medya, bilumum rezil Batı, siyasi iktidar ve kümes bekçisi binlerce tilki seninle! Bunu başarabilirsen senden sonraki nesiller daha da özgürleşecektir. Haydi kızlar, öyleyse özgürleşin ve özgürleştirin!"

Peki "özgürleşmek" için hangi inanca, kime veya kimlere karşı bu isyan?

Dünya hayatında, ebedî esenlik ve saadet yurdu cennetin âdeta bir şubesi mesabesinde olan ve en korunaklı kale hükmündeki aile müessesesine karşı tabii...

Aziz ve Celil olan Allah'a, fıtri ve şer'i değerlere, babaya, aileye ve eve karşı isyan. Evliliğe ve eşe/kocaya karşı isyan.

Kadın cinayetleri diye haber bültenlerine ve gazetelerin üçüncü sayfalarına konu olan olaylardaki kurbanların çoğu, sokak düzeni ve normuna teslim olmuş kızlardır. Bu olaylar; sokağın alkolizm, uyuşturucu, mafya ve gece alemleri, zinakar/partner yaşamının ürettiği 'sokak düzeninden' fışkırmaktadır.

1. "Madam Bovary" 19. yüzyıl Fransa'sında yazılmış bir romandır. Romanın Gustav Flaubert isimli yazarı; kocasını, evini ve çocuğunu bir kenara bırakarak mutluluğu sokakta arayan bir kadının hikâyesini anlatır. Kadın, yani Madam Bovary, evi terk ederek sokaklarda mutluluğu ararken "düşen kadın" olur. Aslında yazar, kapitalizmle beraber gelen yeni kültür ve ideolojiler karşısında kadının ve evin kendi dönemi itibarıyla gelecekteki haberini vermektedir. Modernite ambalajına sarılı şirk ve ahlaksız kapitalizm pratiğinde Avrupa'da ve genel anlamda Batı'da kadının düşüşüdür bu.

Saadet ve sekinet yuvası ve hayat mektebi ailenin nezaheti ile baba otoritesini bütünüyle korkunçlaştırma ve çirkinleştirme çabası... Bu tür çabalarla nefaset ile necaset ve otorite ile otoriterlik arasındaki devasa fark silinmeye çalışılır.

Bu güruhların çirkin bakış açılarına göre baba derken sadece baskı, şiddet, korku ve yasak anlaşılır. Babayı ve onun otoritesi/kanatları altındaki aileyi ve evi reddetmek, oradan kaçmak ve onu terk etmek özgürlüğün ta kendisidir.

Bu sakat anlayışa göre ev ve aile, derhâl firar edilmesi gereken bir hapishanedir. Evlilik ise insanı her türlü hürriyetten mahrum bırakan bir kölelik zinciridir. Babaya karşı sokağa çağrılır kızlar. Ev mutsuzluk, sokak mutluluk diye kodlanır.

Özellikle de genç kızlar öncelikle inançsızlığa ve daha sonra babalara karşı isyana ve husumete teşvik edilir. Her türlü masiyet ve mefsedetin mekânı olan sokak yüceltilir ve özgürlüğün, sınırsızlığın, mutluluğun mekânı olarak simgelenir. Hâlbuki günümüzde en tekin olmayan mekânlardır sokaklar.

Sokaklar; fesat baronlarının, mafyöz şebekelerin, çetelerin, fuhuş yatakçılığının ve uyuşturucu satıcılarının kol gezdiği yerlerdir. Kadın hakları savunucusu postuna bürünmüş çakallar, bu sokak düzeninin şiddet üreten patolojisinin faturasını dahi aile yuvasına, babaya ve eşe kesmekteler.

Böyle bir hikâyenin finalinde şu sahnelerden birini görmek kaçınılmazdır: "Baba" artık; mafya babası, şirkin ve anarşizmin temsilciliğini ve sözcülüğünü yapan yazar müsveddeleri, sinema ve dizilerde boy gösteren ahlaksız kevaşe tipler, cürüm çetelerinin reisleri ve sermayeleri yalan ve aldatmacadan başka bir şey olmayan lider konumundaki politikacılardır. Genç kızlar, evdeki müşfik babayı terk ettikleri zaman, Batılı kültür ve laik yaşam tarzının kabartıp yönlendirdiği güdülerle bu "baba"lara koşuyorlar, koşmaktalar.

Fıtri ve şer'i her türlü değer ve donanımdan mahrum bırakılan kızlar, bu habis tiplerin kucağına daha kolay düşmektedir. İtikattan, ibadetten ve temel ahlaki değerlerden bihaber bu kızlar, ellerinin tersiyle ittikleri baba şefkatini, sevgisini ve ilgisini bu "baba" görünümlü İblisî varlıkların yanında ve yakınında harcanmakta ararlar.

Evdeki düzeni ve namus mefhumunu reddederek evden kaçan kızlar, sokağın düzenine ve ahlaksızlığına teslim olurlar. Her biri artık birer Madam Bovary olmaya adaydır.

Kadın cinayetleri diye gazetelerin üçüncü sayfalarına konu olan olaylardaki kurbanların çoğu işte bu sokak düzeni ve normuna teslim olmuş kızlardır. Bunlar; sokağın alkolizm, uyuşturucu, mafya ve gece âlemleri, zinakâr/partner yaşamının ürettiği "sokak düzeninden" fışkırmaktadır.

Madam Bovary, nezih tevhid akidesine sırtını dönen toplumun kızlarına son yüzyıldır model kadın tipi olarak sunulmuştur. Batıl değerlere sahip Batılı bir toplumun, İslam düşmanı bir düzenin, karanlık bir tarihin ve bambaşka bir inancın içinden çıkan kadın imgesi "ideal" diye takdim edilmektedir. Günümüz yerli "Madam Bovary"leri, tam da planlandığı gibi aileye, babaya, eve, eşe ve namus mefhumuna isyan etmektedir. Kızlar ve kadınlar, bu isyan ateşinin yakıtı olduklarının farkına bile varamayacak ölçüde kendinden geçmiş vaziyettedir.

Ev ve aileyi dinamitleyen ideolojinin tohumları dört bir yana savrulmaktadır. "Kadın hakları" diyenler bu türden fesadı yaygınlaştırma çabalarının yanında aslında cinsiyet eşitliği/eşcinsellik için de özgürlük nutukları atmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ideolojisi, janjanlı cazip paketlerle servis edilmekte. Renk cümbüşü akışkan cinsellik sembolleri ellerde taşınıyor artık.

Kapitalizm ve küfür kombinasyonu; kızları, kadını, evliliği, kocayı ve evi maskaraya çeviren sömürü düzenini tahkim edip sürdürülebilir kılmanın büyük mücadelesini vermektedir. Ultra laik, demokrat, Batıcı burjuva; yönetici kadınlarla erkeğe, babaya ve aileye küfürler savurmaktadır. Kapitalizm ve modernitenin müttefikliğinde İslami değerlere diller ve eller uzatılırken beraberlerinde birkaç tane başörtülüyle poz vermekle de işlerini ne denli ciddiyet ve kararlılıkla yaptıklarını kanıtlamaktalar.

Aile, dayanışma ve paylaşmayı en sahih biçimde temsil eden ortaklık yeridir. Baba; sadakati, beraberliği, bütünlüğü koruyan otoritedir. Sokağa karşı ev; bahçedir, korunaktır, çatıdır, yuvadır. Aile ve ev, insanlığı bekleyen ve sağlıklı bir geleceğe taşıyan yuvadır.

Ailesine bakmak için çoğu zaman rahatından vazgeçer baba. Baba otoritesi, aileyi ayakta tutan temel dinamiktir. Babaya olan inanç zayıfladığında veya yıkıldığında aile bütünlüğü de sarsılmaya, çözülmeye ve yıkılmaya başlar.

Kadın toprak anadır, tarladır.[2] Toprak, hayatın devamı için zaruri olan temel unsurlardandır. Toprak hastalanırsa mahsul vermez. Toprak kalitesiz olursa vereceği ekin de çürük olur. Ekin bozulursa nesil bozulur. Toprak; ekinin, neslin, geleceğin, Ebu Bekirlerin, Halidlerin, Selahaddinlerin ya da insanlık tarihinde şirkin, zulmün ve cehaletin sembolü olan tağutların rahm-ı mâderidir.

Ultra laik bir toplum içerisinde yaşıyor olmanın ürettiği benzer olumsuzluklardan korunabilmenin yolu, mümin aile kalesidir. Farklı coğrafyalarda üzerimize yağdırılan füzeler ve felsefeler kalenin duvarlarını dövüyorken her bir mümin tevhid ve sünnet merkezli ihya, inşa ve tahkim çabasına samimiyetle katkıda bulunmalıdır.

2. bk. 2/Bakara, 223

MAHİ
mahi@tevhiddergisi.org

ÖZET GEÇİYORUM

Birkaç aydır üst üste hanımlar ve beylerle alakalı yazılar çıktı. Bu akıma birkaç cümleyle de olsa katkım olsun isterim. Tabii bunu yine bir çocuk kitabının üzerinden yapacağım. Eserin adı, "Damdaki İnek". İçinde çocuğumuza okurken sansürleyeceğimiz birkaç cümle ve görsel olduğunu belirtmek isterim. Bununla birlikte daha küçük yaşta yavrularımıza ev hanımlığının nasıl büyük bir rol, büyük bir meslek hatta büyük bir beceri olduğunu ve bununla birlikte göründüğü gibi basit olmadığını bu kitap vasıtasıyla aktarabiliriz.

Kitabın kahramanı Sian ve Shon çifti. Sian ev hanımı. Kocası ise çiftçi. Her sabah evden çıkıp akşama kadar tırpan sallıyor ve yorgun argın eve dönüyor. Akşam yemeğini yiyip yorgunluktan sızıveriyor. Shon eve bu hâlde geldiğinde Sian'i hep canlı, dinç ve neşeli görüyor. Bu durum sinirini bozuyor. Sabahtan akşama kadar evde keyif sürdüğünü, dinlendiğini, hatta elini hiçbir işe atmadığını sanıyor. Yoksa nasıl bu kadar canlı olabilir ki? Bir akşam niyetini hanımına açıyor. Ve iş değişikliği yapmaya karar veriyorlar. Sian tarlaya gidecek, Shon da evde kalıp Sian'ın yaptığı işleri yapacak. Anlaşıyorlar. Sabah erkenden hanımı çıkıp gidiyor tarlaya. Shon'un yapacakları belli. İneğe ot vermek, tavukları yemlemek ve tereyağı elde edip yemek yapmak. Eh ne var bunda, diyor. Fakat başına bir bilseniz neler geliyor.

Gerçekten dışarıdan bakıldığında kadının yaptığı iş hiç görünmüyor. Fakat bir kez yer değiştirilse, erkekler bu işin hiç de kolay olmadığını daha ilk saatlerde kavrıyor.

Kadınların rutinini şöyle bir özet geçelim: Sabah çocuklara kahvaltı verip okula göndermekle açılışı yapıyor hanım kardeşlerimiz. Ardından eşini uyandırıyor. Onlar genelde askıdakini değil ütü sepetindeki gömleği giymek istedikleri için sabah sabah ütü masasını kuruyor. Gömleği jilet gibi ütüleyip eşini giydirip yolluyor. Şöyle bir dinleneyim demek, ancak evde okula giden çocuklardan başka çocuk yoksa mümkün oluyor. Bu da istisna.

Mutfaktan başlıyor toplamaya. Sonra tek tek odalara yöneliyor. Yıkanacak çamaşırlar varsa yıkanıyor; asılacaklar, katlanacaklar, ütülenecekler yerlerini alıyor. Sabah çıkarken duş alınmışsa, banyo ve mümkün mertebe her gün WC

temizleniyor. Evin süpürülmesi de her günün değişmezi. Arada bir paspas da yapılıyor. Ara ara cam, kapı, halı, koltuk temizliği icap ediyor. Evde sürekliliği sağlanan bazı malzemeler eksikse tamamlanıyor. Diş macunu, tuvalet kâğıdı, sabun… gibi temizlik malzemelerinin bitmeden alınması gerekiyor. Öğleden sonra yemek hazırlıklarına girişiliyor. Bunun için öncelikle eksik malzemenin temin edilmesi gerekiyor. Hanımlar iktisadı seviyor. En ucuz market için epey yol katettikleri oluyor. Bazen de pazara gidiliyor. Hem daha taze hem çok çeşit hem de uygun diye. Eve gelince bu yorgunlukla yemeğe başlanıyor. Kimi sofralarda tek çeşitle yetiniliyor, kiminde ise ziyafet çekiliyor. Tek çeşit de olsa kadının mutfakta işi bitmiyor. Dışarıdan gelen ev halkının saatleri uymuyorsa her gelene sofra kuruluyor bazen. Akşam baba da gelince, yemeğin ardından çay faslı oluyor. Çocukların ödevleri sırasını bekliyor. Bazen kardeşler arasında hırgür çıkıyor. Baba dış işlerden sorumlu ya müdahale etmiyor. O da annenin omuzlarında. Bu arbede sırasında çat kapı misafir gelebiliyor. Ya da bazen önceden haber veriliyor. Misafir için hazırlık yapmak elbette ecir kapısı. Nebevi düstur bunu öğütlüyor. Fakat bu, meşakkatli olmadığı anlamına gelmiyor. Misafirler yolcu edilince bir yandan yatma hazırlıkları başlıyor, diğer yandan mutfağın toparlanması gerekiyor. Arbede kaçınılmaz… Tam da yatma sırasında çıkıyor. Yatarsın yatmazsın derken saat epey ilerliyor. Sonunda uyuyorlar, fakat annenin uyuması için bir iki rötuş atması gerekiyor. Daha biraz evvel misafir bulaşıklarını yıkayıp tezgâhı boşaltan hanım, her su içişte yeni bir bardağın çıkarılarak tezgâha dizildiğini görünce gülsün mü, ağlasın mı bilemiyor. Meyve kabuklarından sanat eserleri icra edilmiş, yatmadan önce çıkan arbedede salon yastıkları her bir odaya atılmış, oyuncaklar etrafa saçılmış… Sabahın yükü biraz hafiflesin diye anne onları da toplayıp odasına çekiliyor. Şimdi çetelesini doldurması, okuması, yazması ve bazen çalışması gerekiyor. Akrep biri gösteriyor. Yelkovan buçukta… Son bir kez, mışıl mışıl uyuyan çocukların alınlarına bir öpücük konduruluyor. Açılan üstleri şefkatle örtülüyor. Artık bu hanım dinlensin, çünkü sabah zorlu bir maraton onu bekliyor… Fakat bir inilti duyuluyor. Çocuklardan biri ateşler içinde yanıyor. Yavaşça üstündekiler çıkarılıyor. Ayaklarının altına limon sürülüyor ateşi düşsün diye. Bazen de ateş düşürücü içiriliyor. Bir minder alınıyor içeriden, başucuna kuruluyor anne hemen… Ateş dinene, ter atıp yavru sakinleşene dek başucunda bekleniyor. Bazen saatlerce düşmediği oluyor. Bilmem kaçıncı rüyayı gören babaları uyandırmak gerekebiliyor. Neyse, bu gece hastaneye gidilecek kadar ağır değil durum. Üstü başı değiştiriliyor hasta yavrunun. Artık anne uyuyabilir. O da ne? Gün ağarıyor. Maraton yeniden başlıyor.

Haklısın Shon, keyif sürüyoruz…

DOYDUĞUNDA SEN!

Dr. Gözde TERCUMAN
gozdetercuman@tevhiddergisi.org

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Bu yazıda, bir lokma olup vücuda yolculuk yapalım ve önceki yazının aksine doyalım istedim. Acıkmanın davranışsal sonucu olan yemek yedikten sonra vücutta neler olduğunu, yemeklerle gelen rehavet hâlinin kaynağını ve fazla besinin vücutta depo edilerek şişmanlığa dönüşmesini konuşacağız. Bu kavramların vücuttaki karşılığının ne olduğunu anlamaya ve bunlarla ilgili düzenlemeleri ilerleyen yazılarda zaman içerisinde, adım adım yapmaya çalışacağız. Çaba bizden, başarı Allah'tandır (cc).

Tabağımızdaki besinleri ağzımıza alır, dişlerimiz ve dilimiz yardımıyla lokma hâline getiririz. Dilimiz hazırlanan lokmaları geriye doğru iter, yutkunma eylemi gerçekleşir ve besin yemek borusuna geçer. Yemek borusunda ilerleyen besin mideye ulaşır. Mide dolgunlaşır, genişler ve hareketlenir. Midede kasılma hareketleri meydana geldikçe besin mide sıvısıyla karışır ve ezilir. Mide sıvısının içerisinde besinleri sindirmeye yarayan enzimler vardır. Mide görevini tamamladığında "mide içeriği" elde edilir. Oluşan mide içeriği azar azar bağırsaklara gönderilir. Bağırsaklarda safra ve pankreas salgılarıyla buluşur, kimyasal sindirime uğrar. Bağırsakların karıştırıcı ve ezici hareketlerine maruz kaldıkça mekanik olarak da parçalanır. Sıvılarla karışmış bu besin içeriği bağırsaklarda metrelerce yol alırken hem yoğrulup ezilmiş hem de sindirilmiş olur. Sindirim işlemi tamamlanınca elde edilen besin molekülleri, bağırsak duvarından emilir ve kana geçer. Kanda hazır bulunan taşıyıcılar, bağırsaktan kana geçen besin moleküllerine kandaki yolculukları boyunca eşlik ederler. Besin molekülleri, taşıyıcılarına bağlanır ve kullanılacağı organa doğru yol almaya başlarlar. Her bir taşıyıcı, besin molekülünü nereye götüreceğini bilir ve gitmesi gereken vücut bölgesine teslim eder. Teslim alan organ, besinle ne yapacağını önceden bilir; bir kısmını mevcut ihtiyaçlarında kullanırken kalan kısmını depolamak üzere saklar. İhtiyaç fazlası besin molekülleri sonradan kullanılmak için depolanmış olur.

En kalabalık ülkenin en işlek caddelerindeki en yoğun trafiği bir düşünelim. Hepimizin zihninde sıkışmış trafik, ilerlemeyen araçlar, korna sesleri ve belki de tartışmalar canlanabilir.

Çok daha karmaşık bir haritaya sahip kan damarları vücutta muntazam dağılmış, içerisinde milyarlarca zerre bulunduran kan hiç durmadan akmaktadır. Boyutları

Özellikle yüksek kalorili ve fazla miktarda yenen yemek sonrası vücutta bir rehavet ve rahatlık hissi oluşur, zihinsel fonksiyonlar yavaşlar, algı düşer, uyuklamalar başlar. Bu nedenle parasempatik sisteme "ye, iç, keyfine bak" sistemi demek yanlış olmaz.

birbirinden çok farklı olan milyarlarca hücre, irili ufaklı milyonlarca molekül, damarların içerisinde yol almaktadır. Hiçbiri birbiriyle çarpışmaz, kazalar olmaz, trafik sıkışmaz ve kaos çıkmaz. Hiçbir hücre diğerini rahatsız etmez. Bir bütün hâlinde "kan" olarak akarlar. Herkes görevini bilir. Nereden çıktığını ve nereye gideceğini bilir. Bu kalabalığın içerisinde hiçbir besin kaybolmaz, hiçbir organ, ihtiyaçları karşılanmamış hâlde bırakılmaz.

Tüm bunlar elbette kendiliğinden olmaz. El-Hâlık olan Allah, milyarlarca zerreyi ayrı ayrı yaratmıştır. Rabbimiz her birini yaratılışında ve yapacaklarında düzenlemiştir. El-Bâri olan, hepsini birbiriyle uyumlu kılmıştır. Her bir zerrenin perçeminden tutmuş, görevlerine ve yaşam döngüsüne dair hükümler indirmiştir. Her bir zerre yaratıcısını bilmiş, isteyerek O'na (cc) boyun eğmiştir. Aralarında kesinlikle kaos çıkmaz, çünkü El-Hak olan Rabbimiz tarafından bir düzen etrafında toplanmıştır. El-Alîm tarafından her birine öğretilmiştir. Âlemlerin Rabbi olan Allah ne kadar da yüce!

* * *

Tüm bu sindirim sürecinde aktif rol oynayan önemli sistemlerden bir tanesi parasempatik sistemdir. Yemek alımıyla beraber, mide ve bağırsak hareketlerimizi arttırır. Enzim ve hormonların salgılanmasını sağlar. Parasempatik sistemin vücut üzerinde başkaca etkileri de vardır. Kalp hızı yavaşlar. Damarlar gevşer. Hareketlerimiz yavaşlar. Bilişsel fonksiyonlarımızda gerileme görülür. Parasempatik sistem, doku ve organlara gönderdiği sinyallerle, genel olarak vücutta enerjiyi harcamayıp mevcut hâli korumayı sağlar.

Özellikle yüksek kalorili ve fazla miktarda yenen yemek sonrası vücutta bir rehavet ve rahatlık hissi oluşur, zihinsel fonksiyonlar yavaşlar, algı düşer, uyuklamalar başlar. Bu nedenle parasempatik sisteme "ye, iç, keyfine bak" sistemi demek yanlış olmaz.

Üstelik insan yedikçe midesi genişler, iştah açıcı moleküller arttıkça yemeğe duyulan istek artar, sürekli besin alımıyla parasempatik sistem daha fazla devreye girer. Yedikçe yiyesi gelen kısır bir döngü ortaya çıkar...

Oluşan bu döngüyü kırmanın ilk yolu; yeme davranışımızı kontrol etmekten geçer.

Midemiz doldukça, genişleyip gerildikçe beyne, "Doydum." sinyalleri gönderir. Kişinin besin alımını sınırlandırmasını ister. Ne yazık ki bu sinyal çokça ihlal edilir.

Hormonlar ve enzimler de beyne sinyaller gönderir. Lezzetli pastalarla karbonhidrat aldıkça, etlerle protein arttıkça, yağlı gıdalarla yağ alımı oldukça, bunlarla ilgilenen hormonlar ve enzimler artışa geçer. Artan enzimler hem karbonhidrat, protein ve yağı sindirerek vücudun kullanımı için hazırlar hem de ilgilendiği bu maddelerin ortamda fazla miktarda olduğu bilgisini beyne iletir. Beyinde tokluk hissi oluşturmaya çalışır. Doyan beyin, kişiye "Daha fazla yeme." sinyalleri gönderir, ama ne yazık ki lezzetli yemekler bu sinyale üstün gelebilir.

Önemli kontrol merkezlerinden bir tanesi de ağzımızdır. Besinlerin giriş kapısı olan ağzımız çiğneme, tükürük salgısı ve tat gibi etkenler sayesinde besin miktarının ölçümünü yapar. Belli miktar besin ağızdan geçtikten sonra, beyinde hipotalamusa bilgi gönderip beslenmenin durdurulması yönünde uyarıda bulunur. Bir anlamda vücudun gümrük kapısı gibi görev yapan ağzımız, besinler henüz sindirilip kana karışmadan miktarını ölçer ve beyindeki beslenme merkezine bildirir.

Besinler sindirilip kan yoluyla depolara taşındığında depoların dolduğu bilgisi de beyine bildirilir. Depoların boş olması açlık uyarısı oluştururken, depoların dolması da tokluk uyarısı oluşturur. Yemek yedikten sonra bir süre açlık hissimizin oluşmaması bu depoların -özellikle yağ depoları- gönderdiği doluluk/tokluk sinyalleriyle ilişkilidir.

Bütün bu sinyallerin sonucunda beyinde tokluk hissi oluşur. Sindirim sistemi son kapasitesine ulaşır. Kişi aslında doyar, fakat doyduğu hâlde yeme davranışı devam ederse sistem aşırıya gitmeye başlar. Yeme davranışının bozulmasıyla şişmanlık gelişir.

Şişmanlık dediğimiz obezite, kabaca vücut yağ depolarının fazlalığı olarak tanımlanır, enerji alımının enerji tüketimine göre fazla olmasından kaynaklanır. Vücuda, tüketilenden fazla enerji besin olarak girdiğinde vücut ağırlığı artar ve aşırı enerji, yağ olarak depo edilir. Organ çevrelerinde, deri altında yağlanmalar görülür. Damar duvarlarında yağ birikimi sonucu önemli organlara giden damarlar daralır ve zamanla tıkanabilir. Bu noktada şişmanlık, hastalıklar üzerinde tetikleyici rol oynar.

Beslenme ve enerji metabolizmasında genetik, yaşam tarzı, çevresel faktörler gibi birçok sebep rol alsa da şişmanlığın nedenlerini genel hatlarıyla iki başlık altında toplamak mümkündür: Anormal beslenme davranışı ve azalmış fiziksel aktivite.

Hareketsiz yaşam, şişmanlığın başlıca nedenidir. Hareketsiz yaşamdan kasıt, günlük rutinimizde spor ve egzersizin olmamasıdır. Düzenli fiziksel aktivite ve spor, kas kitlesini arttırıp vücut yağ kitlesini azaltarak şişmanlığın karşısında yer alır.

Besin seçiminde yüksek kalorili ve yağlı yiyecekler tercih etmek, bir öğünde yenilen besin miktarının fazla olması, acıkmadan sık öğünlerle beslenmek ve sürekli atıştırmalık ara öğünlerin olması kişinin fazla kilo almasına sebep olur.

Şişmanlama mekanizmasından yola çıkarak zayıflamak isteyen bir kişinin önünde iki yol vardır. Birinci adım, besin alımını sınırlandırmaktır, böylece besinlerden elde edilen enerji üretimi -yağ depolanması- engellenmiş olur. Yenilen yemekte daha sağlıklı besinler tercih edilmeli, tüketilen miktar azaltılmalıdır. İkinci adım ise enerji tüketimini arttırmaktır. Enerji tüketimi için gereken şey harekettir; düzenli günlük spor ve tempolu egzersizdir. Bunların dışındaki yollar, kısa dönemde etkiliymiş gibi görünse de vücudun şişmanlama mekanizmasında yeri olmadığı için bir taraftan vücuda zarar verecektir.

Doymanın, tokluğun ve aşırıya gitmenin hesabı bizlere sorulmadan önce nimetlerle muamelemizi gözden geçirmek faydalı olacaktır.

Selam ve dua ile...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

YETİŞKİNLER İÇİN ÖĞRENMEYİ KOLAYLAŞTIRICI BİLGİLER

Şükriye ÖZTÜRK

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler ve Öğrenme Stilleri konularını geride bıraktığımız yazı dizimize, Yetişkinler İçin Öğrenmeyi Kolaylaştırıcı Bilgiler temasıyla devam ediyoruz. İlk olarak Öğrenme Stratejilerinden, sonrasında ise Öğrenmeyi Kolaylaştıran Yöntemlerden bahsedeceğiz.

Öğrenmenin; nefes almak, beslenmek, barınmak gibi temel ihtiyaçlarımızdan olduğunu söylemiştik. Her bireyin farklı öğreneceğini ve her bireye ait farklı öğrenme stilleri olduğunu da öğrendik. Öğrenme ihtiyacımızı karşılarken bize faydası olacak bazı ipuçları ve kolaylaştırıcı yöntemler vardır. Bunlar öğrenme sürecimizi hızlandırırken, aynı zamanda öğrenmemizi kalıcı hâle getirmeye de yardımcı olur. Kişilerin öğrenme stillerine göre değişiklik gösterebilen bu yöntemler içerisinde kişi kendisine uygun teknikler geliştirerek öğrenme sürecine katkıda bulunabilir.

Öğrenme, emek ve zaman isteyen bir eylemdir. Ve bu süreçte bize kolaylık sağlayacak yöntem ve teknikler bulunmaktadır. Her teknik her insan için faydalı olmayabilir. Burada kişinin kendini tanıması ve kendi öğrenme stiline göre hareket etmesi önem arz etmektedir.

Öğrenme Stratejileri

Öğrenme stratejileri, öğrencinin öğrenme sürecinde ortaya çıkardığı düşünce, davranış ve öğrenme sürecini tamamlamak için kullandığı planlar bütünüdür.[1] Öğrenme sürecinin başarılı bir şekilde gerçekleşebilmesi için kişinin öğrenme sürecine dair planı olması gerekir. Bu plan kişilerin anlama düzeylerine, öğrenme stillerine göre değişiklik gösterebilir. Öğrenme stratejileri alanında çok farklı sınıflandırmalara gidilmiştir. Bu sınıflandırmalardaki farklılıkların kuramsal yaklaşımlardan kaynaklandığı düşünülmektedir.[2] Bu yazımızda en yaygın olan beş strateji hakkında bilgi vermeye çalışacağız.

1. Dikkat Stratejileri

Dikkat, öğrenen kişinin bir konuya olan ilgisini çekmede ve çevreden edinilen bilginin birey için gerekli olanlarının kısa süreli belleğe geçişini sağlamada önemli bir olgudur.[3] Ders çalışırken, okurken, yazarken... dışarıdan gelen sesler

1. Yüksel, S. & Koşar, E. (2001). Eğitim fakültesi öğrencilerinin ders çalışırken kullandıkları öğrenme stratejileri. Çağdaş Eğitim, 278, 29-36
2. Aslam Orkun, M. & Bayırlı, A. (2019). Öğrenme Stratejileri ve Öğretimi. Maarif Mektepleri Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 2 (1), 64-74
3. Sönmez, V. (2008). Öğretim İlke ve Yöntemleri, 2. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık. s. 281-283

veya yapılan bir hareket, odaklanmamıza ve o işe olan dikkatimizi yoğunlaştırmamıza engel olabilir. Bu gibi durumlarda içsel ve dışsal koşulları en uygun hâle getirerek öğrenmemizi kolaylaştırabiliriz. Dikkat stratejileri dediğimizde karşımıza iki yöntem çıkar: Önemli yerlerin altını çizmek ve okunulan metnin kenarlarına notlar almak. Altını çizme stratejisinin, öğrencinin öğrenmesinde sağladığı yararları Arends (1997)[4] iki başlık altında toplamıştır: Birincisi, altını çizme yöntemi; anahtar sözcükleri, temel düşünceleri fiziksel olarak yerleştirir, böylece gözden geçirme ve anımsama daha hızlı ve etkili bir şekilde gerçekleşir. İkincisi, altı çizilerek seçme süreci, mevcut bilgi ile öğrenilen yeni bilginin birleştirilmesine yardım eder ve böylece anlamlı öğrenme gerçekleşmiş olur.[5] Metnin kenarına not alma yöntemi ise sonrasında önemli yerlerin dikkatimizi çekmesi ve o noktalara odaklanmamız açısından faydalı olabilecek bir yöntemdir. Aynı zamanda sonradan yapılan tekrarları kolaylaştırdığı ve hızlandırdığı bilinmektedir. Bu stratejiyle Kur'ân-ı Kerim'de de karşılaşıyoruz. Rabbimiz, dikkatimizi çekmek istediği ayetleri ve olayları bize bildirirken birtakım edatlar ve yemin ifadeleri kullanır. Allah (cc) bu ifadelerle, odaklanmamız ve dikkatimizi vermemiz gereken noktaları belirtir.

2. Tekrar (Yineleme) Stratejileri

Sonradan hatırlamak istediğimiz bilgileri, öğrendiğimiz ândaki gibi hatırlamak istediğimizde kullanılan bir stratejidir. Kısa süreli hatırlamalar ve basit temel görevler için uygundur, üst düzey öğrenmeler için çok uygun ve etkili değildir. Sesli okuma, aynen yineleme, liste ezberleme, satır altı çizme ve değiştirmeden yazma yineleme stratejilerine örnek verilebilir.[6] Tekrar stratejileri ezberlemeye dayalı olduğu için uzun süreli fayda sağlayabilecek bir yöntem olarak görülmemektedir. Aynı zamanda anlamlandırma stratejileriyle beraber kullanıldığında etkisinin görüleceği düşünülmektedir. Yine bu stratejinin de Kur'ân-ı Kerim'de kullanıldığına şahit oluyoruz. Önemli ve dikkat çekilmek istenen ayetlerin, Kur'ân-ı Kerim'de sıkça tekrar edildiğini ve bu yolla Allah'ın (cc) Müslimlere bir metod öğrettiğini görüyoruz.

3. Anlamlandırma Stratejileri

Daha önceden öğrenmiş olduğumuz ve uzun süreli belleğimizde yer alan bir bilgiyle, yeni öğrenmiş olduğumuz bilgi arasında bir bağlantı kurmak, onları bütünleştirerek öğrenmektir. Akıl kelimesinin etimolojisine baktığımızda, bağlamak anlamına geldiğini görürüz. Bağlayıp bir anlam verebilme, yani anlamlandırma demektir. Allah'ın (cc), Kur'ân-ı Kerim'deki birçok ayette insanlara hitaben "Akletmez misiniz?" şeklindeki ifadesi, anlamlandırmanın önemine dair verilecek örneklerden birisidir. Anlamlandırmaya güncel yaşantımızdan verilebilecek en iyi örneklerden biri yabancı dil öğreniminde görülmektedir. Örneğin; İngilizce dersinde öğrenmek istediği bir kelimeyi daha iyi öğrenmek isteyen bir öğrenci, benzetim yaparak o kelimeyi kendi dilindeki bir kelimeyle kodlamaya ve anlamlandırmaya çalışırsa öğrenmesi daha kalıcı olabilir. İngilizcedeki different (difırınt)/farklı kelimesinin Türkçede ilk çağrıştırdığı kelime fırın kelimesidir. Öğrenen kişi, mahallelerindeki fırının adının "di" koyulduğunu düşündüğünde (di fırın) ne kadar farklı bir fırın ismi olduğunu düşünerek different kelimesinin zihninde kalıcılığını arttırabilir.[7] Anlamlandırma stratejileri diğer stratejilere kıyasla daha fazla çeşitlilik gösterir. Özetleme, ana hat oluşturma, şematize etme, soru sorma, eklemleme, örgütleme, benzetimler yapma... gibi stratejiler bunlara örnek gösterilebilir.

4. Duyuşsal Stratejiler

Öğrenme sürecinde öğrenme stilimize uygun planlar yapsak bile bazen duygusal ve güdüsel nedenlerden dolayı çeşitli zorluklarla karşılaşabiliriz. Bunlar; dikkatini toplayamama, sınav kaygısı, olumsuz tutum... gibi nedenlerdir. Weinstein ve Mayer'a (1986)[8] göre bu stratejiler arasında uyarıcılara karşı uyanık ve rahat olma, yoğunlaşmayı ve dikkati sürdürme, öncelikli konuları belirleme, çalışılacak mekânın sessiz olması, olaylara karşı olumlu tutum geliştirme, kaygıyı ve stresi azaltma ve kendi kendine olumlu pekiştirmede bulunma gibi beceriler yer almaktadır.[9] Bu beceriler duygusal ve güdüsel nedenlerden kaynaklanabilecek zorlukların çözümünde fayda sağlayabilecek olan tekniklerdir. Örneğin; öğrencinin, öğretmene ve okula karşı olan olumsuz tutumları, öğrenme sürecini etkiler. Kendisine uygun bir öğrenme stili planlasa dahi bu olumsuz tutumlarından dolayı, öğrenme sağlıklı bir şekilde gerçekleşmeyebilir. Bu durumda öğrencinin olumsuz tutumlarının nedenleri bulunup sonrasında bu tutumları olumlularıyla değiştirmemiz fayda sağlayabilir. Yine öğrencinin, okulda yapamadığı matematik dersine karşı, "Yapamıyorum.", "Benim sayısal alana yeteneğim yok." gibi söylemleri kendisini olumsuz bir şekilde güdüler. Bunun yerine kendi kendine olumlu pekiştirmede bulunması ve kendine karşı olumsuz tutumları olan çocukların ebeveynlerinin, çocuğu olumlu bir şekilde pekiştirmeleri öğrenme sürecine fayda sağlayabilecek olan yöntemlerdir.

4. Arends, I. R. (1997) Classroom Instruction and Management. The McGraw-Hill Companies
5. Subaşı, G. (2000). Etkili Öğrenme: Öğrenme Stratejileri. Milli Eğitim Dergisi, 146
6. Özer, B. (2004). Öğretmenin yeni görevi: öğrenmeyi öğretme. Öğrenmeyi Öğretme Etkinlikleri Diyaloglar, Sunumlar, Atölyeler. 17-18 Kasım, 197-203
7. Aslam Orkun, M. & Bayırlı, A. (2019). Öğrenme Stratejileri ve Öğretimi. Maarif Mektepleri Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 2 (1), 64-74
8. Weinstein, C. E. and Mayer, R. E. (1986). The teaching of learning strategies. In M. C. Wittrock (Ed.), Handbook of research on teaching (p.315-327). New York: Macmillan
9. Yeşilyurt, E. (2021). Öğrenme Stratejileri. OPUS International Journal of Society Researches , Eğitim Bilimleri Özel Sayısı , 5116-5139

5. Yürütücü Biliş Stratejileri

Biliş, canlıların çevreyi algılayıp öğrenme ve daha sonra öğrenilen bilgiyi hatırlama, yorumlama, anlamlandırma yeteneğidir. Biliş stratejileri iki temel ögeden oluşur: Biliş hakkında bilgi ve bilgiyi izleme. Biliş hakkında bilgi, bir öğrencinin kendi öğrenme stillerinin farkında olmasıdır. Bilişi izleme, bireyin öğrenilecek durumun öğrenilmesinde en uygun stratejiyi seçme, uygulama, değerlendirme ve tekrar yenileyebilme yeteneğidir.[10] Bu stratejide kişinin kendine ait bir bilgisinin olması önem arz eder. "Öğrenmemin önündeki engeller neler?", "Hangi konularda zorluk yaşıyorum?", "Zorluk yaşadığım konularda neler yapmalıyım?" gibi sorulara verilen cevaplar, kişinin kendi öğrenmesine ait farkındalığını arttırabilir. Ortaya çıkan cevaplara yönelik stratejiler seçmesi, kullanması ve değerlendirmesi de doğru yöntemi bulma ve yapmış olduğu hataları düzeltme açısından fayda sağlayacaktır.

Öğrenmeyi Kolaylaştıran Yöntemler

Öğrenme, emek ve zaman isteyen bir eylemdir. Ve bu süreçte bize kolaylık sağlayacak yöntem ve teknikler bulunmaktadır. Her teknik her insan için faydalı olmayabilir. Burada kişinin kendini tanıması ve kendi öğrenme stiline göre hareket etmesi önem arz etmektedir. Yardımcı olabilecek bazı kolaylaştırıcı yöntemler şunlardır:

1. Çalışma Zamanını Ayarlama

Neye, nasıl, nerede çalıştığımız kadar ne zaman çalıştığımız da çok önemlidir. Zihnin bilgileri anlaması saatlere göre değişiklik gösterebilir. Bunun nedenlerinden biri beynimizin epifiz bezinde yer alan pineolasit hücreler tarafından salgılanan melatonin hormonudur. Özellikle uyku ve uyanıklık döngüsüne yardımcı olmasıyla bilinir. "Bu hormon akşam 21.00-22.00 saatlerinde artmaya başlar, 02.00-04.00 saatlerinde en üst seviyeye ulaşır. Sabah 05.00-07.00'de azalmaya başlar ve 07.00'den sonra bazal seviyelere düşer."[11] Bazal seviye, herhangi bir fizyolojik işlevin en alt düzeyini ifade eder. Yani melatonin salınımı sabah saat 07.00'den sonra en alt seviyeye düşmeye başlar. Zihnimizin bu saatten sonra daha açık olduğunu söyleyebiliriz. Aynı zamanda kortizol hormonu dediğimiz, uyanıklık veren hormonun salınımı da 08.00-11.00 arası gerçekleşir. Ve bu saatler arası zihnimizin en açık, planlama ve düzenleme becerilerimizin üst düzeyde olduğu saatlerdir. Yani sabah vakitleri bu noktada öğrenme açısından önemlidir. Dinimiz de bunu destekler, Allah Resûlü (sav) şöyle buyurur:

"Allah'ım!.. Ümmetimin (sabah) erken vakitlerini (o vakitlerde başladıkları işlerini) bereketli kıl!"[12]

Eğitim ve öğretimden maksimum verim alınabilmesi için bireyin biyolojik saatine dikkat edilmesi gerekir. Bireysel öğretimin ön plana çıktığı çağımızda, bireysel özellikler dikkate alınmadan düzenlenen eğitimden verimli sonuçlar elde edilemeyecektir. Bu anlamda öğrenenin günlük ritim tipine uygun öğretim yapılması çok önemlidir.

Yapılan araştırmalara göre sirkadiyen (günlük) ritmin de öğrenmeyle önemli bir ilişkisi vardır. Sirkadiyen ritim, canlıların yaklaşık bir günlük biyolojik, fizyolojik ve psikolojik değişimlerini ifade eder. Yani bedenimizin biyolojik saat sistemidir. Eğitim ve öğretimden maksimum verim alınabilmesi için bireyin biyolojik saatine dikkat edilmesi gerekir. Bireysel öğretimin ön plana çıktığı çağımızda, bireysel özellikler dikkate alınmadan düzenlenen eğitimden verimli sonuçlar elde edilemeyecektir. Bu anlamda öğrenenin günlük ritim tipine uygun öğretim yapılması çok önemlidir. Bazı insanlar sabahın erken saatlerinde iyi öğrenirken bazı insanlar da gecenin geç vakitlerinde iyi öğrenirler. Bu durumda kişinin kendi vücudunu tanıması, bilmesi ve sonrasında biyolojik saatine göre öğrenme aktivitesine katılması daha faydalı olacaktır.[13]

2. Not Alma Yöntemleri

Not almak, zihnimizde biriken bilgileri kalıcı hâle getirmenin bir yoludur. Nerede, nasıl, neyi, kimi... not aldığımız önemlidir, çünkü dinlediğimiz şeyi not almak ile okuduğumuz şeyi not almak veya ders çalışırken not almak ile bir toplantıda aldığımız notlar arasında fark vardır.[14] Öğrenilmeye çalışılan bilgi, bunu öğrendiğimiz kişi ve öğrenilen mekân, not almayı etkileyecek etkenlerdir. Biz burada yalnızca öğrenmeyi kolaylaştıracak not alma yöntemlerinden bahsedeceğiz. Her bireyin farklı not alma tekniği kullanması normaldir. Eğer bu not alma tekniği öğrenmeyi kolaylaştırıcı ve başarıyı arttırıcı bir etki oluşturuyorsa kullanılabilir. Bahsedebileceğimiz temel birkaç teknik şunlardır:

Cornell Not Alma Tekniği: Bu teknikte ilk olarak sayfa üçe bölünür:

Birinci bölüm, notları alacağımız yerdir. Konunun en önemli noktalarının notları buraya yazılır.

10. Senemoğlu, N. (2013). Gelişim, öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya, 23. Baskı, Ankara: Yargı Yayınevi
11. Özçelik F. , Erdem M. , Bolu A. , Gülsün M. Melatonin: Genel Özellikleri ve Psikiyatrik Bozukluklardaki Rolü. pgy. 2013; 5(2): 179-203
12. Ebu Davud, 2606; Tirmizi, 1212
13. Damar, A. (2016). Özerk öğrenme, günlük ritim, sosyal jetlag ve ortalama uyku süresi ile fen başarısı arasındaki ilişki. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi
14. Daha ayrıntılı bilgi için bk. Jean Simonet-Renee Simonet, Not Alma Teknikleri, Arion Yayınevi

İkinci bölüm ise not aldığımız konuyla alakalı ipuçları, kısaltmalar ve anahtar kelimelerin yazıldığı kısımdır.

Üçüncü bölüm ise not aldığımız konuyla alakalı özet yazdığımız yerdir. Bu özet kısım, kendi cümlelerimizin ve konudan anladıklarımızın yazıldığı bölümdür.

Matris Tekniğiyle Not Alma: Matris tekniği, grafiksel not alma tekniklerinden birisidir. Grafiksel gösterimler, öğrenen kişinin daha iyi kavramasına yardımcı olur ve aynı zamanda sözel ifadelerin karmaşıklığını görselleştirdiği için sonrasında gözden geçirilmesi daha kolay gerçekleşir.[15]

Ana Hat Tekniğiyle Not Alma: Notların anlamlı, ayrıntılı, düzgün cümlelerle yazılması amaçlanmaz. Bunun yerine kısa ve öz bir şekilde, okuyucunun anlayabileceği kelimelerle notlar alınır. Hatırlatıcı ipuçları görevi görürler ve bu sebeple biçimsel kaygılar güdülmez. Bu teknik ayrıntılı not almayı gerektirmediği için, not alan kişiye zaman kazandırmada ve dinlemedeki kopuklukları en aza indirmede fayda sağlar.

Söylediğimiz gibi her öğrenenin farklı biçimde not alma yöntemi olabilir. Asıl amaç, öğrenmenin kolaylaşması ve bununla beraber hatırlamada bize yardımcı olabilmesidir.

3. Feynman Tekniği

Bu tekniğin temelinde öğrenilenlerin basitleştirilerek öğrenilmesi fikri yatar. Feynman'ın deyimiyle, öğrenilecek olan konuların, beş yaşındaki çocuğa açıklar gibi ele alınması gerekir. Konu ne kadar basitleşirse öğrenen kişinin öğrenme hızı ve zihnindeki kalıcılığı aynı oranda artar diyebiliriz. Allah (cc) ve Resûl'ünün (sav) de kolaylaştırma ve basitleştirme konusunda vurguları vardır: "Allah sizin için kolaylık diler, zorluk dilemez..."[16] Ameller noktasında kolaylaştırıcı olan bu buyruğun günlük yaşantımızda, öğrenme alanındaki karşılığı Feynman Tekniğidir. Bu teknik, dört adımda ele alınır:

a. İlk olarak öğrenilecek olan konunun belirlenmesiyle başlanır.

b. Sonrasında konuyu bilmeyen birine anlatır gibi anlatmak gerekir. Bu adımda konuya dair bildiğimiz gereksiz ve karmaşık ifadeleri silmek amaçlanır.

c. Akabinde konuyu anlatırken eksikleri fark edip buradaki boşlukları doldurmak için geri dönmek gerekir.

d. Son olarak da elimizde olanları günlük hayattaki diğer konu ve olaylarla ilişkilendirmek, benzetmek gerekir. Yeni anlamlı ilişkiler kurmanın, öğrenmenin kalıcı hâle gelmesinde oldukça etkili olduğu görülmüştür.

4. Zihin Sarayı Yöntemi (Da Vinci Metodu)

Zihin Sarayı Yöntemi; Loci Yöntemi, Da Vinci Metodu, Lokus Metodu diye de bilinir. Bu yöntemde amaç, hatırlamak istediğimiz şeyin mekânla bağlantısını kurmaktır. İlk olarak bu yöntemde bir mekân seçmeniz gerekir. Bu mekân tamamen size kalmış, fakat rahat hissedeceğiniz bir yer olması işi kolaylaştırır. Daha sonra bu mekândaki rotanız nasıl olacak, onun seçilmesi ve son olarak da öğrenmeniz gereken bilgileri o mekândaki eşyalarla ilişkilendirmeniz gerekir. Bu yöntem birçok şeyin ezberlenmesinde ve daha sonra da hatırlanmasında yardımcı olacaktır. Bilişsel bir faaliyet olması sebebiyle ilk deneme de zor gelebilir, fakat tekrarlandıkça kolaylaşabilecek yöntemlerden birisidir. Örneğin; Türkiye'de yer alan gölleri ezberlemek isteyen bir öğrenci, her gün kullanmış olduğu yol güzergâhındaki binalarla bu göl isimlerini eşleştirirse, karşısına sınavda bu soru çıktığında o güzergâhı hayal ederek göl isimlerini hatırlaması kolaylaşabilir. Günümüzde Dünya Hafıza Şampiyonası düzenlenmektedir. Sekiz kez Dünya Hafıza Şampiyonu olan Dominic O'Brien'in de bu tekniği kullandığı bilinmektedir. *(Dominic O'Brien'in kullandığı teknik hakkında daha fazla bilgi edinmek için yandaki karekodu okutabilirsiniz.)*

Bu yazımızda öğrenme stratejilerinden ve öğrenmeyi kolaylaştırıcı yöntemlerden bahsettik. Bir sonraki yazımızda ise çocukların öğrenme sürecine ve öğrenmeyi kolaylaştırıcı yöntemlerine değineceğiz. Sonraki sayıda görüşmek üzere.

Selam ve dua ile...

15. Safran, M. & Kiriş, A. (2011). The importance of using outlining and matrix note taking in teaching history. Milli Eğitim Dergisi, 41 (189), 187-20
16. 2/Bakara, 185

KISSADAN HİSSE

NEREDEN BAKTIĞINA BAĞLI

Daha önce hiç fil görmemiş bir grup insanın gözlerini bağlamışlar ve önlerinde duran file dokunup onu tanımlamalarını istemişler.

Filin yan tarafına dokunan, filin duvar gibi büyük ve düz olduğunu söylemiş.

Diğeri, hortumunu tutmuş ve filin bir yılana benzediğini söylemiş.

Öteki, bacağına dokunmuş ve bir ağaca benzediğini söylemiş.

Filin dişine dokunan, bu sivri ve yuvarlakça şey bir mızraktır, demiş.

Filin kuyruğuna dokunan, fili halata benzetmiş.

Oysaki fil hem hepsinin tarif ettiği gibi hem de hiçbirinin isabet ettiremediği bir hayvan.

"Hem hepsi haklı hem hepsi haksız" nasıl olabiliyor?

Her grup, filin dokunulan kısmını kendi çapında doğru tanımladı, ama kendi dokundukları parçalar filin tamamına ait bir özellik değildi, fili benzettikleri şeyler konusunda isabet edemediler.

Kendi dokundukları kısmı doğru tanımladılar, lakin filin tamamına bakınca hepsi yanıldılar.

Fil kıssasından yola çıkarak parça ve bütün hakkında bazı çıkarımlar yapabiliriz:

– Bazı insanlar parçaları doğru değerlendiriyor olabilir, ama resmin bütününü göremeyen kişiler doğru sonuçlara ulaşamaz.

– Yaşanan bir hadise üzerinden olayları ve insanları yargılamaya çalışanların, parçalarda isabet etse bile bütünde yanılması daha olasıdır.

– Herkes yaşayışıyla, yaptığı çalışmalarla bütünde "bir parça"dır. Bu parçalar bir araya gelip birleştiğinde "bütün" anlam kazanabilir.

HİDAYET ÖYKÜSÜ

Zeynep UÇAR

HİDAYET RÜZGARI

Es-Selamu Aleykum,

Hidayet benden önce eşime nasip olmuştu. Bu süre zarfında bana davet yapmaya devam etti. İçine kapanmıştı, yalnızca cumartesi günleri Tevhid Dergisi bünyesinde gerçekleşen genel seminerlere gidiyordu. Anlattıklarına hiç itiraz etmiyordum aslında. Konu İslam olunca uzun uzun konuşuyor, başka zamanlarda ise susuyordu. Bir süre sonra ben de kitap okumaya ve araştırmaya karar verdim. Normalde kitap okumayı hiç sevmez; başına, ortasına ve sonuna şöyle bir göz atardım o kadar. Bir gün kaynımın kitaplarından bir kitap seçtim. Tevafuk ya, elime Lailaheillallah'ın ne demek olduğunu ve barındırdığı şartları anlatan bir kitap geçti, Allah'ın takdiri.

Başladım okumaya... Okudukça eşimin anlattıkları zihnimde yer etmeye başladı. Allah'ın ikram etmesiyle hamdolsun, Halis Hoca'mız cezaevine girmeden bir ay önce İslam'ın kapısını araladım. Eşimden, bayanların katılabileceği programları öğrenmesini istedim. Ramazan ayıydı. Teravihe gittik, derken bir adım daha atmış olduk...

Yeni iman etmenin heyecanıyla hemen aileme davet yaptım. Tabii hiçbiri bir şey anlamıyorlardı. Her ne kadar hak verdiklerini söyleseler de o zamanlar popüler olan bazı iftiralar nedeniyle ön yargılı yaklaşıyorlardı. "Siz bilmezsiniz, anlamazsınız; sizi kandırıyorlar, -çocuklarımı kastederek- size değil bu çocuklara acıyoruz!" diyorlardı.

Annemi birkaç kez sohbete getirdim. Her fırsatta anlatmaya çalıştım, hamdolsun zamanla annem de anladı. Babama, bizim düşüncelerimizin ve içinde bulunduğumuz camianın yanlış olmadığını söylemeye başladı. Babam, "Senin de mi beynin yıkandı? Zeynep gibi mi oldun?" diyerek anneme yüklenmeye başladı. Annem o zamanlar henüz tam anlamıyla iman etmemiş olmasına rağmen bu sözlü eziyetler karşısında dik durdu ve bizleri savundu. Sonrasında hidayet rüzgârı evimizde çok daha güçlü esmeye başladı ve annem Rabbine teslim oldu. Ardından ablam... Eşimin kardeşi ve eltim... Sünnetullah gereği bazı zorluklar yaşadık, zira İslam kolay değildi, lakin meyvesini de aldık, hamdolsun...

"...De ki: 'Allah dilediğini saptırır, kendisine yönelenleri de hidayet eder.' "[1]

Ben yöneldim, Rabbim nasip etti:

"Şüphesiz ki bir toplum kendinde olanı değiştirmedikçe Allah, onların durumunu değiştirmez..."[2]

Eşim kendini değiştirdi, ben kendimi değiştirdim. Eşimin kardeşi ve benden bir ay sonra da eltim değişti.

Sonrasında annem, ablam derken... bu ayet hayatımıza tesir etti. Biz birey olarak değişirsek Allah da (cc) zamanla bu değişimi yaşamımıza ve etrafımıza yansıtır.

Bende emeği geçen tüm ablalardan Allah (cc) razı olsun.

Rabbim yolumuzu açık etsin. Tüm sevdiklerimizi ateşten kurtarsın. Başta Halis Hoca'mızı ve tüm Müslimleri esaretten kurtarsın. Allahumme âmin.

1. 13/Ra'd, 27
2. 13/Ra'd, 11

Muhammed İbrahim TOPÇU

TRANSHÜMANİZM

"Hiçbir yararı olamayacağını bile bile insan kalmanın çok önemli olduğunu düşünüyorsan, onları yendin demektir."
George ORWELL, 1984

Bay Orwell haklı mı? İnsan kalmak gerçekten önemli mi? Ya bazılarımız için bu önemli değilse?..

Öncelikle Transhümanizmin ne olduğunu anlamak için Hümanizm kavramını bir hatırlayalım. Hümanizm 15. yüzyılda İtalya merkezli Avrupa'daki Rönesans hareketiyle eş zamanlı olarak başlayan, insanı temel alan seküler düşünceler bütünüdür. Orta Çağ Avrupa'sında dinsel otoritenin zayıflamasıyla birlikte empirik bilginin, bilimin ve felsefenin öne çıktığı bir süreç olan Rönesans sürecinin edebî ve felsefi akımı hümanizmdir. İnsanın ne olduğunu, bu dünyadaki yerini ve anlamını sorgulayan bir düşünce modelidir. Hümanizme göre insan evrendeki tek ve en yüce değerdir. İnsan özünde mükemmel bir varlık olabilme özelliği taşır. Dante, Montaigne, Cervantes ve Shakespeare bu akımın edebiyat alanındaki en önemli temsilcileridir.

Transhümanizmi ise biyolojik ve bilişsel açıdan insan ömrünün uzatılması, yapay zekâ ve otomasyon uygulamalarıyla üst insan (posthuman) formuna ulaşma çabaları ve bunun felsefesi olarak tanımlayabiliriz. Hümanizden posthümanizme geçiş aşaması olan transhümanizm; gelişen teknolojiyi kullanarak insanın fizyolojik ve zihinsel kabiliyetlerini geliştirmesiyle ihtiyarlamak, hastalanmak ve ölmek gibi istenmeyen ya da önemsiz görülen yönleri ortadan kaldırmayı amaçlayan bir akımdır. İnsanın entelektüel, fiziksel ve duygusal kapasitelerinin arttırılması hedeflenir. Transhümanizm çalışmaları nanoteknoloji, genetik, moleküler biyoloji, fizik, matematik, teoloji, psikoloji, sosyoloji, felsefe gibi alanların tümünden beslenen inter disipliner bir alanda seyreder. Yapay zekâ uygulamaları bu alanların hem hepsini kuşatır hem de onlardan bağımsız bir katalizör görevi görmektedir. Sadece insanın değil, tüm dünyanın değişim ve dönüşümünün hedeflendiği bu felsefenin, içerisinde barındırdığı muhtemel faydalar ve zararlarla birlikte 21. yüzyılın en etkili felsefesi olması öngörülüyor. Uluslararası bilim ve felsefe dünyasında konu hakkında çok ciddi çalışmalar yapılıyor, kitaplar basılıyor ve konferanslar düzenleniyor. Yani bu konunun bilimsel, sosyolojik ve felsefi bir derinliği var. Biz bu yazıda kısa tarihî bilgiler

Elon Musk, Neurolink Tanıtım Toplantısını şu cümlelerle bitirmiştir: "Artık telefonunuz olmadan hiçbir yere gitmiyorsunuz değil mi? Telefonunuz yanınızda olmayınca sanki bir ayağınız eksik gibi hissediyoruz. Tamam işte, zaten biz şimdiden transhümanizme geçmişiz veya yapay zekâ simbiyotiğiyiz. Sadece artık tüm verimiz elimizdeki telefonda değil, kafatasımızdaki aygıtta toplanacak."

verdikten sonra konunun felsefi ve sosyolojik boyutlarını inceleyeceğiz. Bireysel veya toplumsal olarak konuyla ilgili neyi, neden, nasıl düşünmemiz gerekir; Kur'ân ve Sünnet temelinde nasıl bir düşünce ve aksiyon modeli geliştirebiliriz gibi sorulara cevap arayacağız inşallah.

Transhümanizmin Kökeni

Transhümanizmin felsefi, tarihî ve mistik/gnostik kökenleri Yahudi kültüründeki golemlere[1], Roma efsanelerine, Eski Yunan'daki tanrı ve yarı tanrı insanlar ile tanrılardan ateşi (bilgi) çalan Prometheus'a, Sümerlerin Gılgamış Destanı'ndaki ölümsüzlüğü arayan Kral Gılgamış'a ve Kabalacıların tanrı insan metaforu gibi mistik ve kültürel mantalitelerine kadar uzanmaktadır. Özellikle gnostik felsefenin en önemli kuramı olan "hakikate ulaşabilmede dinleri yetersiz görmek" argümanının transhümanizmin felsefi temelini oluşturduğunu söyleyebiliriz. Transhümanizm; gnostisizmin hikmete ulaşmak, yeniden dirilmek, ölümsüzlük gibi mitolojik kalıntılarından semavi dinlerdeki yasak ağaç anlatımlarına kadar uzanan felsefi bir beslenme alanına sahiptir. 15. yüzyılın Rönesans Dönemi'nde doğan hümanizm felsefesinin kurucularından olan Erasmus ve konunun edebiyat bölümünde saf tutan Montaigne'nin düşüncelerini, 17. yüzyıl Aydınlanma Dönemi'nde Hobbes, Locke ve Kant gibi filozofların bir üst aşamaya taşıdıkları düşünülür. Vahiy ve dinî otoriteden daha çok deneysel bilim ve eleştirel aklın önemini vurgulayan bu filozoflar rasyonel hümanizmin ve sonrasındaki transhümanizm sürecinin felsefi temelini oluşturmuşlardır. Modern bilimin kurucularından sayılan ve Aydınlanma Dönemi'nin önemli düşünürlerinden olan Francis Bacon, "Bilgi güçtür." ve "Bilginin gayesi doğa üzerinde üstünlük kurmaktır." diyerek transhümanist felsefenin ana gayesinin fikrî zeminini hazırlamıştır.

Günümüzdeki transhümanizm ya da üst insan kavramı ise ilk defa 1957 yılında Evrimci Biyolog Julian Huxley tarafından ortaya atılmıştır. Kavramın temelinde doğal seçilim[2] mekanizması vardır. Belirli bir türün dış çevreye uyum konusunda daha başarılı olması, hayatta kalabilmesi ve üreme özelliklerinin diğerlerinden daha iyi olması durumudur.

Transhümanist Felsefe

Darwinist anlayışın felsefi kökenini oluşturduğu transhümanizm, insanı evrim ağacında kategorize eder; diğer türlerle olan benzerliklerimizi türsel fark değil, düzeysel fark olarak yorumlar. Bu düzeyin sonunda homosapiens, gezegendeki en akıllı varlık olmaktan çıkacak ve koltuğunu yapay zekâyla geliştirilmiş bir varlık olan "posthuman"a bırakacaktır. Transhümanizm bu süreçte sadece bir aşamadır.

Charles Darwin'in Türlerin Kökeni isimli kitabında evrim sürecini anlatırken bahsettiği doğal seçilim kavramına göre mantık basittir. Adapte olamayan ölür. Örnek olarak antiloplardan daha hızlı koşamayan aslanların aç kalıp ölmesi, hızlı ve güçlü aslanların ise hayatta kalması verilebilir.

Darwin'in günümüz müridlerinden olan Yuval Noah Harari ve onun başını çektiği bir grup ateist veya agnostik tarihçi ve bilim insanının insanlık tarihi adına son derece tehlikeli fikirlerine bir bakalım. Yazdıkları kitaplarla bu tehlikeli fikirleri tarihsel ve bilimsel verilerle süsleyip bu sürecin insan nesli için bir zorunluluk olduğunu bize nasıl sunuyorlar? Harari'nin Hayvanlardan Tanrılara – Sapiens kitabında anlattığı basit insanı Homo Deus (Yarı Tanrı İnsan) kitabında gelişmiş bir versiyon olarak anlatır ve transhümanizm sürecinin insanlığın makus kaderi olduğunu söyler ve bunun son derece normal bir süreç olduğundan, hatta buna uyum sağlamamız gerektiğinden bahseder. Yapay zekâ, robotik, sibernetik ve nanoteknoloji destekli uygulamalarla insanın "transhuman"a dönüşeceğini anlatır. Yeni ve üstün beceriler kazanan insanın yaşamı planlayıp düzenlemek gibi birtakım tanrısal güçler kazanacağını iddia eder. Muhafazakârların da sanılanın aksine bu süreci takip ettiklerini söyler. Dinlerin gündemde kalabilmek için bu yeni teknolojiye uyum sağlamaları gerektiğini anlatır. Harari'ye göre transhümanizmin felsefi ve teknolojik olarak yaygınlaşmasıyla birlikte "gereksizler sınıfı" ortaya çıkacaktır. Sürecin liderleri ve devletler bu gereksiz sınıfı nasıl tasviye edeceklerini düşünecek, öjenik[3] bir devletler politikası oluşturacaklardır. Oldukça provakatif bir söylem olan gereksizler sınıfı ve öjenik devletler politikası söylemlerinin bu felsefenin temelini ve insana olan bakışını görmemiz açısından son derece tehlikeli olduğu açıktır.

Bir diğer tehlikeli boyut olan yapay zekâya dikkat çeken teorik fizikçi Stephen Hawking, BBC'ye verdiği bir demeçte şu öngörüde bulunmuştur: "Tam teşekküllü bir yapay zekâ insan ırkının sonunu getirebilir. Öğrenebilecek, geliştirilebilecek ve uyum sağlayabilecekler. Kendi kendini aşacak ve üst insan formuna ulaşacaklar. Yavaş biyolojik evrimle sınırlanan insan onlarla rekabet edemeyecek."

İnsan neslinin geleceğiyle ilgili ürkütücü öngörülere sahip olan tek kişi Stephen Hawking değil. Bir başka

1. **Golem**, efsanelerde ruhu olmayan, genelde kilden veya topraktan oluşturulan bir varlıktır. Özellikle fantastik konulu kitap, bilgisayar oyunu ve rol yapma oyunu türlerinde golemlere sıkça rastlanır. Genelde büyü ve tılsımlarla, verilen emirleri yerine getirmesi için canlandırılır. Verilen emri yerine getirene kadar veya belirli bir zaman boyunca kalır ve sonra yok olur.
2. **Doğal seçilim**, belirli bir türde dış çevreye uyum konusunda daha elverişli özelliklere sahip organizmaların, bu elverişli özelliklere sahip olmayan diğer bireylere göre yaşama ve üreme şanslarının daha yüksek olması ve bunun sonucu olarak genlerini yeni kuşaklara aktarabilmeleri yoluyla işleyen evrimsel mekanizmadır.
3. **Öjenik**, ilk kullanımı Eflatun'a kadar gitse de modern anlamıyla ilk olarak Sir Francis Galton tarafından ortaya atılmış; sağlıksız ceninleri ayırıp sağlıklı ceninler yetiştirmenin yollarını arayan, bilimselliği tartışmalı bir toplumsal akım veya toplumsal felsefedir.

isim de PayPal, Tesla Motors, Solar City, SpaceX ve Neuralink gibi şirketlerin sahibi ve benim üst seviye transhümanist ve tekilci olarak gördüğüm Elon Musk. Musk, yapay zekânın durdurulamaz ilerlemesini insanlık için varoluşsal bir felaket olarak niteler. Elon Musk'a göre insanlar kitle iletişim araçlarıyla -özellikle cep telefonlarını kastediyor- bu sürecin ilk aşamalarını deneyimlemeye başladı. Daha açık bir ifadeyle, "Yapay zekâyla geliştirilen cep telefonları gelecekteki Humanoidlerin ilk atasıdır." demek istiyor. İnsanlık adına endişeleniyormuş gibi görünen Musk'ın Neuralink şirketiyle hangi faaliyetleri gerçekleştirdiğini ve transhümanizm sürecine nasıl ve hangi noktada katkı sağladığına bir bakalım. Belki "Bize çip mi takacaklar?" sorusunun cevabını da bulabiliriz.

Elon Musk, 28 Ağustos 2020'de gerçekleşen Neuralink tanıtım toplantısında beyin kontrol aygıtı Neuralink'i insan kafatasına yerleştirmeyi başardıklarını açıkladı. 2016 yılında çalışmalarına başlanan ve bir sene önceye kadar sadece kulağa sabitlenebilen Neuralink çalışmalarında domuzlar üzerinde yapılan deneyler sonucunda önemli gelişmeler kaydedildi. Büyük bir metal para büyüklüğünde olan Neuralink implantının ilk etapta beyin ve omurga rahatsızlıkları olan hastalar üzerinde denenmesi planlanıyor. Serbest piyasaya 2023 yılında çıkması planlanan implantın fiyatının ilk zamanlarda yüksek olacağını, ama hızla birkaç bin dolar aralığına düşeceğini söyleyen Musk, "Aygıtın ana bileşenleri bütün giyilebilir teknolojilerle aynı, bu nedenle çok pahalı bir teknoloji değil." diye ekliyor.

Uzmanlar, bu buluşun transhümanizm alanındaki en büyük atılım olduğunu savunuyor. Basitçe, insan beynine yapay zekâ yazılımı yüklemeyi mümkün kılan Neuralink, uzun vadede insanların birbirleriyle konuşmadan karşılıklı veri paylaşarak iletişim kurmalarını sağlayabilir.

Elon Musk, Neurolink tanıtım toplantısını şu cümlelerle bitirmiştir: "Artık telefonunuz olmadan hiçbir yere gitmiyorsunuz değil mi? Telefonunuz yanınızda olmayınca sanki bir ayağınız eksik gibi hissediyoruz. Tamam işte, zaten biz şimdiden transhümanizme geçmişiz veya yapay zekâ simbiyotiğiyiz.[4] Sadece artık tüm verimiz elimizdeki telefonda değil, kafatasımızdaki aygıtta toplanacak."

Bu durumda soruyu şöyle güncellemek gerekir: "Bize ne zaman çip takıldı?"

Transhümanist felsefenin ciddiyetine ve sürecin insanlık adına oluşacak muhtemel tehlikelerine biraz değindikten sonra bu felsefenin detaylarına geri dönecek olursak köken itibarıyla gnostik ve paganist felsefeyi temel alan transhümanizm; bilimsel bir hareket olarak görünse de bugün bu hareketin perde arkasında Albert Einstein, Isaac Newton, Nikola Tesla gibi bilim adamlarını göremezsiniz. Süreci Elon Musk, Bill Gates, Ray Kurzweil, Anthony Lewandowski gibi büyük sermaye sahipleri ve global şirketler yönetirler.

Her ne kadar kökleri mitolojiye dayalı fütüristik bir dünya görüşü gibi görünse de günümüz transhümanizm felsefesinin kurucusu olarak kabul edilen evrimci biyolog Julian Huxley'in yaptığı tanıma bakılacak olursa bunun aslında bir ideoloji ya da bir felsefe olmaktan öte bir din ya da bir yaşam biçimi olarak karşımıza çıktığını görmekteyiz:

4. **Simbiyotik:** Ortak yaşam. İki canlının tek bir organizma gibi birbirleriyle yardımlaşarak bir arada yaşaması.

"Transhümanizme inanıyorum. Bir kere şunu içtenlikle söyleyebilecek yeterli insan var: İnsan türleri bizimkilerden farklı olarak, bizimkiler de Pekin adamından[5] farklı olarak yeni bir varoluş türünün eşliğinde olacak. En sonunda gerçek kaderini bilinçli bir şekilde yerine getirecek."[6]

Kavramla ilgili yapılan tanımın satır aralarına indiğimizde öncelikle samimi bir inanç ve kararlı bir ideoloji olduğunu görüyoruz. Günümüzde bu felsefenin ateist ve fütürist düşünürü, Alcor Yaşam Uzatma Vakfı Fahri Başkanı Max More'un[7] yaptığı tanım ise çok daha net ve felsefenin muhtemel aksiyonlarını daha açık ifade eden bir tanımdır:

"Özellikle yaşlanmayı gidermek ve insanın entelektüel, fiziksel ve psikolojik kapasitelerini büyük ölçüde arttırmak için yaygın olarak kullanılabilir teknolojiler geliştirerek ve uygulayarak, insani durumun temelde iyileştirilmesi olasılığını ve arzu edilebilirliğini doğrulayan kültürel bir harekettir. Temelde insan sınırlamalarının üstesinden gelmemizi sağlayacak teknolojilerin, sonuçları, vaatleri, potansiyel tehlikeleri ile bu tür teknolojilerin geliştirilmesinde ve kullanılmasında yer alan etik konuların incelenmesi."

Yukarıdaki bu ve benzeri tanımlara bakıldığında temel çıkış noktasının evrimci ideolojiler olduğu açıktır. Transhümanistler insanın hâlen evrim sürecinde olduğunu ve teknolojinin gelişimiyle birlikte evrim sürecinin artık doğal yollarla değil, insanın istediği biçimde devam edeceğini düşünürler. İnsana yapılan bu teknik müdahale onu bir üst insana taşıyacaktır.

Tekilcilik

Tekillik, bilimin matematik ve fizik gibi disiplinlerinde kullanılan bir kavramdır. Astrofizikte kara deliklerin sahip olduğu, ışığın dahi kendisinden kaçamadığı, sonsuz çekim kuvvetinin bulunduğu merkez noktasına denir. Kara deliğin bu noktası ışığın kaçamadığı, yoğunluğun ve kütle çekimin sonsuz olduğu ve bundan dolayı ötesini bilemediğimiz bir tekillik noktasıdır.[8] Konumuz olan tekillik kavramından kastımız ise teknolojik tekilliktir. Yapay zekâ uygulamalarının üstün bir seviyeye ulaşarak insanlardan çok daha zeki olacağı noktayı işaret etmektedir. Yapay zekânın insan zekâsının ötesine geçerek medeniyeti ve insan doğasını radikal bir biçimde değiştireceğine inanılır. Böyle bir değişimin sonunda medeniyet ve insan adına öngörülemez bir durum ortaya çıkacaktır. İşte tekillik noktası burasıdır. İnsan tarafından tasarlanan yapay zekânın kendisinden daha zeki bir başka makineyi tasarlaması ve bu sürecin devamında insandan çok üstün bir zekâya ulaşılması demektir. Lakin bu insanoğlunun icat ettiği son teknoloji olabilir.

Tekilcilik dendiğinde akla gelen ilk isim Ray Kurzweil'dir. 2005 yılında yayınladığı Singularity is Near[9] (Tekillik Yakındır) kitabıyla tekillik düşüncesinin âdeta misyonerliğini yapmıştır. Kurzweil'e göre tekillik, teknolojik değişim hızının, insan yaşamını geri dönülmez biçimde dönüştürecek kadar yüksek olacağı, değişimin etkilerinin de bir o kadar derinleşeceği, geleceğe ait bir dönemdir.[10]

Kurzweil, tekilliğin; insanoğlunun biyolojik kısıtlamalarından kurtulmasını, ölümü (yaşamını) kontrol etmesini, düşünce dünyamızın ufuklarını keşfedip onu daha da genişleteceğimizi ve zekâmızın biyolojik olmaktan sıyrılmasıyla beraber şu ânki standart insan zekâsından trilyonlarca kat daha büyük olmasıyla neticeleneceğini iddia etmektedir.

Tekillik düşüncesinin bir diğer ideoloğu Yuval Noah Harari'nin "İnsan Türünün Kısa Tarihi" alt başlığında yayımlanan Sapiens kitabının fanatik evrimci bakış açısına göre insan dünyanın efendisi durumuna gelmiştir. Tekilleşen insanın yarattığı değerler ve anlam arayışı değişecektir. Süreç insanlığın din, devlet, aile, cemaat gibi değerlerden kopmasıyla ve bunun yerine koyacağı başka değerler aramasıyla devam edecektir.

Harari'nin 2017 yılında yayımlanan Homo Deus kitabı ise kurduğu bu distopya fikrinin devamı niteliğindedir. İnsan yaşamının uzun vadede geleceğini sorgulayacağını ve tanrılaşma sürecine girerek nihai kaderini belirleyeceğini söyler. Harari'ye göre kök hücre araştırmalarının sonucunda insanın kendi DNA'sına ulaşıp son derece doğal ve genetik mühendisliğe uğramamış en uygun bebeği seçebilecek ve bu sürecin devamı, birkaç nesil sonra süper insana ulaşmasıyla nihayetlenecektir.

Bir sonraki sayıda Transhümanist felsefenin edebiyat, sinema ve din alanındaki etkilerini inceleyip İslami olan düşünce modelini bulmaya çalışacağız inşallah.

Selam ve dua ile…

5. 1923 yılında Çin'in Pekin şehri yakınlarında keşfedilen yaklaşık 750 bin yıllık olduğu tahmin edilen homoerektus alt türüdür.
6. Julian Huxley, **New Bottles for New Wine** İçinde, Chatto and Windus Publishing, London 1957, s. 17
7. Max More: Futurist filozof, Alcor Yaşam Uzatma Vakfı Fahri Başkanı. Alcor Yaşam Uzatma Vakfı: ABD'nin Arizona eyaletinde kâr amacı gütmeyen, federal bir vakıf. Bu sözde vakıf insanların yasal ölümünden sonra beyinlerini sıvı nitrojenin içine doldurup onları yeniden diriltmek için deneyler ve uygulamalar yapar. (Cryonics) Bir diğer uygulama, bireyin ölümünden hemen sonra vücudundaki kanın boşaltılıp yerine antifriz ve koruyucu karışımların bulunduğu özel bir karışım eklenmesidir. Bu karışımdan sonra vücut -196 °C'de soğutulur ve camsı bir hâl alır. Bu vakıfta bilinen rakamlara göre 182 insan cesedi ve 33 hayvan cesedi kriyonik uygulamasına tabi tutulmuştur. Konu hakkında daha detaylı araştırma yapmak için bk. www.alcor.org
8. Geleceğin Fiziği, Michio Kaku, ODTÜ Popüler Bilim, s. 132
9. Bu kitap Türkçe'ye "İnsan 2.0" olarak tercüme edilmiştir.
10. İnsanlık 2.0, Ray Kurzweil, Alfa Yayınları, s. 19

MEALA TEWHÎD A QUR'ANA MECÎD

Osman SADIKOĞLU
osmansadikoglu@tevhiddergisi.org

SÛREYA BAQARA

Ji Bo Muwehhîdên Dilsoz Meala Qur'ana Pîroz

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا اَوْ نَصَارٰى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ
اِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (١٣٥)

135. Dediler ki: "Yahudi ve Hristiyan olun ki hidayete eresiniz." De ki: "(Hayır, öyle değil!) Bilakis, (asıl hidayet) hanif olan İbrahim'in yoludur. Ve o, müşriklerden de değildi."

(İbrahim'in milleti için bk. 60/Mümtehine, 4)

135. Gotin: "Bibin Cihû an Fille da ku hûn hîdayetê bibînin." Nexêr (Ne wisan e!) Berevajî, (hîdayet esil) rêya Îbrahîmê henîf e. Ew ne ji muşrikan jî bû.

(Ji bo Milletê Îbrahîm bnr: 60/Mumtehîne, 4)

قُولُوا اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَا اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَمَا اُنْزِلَ اِلٰى اِبْرٰهِيمَ
وَاِسْمٰعِيلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطِ وَمَا اُوتِيَ
مُوسٰى وَعِيسٰى وَمَا اُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ
بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (١٣٦)

136. Deyin ki: "Bizler; Allah'a, bize indirilene, İbrahim, İsmail, İshak, Yakub ve torunlarına indirilene, Musa'ya ve İsa'ya verilene, nebilere Rablerinden verilene iman ettik. Onların arasını ayırmaksızın (hepsine iman ederiz.) Ve biz, Allah'a teslim olanlarız."

136. Bibêjin: "Me bi Allah û bi ya ku ji me re nazil bûye û bi ya ji Îbrahîm û Îsmaîl û Îshaq û Yaqûb û nevîyên wan re nazil bûne û bi yên ji Mûsa û Îsa û yên hemû Nebîyan ku Rabbê wan daye wan re jî îmân anîye. Em (îmân bi hemûyan tînin û) tu ferqê naxin navbera yekî ji wan. Û em ew in ku bitenê teslîmî Allah bûne."

فَاِنْ اٰمَنُوا بِمِثْلِ مَٓا اٰمَنْتُمْ بِه۪ فَقَدِ اهْتَدَوْاۚ وَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا هُمْ ف۪ي شِقَاقٍۚ فَسَيَكْف۪يكَهُمُ اللّٰهُۚ وَهُوَ السَّم۪يعُ الْعَل۪يمُۜ (١٣٧)

137. Şayet onlar (misli misline), sizin iman ettiğiniz gibi inanırlarsa, hidayete ererler. Yüz çevirirlerse, onlar ancak bir ayrılık içinde olurlar. Onlara karşı Allah sana yetecektir. O (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi bilen) El-Alîm'dir.

(Yahudi ve Hristiyanlardan, sahabi imanının aynısı istenmektedir. Sahabiler, Allah'ın (cc) kendilerinden razı olduğu ve sonrakiler için örnek olarak seçtiği bir nesildir. Sahih iman ve salih amelde ölçümüz sahabilerdir. (bk. 9/Tevbe, 100))

137. Eger ew jî weke ku we îmân anîye îmân bînin, wê bigihîjin hîdayetê. Eger ew rû vegerînin, bêşik ew di nava cudahîyê de ne. Li hemberî wan Allah ji te re bes e. Ew (yê ku hemû tîştan dibihîze) Semî û (zanayê her tiştî) Alîm e.

(Di vê ayetê de ji Cihûyan û ji Filleyan îmâna eshabîyan yeke yek tê xwestin. Nesila eshabîyan ew nesil e ku Allah ji wan razî bibû û ji wan ên pişt xwe re jî wek mîsal hilbijartibû. Di îmâna sehîh û di amelên salih de pîvan û mîsala me jî eshabîyên Rasûlullah sallallahûaleyhîwesellem in. Bnr: 9/Tewbe, 100)

صِبْغَةَ اللّٰهِۚ وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللّٰهِ صِبْغَةًؗ وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ (١٣٨)

138. Allah'ın boyası! Kim Allah'tan daha güzel boyaya sahip olabilir? Ve biz O'na kulluk edenleriz.

(İslam, Allah'ın (cc) boyasıdır. Bu dine girenin üzerine renk verir. Onun tek ve görünür kimliği İslam olur. Irkı, cinsiyeti, bölgesi ve sosyal statüsü İslam boyasının altında kaybolur. Ve artık o, Müslimlerden bir Müslim olur.)

138. Rengê Allah! (Sibxetallah!) Ma kî dikare rengekî ji rengê/ji sibxeta Allah xweşiktir bide? Û em tenê jê re abdîtîyê dikin.

(Îslâm, sibxetullah e, yanê rengê Allah e. Kesê ku dikêvin îslâmê jî wê rengê distînin. Edî nasnameya wî ya yekane û xuyaye bitenê Îslâm e. Neseba wî û cinsîyeta wî û herêma wî û statuya wî ya civakî her çi be bila bibe, di bin rengê îslamê de winda dibe. Êdî ew, ji muslîmân muslîmek e.)

قُلْ اَتُحَٓاجُّونَنَا فِي اللّٰهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْۚ وَلَنَٓا اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْۚ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَۙ (١٣٩)

139. De ki: "O hem bizim Rabbimiz hem de sizin Rabbiniz iken, Allah hakkında bizimle tartışacak mısınız? Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz size! Ve biz, (hiçbir ortak edinmeksizin dini) O'na halis kılanlarız."

139. Bibêje: "Digel ku ew rabbê me û rabbê we ye jî, herweha hûn der heqê Allah de dîsa bi me re dikêvin nîqaşê? Amelên me ji me re û amelên we jî ji we re ne! Em (jê re tu şerîk çênakin û dîn jî) ji bo wî xalis dikin.

اَمْ تَقُولُونَ اِنَّ اِبْرٰه۪يمَ وَاِسْمٰع۪يلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا اَوْ نَصَارٰىۜ قُلْ ءَاَنْتُمْ اَعْلَمُ اَمِ اللّٰهُۜ وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةً عِنْدَهُ مِنَ اللّٰهِۜ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ (١٤٠)

140. Yoksa siz İbrahim, İsmail, İshak, Yakub ve torunlarının Yahudi veya Hristiyan olduğunu mu söylüyorsunuz? De ki: "Siz mi daha iyi biliyorsunuz yoksa Allah mı?" Yanında Allah katından (bir bilgi olduğu hâlde) şahitliği gizleyenden daha zalim kim olabilir? Allah, yaptıklarınızdan gafil değildir.

140. Ma hûn dibêjin ku Îbrahîm û Îsmaîl û Îshaq û Yaqûb û nevîyên wan Cihû an jî Fille bûn? Bibêje: "Hûn çêtir dizanin an Allah? Ma ji wî kesê ku rastîyê vedişêre zalimtir kî heye? Allah ji amelên we ne xafil e.

تِلْكَ اُمَّةٌ قَدْ خَلَتْۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْۚ وَلَا تُسْـَٔلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ۟ (١٤١)

141. Onlar bir ümmetti, geldi geçtiler. Onların kazandıkları onlara, sizin kazandığınız sizedir. Onların yaptıklarından (siz sorumlu değilsiniz ve onlardan dolayı) sorguya çekilmeyeceksiniz.

141. Ew, ummetek bûn, hatin û çûn. Tiştên ku bi dest xwe xistibûn ji wan re ye û tiştê ku we jî bi dest xistiye ji we re ye. Ji kar û kirinên wan (hûn ne mesul in û ji ber vêya jî) qet tu jêpirsîn/pirsyarî li te nayê kirin.

سَيَقُولُ السُّفَهَٓاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلّٰيهُمْ عَنْ قِبْلَتِهِمُ الَّت۪ي كَانُوا عَلَيْهَاۜ قُلْ لِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُۜ يَهْد۪ي مَنْ يَشَٓاءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍ (١٤٢)

142. İnsanlardan zayıf akıllı olanlar diyecekler ki: "Eski kıblelerini bırakıp (yeni kıbleye) yönelmelerinin sebebi ne ola ki?" De ki: "Doğu da batı da Allah'ındır. Ve Allah dilediğini sırat-ı mustakime/dosdoğru yola iletir."

142. Ji însanan hinekên sefîh/kêmaqil wê bibêjin: "Gelo çi tişt bûye sebep ku berê xwe ji qibleya xwe ya li ser bûn (bal bi qibla nû ve) vegerandiye? Bibêje: "Rojhilat/Şerq jî û Rojava/Xerb jî aîdê Allah e. Û Allah, kî bixwaze ew digihîne siratu'l mustaqîmê/ser rêya rasterast."

AYIN KİTABI

VAHYİN REHBERLİĞİNDE EN'ÂM SURESİ TEFSİRİ

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

Kitabın Yazarı: Halis BAYANCUK

Yayınevi: Tevhid Basım Yayın

Basım Tarihi: 2. Baskı, 2/2022

Sayfa Sayısı: 552

Ebat: 165x235

Kitap Hakkında

İnsanlıkla birlikte başlayan hak ve batıl mücadelesi bugüne kadar devam etmiş ve kıyamete kadar da devam edecektir. Zaman veya mekân değişse de yaşanılanlar değişmeyecektir. Her iki taraf da kendi inanç ve mevcudiyetini korumak için çabalayacaktır. Mücrimler dünyadaki tedirginlikleriyle birlikte ahirette ebedî azaba uğrayacak; müminler ise dünyadaki dirlikleriyle birlikte ahirette ebedî mutluluğa ulaşacaktır. Her hâlükârda üstün gelen taraf, hakkın taraftarları olacaktır.[1]

Kur'ân-ı Kerim, edebî hitabıyla bu mücadelenin seyrini anlatır. Tevhid inancını yerleştirdikten sonra şirk ehline karşı koyulacak savaşımın niteliklerini açıklar. Nur olması[2] hasebiyle tüm karanlıklara ışık tutar. Kendisine iman edenlerin yolunu aydınlatır.[3] Selametle hidayete iletir.[4]

Kur'ân-ı Kerim'de bu durumu en iyi ifade eden surelerden bir tanesi de En'âm Suresi'dir. Müminler ile müşriklerin varoluş kavgalarının dorukta olduğu Mekke'nin son dönemlerinde inmiştir. Rabbimiz (cc), eziyet ve baskının had safhaya ulaştığı o günlerde, atamız İbrahim (as) ve mücadelesinden bahsettikten sonra Allah Resûlü'ne (sav) hitap etmiştir. Verdiği öğütlerle, geçmişten geleceğe bir köprü niteliğinde iki usve-i hasene/en güzel örnek[5] üzerinden sabrı ve sebatı öğretmiştir. 165 ayetle istikametin yolunu beyan etmiştir.

Batıl ehlinin inanç ve amellerini tafsilatlı şekilde açıklamıştır.[6] O günden bu yana hiçbir akli ya da naklî delile dayanmadıklarını gözler önüne sererek ne kadar da te-

Kitap yalnız bir tefsir değildir. Aynı zamanda kısılmak istenen hakkın sesidir. Her türlü engellemelere rağmen doğrunun haykırışıdır. Müstekbir müstebitlere meydan okumadır. Dipsiz kuyuda, diriler kabrinde, karanlık hücrede bile sözlerin ve kalemlerin, zalimin sultasına boyun eğmeyeceğinin göstergesidir.

1. bk. 5/Mâide, 56; 9/Tevbe, 33; 61/Saff, 9
2. bk. 64/Teğabûn, 8
3. bk. 14/İbrahîm, 1
4. bk. 2/Bakara, 213; 5/Mâide, 16
5. bk. 33/Ahzâb, 21; 60/Mümtehine, 4
6. bk. 6/En'âm, 55

melsiz olduklarını göstermiştir. Böylelikle Müslimlere, mücadeleleri esnasında esas rehber olmuştur.

Hak ehli kıyamete kadar devam edecektir.[7] Bu zincir hiçbir zaman diliminde koparılamayacaktır. İşte bu rehberlik doğrultusunda, her çağda, sahih inanç ve sağlam amellerle batıl ehline karşı koyacaktır. Zira bu, imanın bir gereğidir.[8] Bu yolda devam eden kimselerin yapması gereken, sureyi okuyup öğrenerek üzerinde bulunduğu zamana uyarlayıp doğruyu bulmaktır.

Bu manada, "En'âm Suresi başından sonuna kadar, İslam akidesinin temellerini işleyen bir akide müfredatıdır."[9] Bundan dolayı asrımızda tefsir alanında yazılmış güzide eserlerden biri olan ve Halis Bayancuk Hoca'mız tarafından kaleme alınan "Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri" kitabı müfredatımızda ve kütüphanemizde yer almaktadır.

Tefsir, makul manayı açığa çıkarmaksa,[10] eser bunu en güzel şekilde yerine getirir. Yirmi birinci yüzyılda sahih akideye muarız olan itikadları, sure üzerinden yerle bir eder. Örneğin, kâfirlerin asılsız tevillerle üzerini örttükleri küfürlerini açığa çıkarır ve tam bir reddedişle reddeder.

Ayrıca ayetleri konu bütünlüğüne göre tasnif ederek açıklaması, bahislerin başına tabela niteliğinde başlıklar koyması, berrak bir okuyuş ve anlayış sunar. Bu biçimde Kur'ân-ı Kerim'in hakkıyla kavranması esasına muvafakat etmiş olur.

Yazarın da ifade ettiği gibi okuyucuya kazandırdığı en önemli husus şudur: "En'âm Suresi üzerinden cahiliyeyi ve suçlu günahkârları (mücrim) tanıyan bir mümin; hangi kılığa girerse girsin, hangi maskeyle zuhur ederse etsin... cahiliyeyi tanımakta zorlanmaz. Zira sure, cahiliyenin bir zaman dilimi değil, bir zihniyet olduğunu en güzel şekilde ortaya koymuştur."[11]

Kitap yalnız bir tefsir değildir. Aynı zamanda, kısılmak istenen hakkın sesidir. Her türlü engellemelere rağmen doğrunun haykırışıdır. Müstekbir müstebitlere meydan okumadır. Dipsiz kuyuda, diriler kabrinde, karanlık hücrede bile sözlerin ve kalemlerin, zalimin sultasına boyun eğmeyeceğinin göstergesidir. İlelebet sürecek kavganın alametidir.

Bu manada şu ân En'âm Suresi'nin tefsiriyle birlikteyiz. Yakında İbrahîm Suresi'nin tefsiriyle de buluşacağız. Çalışma, Kur'ân-ı Kerim'in tüm surelerinin tamamlanmasıyla nihayete erecektir. Ve böylece bu asırda "Tevhid"in simgesini yansıtacaktır. İnşaAllah.

Hatırlarsanız, Hoca'mız cezaevine girmeden önce çalışmanın mukaddimesi niteliğinde her pazar tefsir dersleri yapardı. Bizler de iştiyak ve muhabbetle dinlemek için yerlerimizi alırdık. O hâlde tıpkı o günlerde olduğu gibi bugün de aynı çalışmanın bir ayağı[12] olan bu kitapta buluşmaya ne dersiniz?

Kitaplarda buluşmak üzere, Allah'a ısmarladık.

7. bk. Müslim, 156; Ahmed, 14720
8. bk. Müslim, 50; Ahmed, 4363
9. Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s. 7
10. bk. Mufredatu'l Kur'ân, f-s-r maddesi
11. Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s. 7
12. Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s. 9

Arınma, mağfiret ve cehennemden kurtuluş olan Ramazan ayını tamamlayıp bizleri bayrama eriştiren Rabbimize hamdolsun. Yüce Allah, bu rahmet ikliminde yaptığımız ibadetlerimizi, dualarımızı ahsen-i kabul ile kabul buyursun.

Müslimler için -her durumda- sevinç vesilesi olan bayramımızın tüm kardeşlerimiz için hayır getirmesini; sıkıntılarının giderilmesine, dünyada selamete ve ahirette kurtuluşun en büyüğüne vesile olmasını Rabbimizden (cc) niyaz ediyoruz.
Selam ve dua ile...

TÜM MÜSLİMLERİN RAMAZAN BAYRAMI MÜBAREK OLSUN

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!"

(39/ZÜMER, 17)

TEVHİD DERGİSİ

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD MEALİ

TEVHİD MEALİ UYGULAMASI

ISSN 2148-4635
9 772148 463504